

Jan Ploegers plaatjes bij nieuwe praatjes

Charles Haddon Spurgeon

vertaald en bewerkt door C.S. Adama van Scheltema

Titel: Jan Ploeger's plaatjes

Oorspronkelijke titel: John Ploughman talks

Auteur: C.H. Spurgeon

*Duidelijke adviezen voor veelkomende vragen in de tijd van
Spurgeon rond het christelijk geloof.*

PAST U SCHOEN OF PET OF HOED. HOUDT ZE IN WAARDE ALS BRUIKBAAR GOED.

WAARDE LEZERS!

In een boek, voor niet lange tijd door mij uitgegeven, schijn ik deze en die op de tenen getrapt en hun likdoorns geraakt te hebben. Zeker is, dat ik van meer dan één zijde brieven ontving met de vraag: "Hebt ge soms mij bedoeld?" Laat mij zulke vragers nu een postkaart besparen door het schrijven van een woord aan allen. Het volgend rijmpje dient tot inleiding:

Of 't u behaagt, Of wel u plaagt,
Ik zeg 't, zoals ik 't meen; 't
Zij schoen of hoed. Wat past is goed,
Maar wat u, vriend, Niet smaakt of dient,
Wel, leg dat vrij, Doch stil ter zij
En ga niet knorrend heen.

Willens zal ik niemand zeer doen, want ik schrijf niet om aanstoot of ergernis te geven; maar wanneer het een of ander in mijn boekje bij u thuis behoort, zend het dan niet naar uw buurman, maar heb een hok voor

uw eigen kuikens. Wat nut schuilt er in, om voor anderen te lezen en te horen? Wij eten en drinken toch voor geen ander, en waarom hun onze oren en niet onze mond te lenen? Zo dan, vriendlief, als gij soms in deze schuur een hak mocht vinden, wies er uw eigen hof mee. Onlangs sprak ik met Willem de Schaapherder en ons gesprek gold de oude ezel van onze baas. Al pratende zei ik: "hij is zo oud en koppig, dat hij zijn onderhoud niet waard is." "Neen," zei Willem,, en wat erger is, hij is zo kwaadaardig, dat hij zeker deze of gene nog eens een kool stooft." Nu kent gij het spreekwoord, dat de muren oren hebben, maar wat wij niet wisten, terwijl wij vrij luid van gedachten wisselden, dat ook de hooischelven oren hebben. Toch bleek het ons zo, toen wij op eens Jozef Krab achter een hooischelf zagen uitschieten, rood als een kalkoen haan en nijdig als een stier. Vloekende als een ketter voer hij uit tegen Willem en mij, sprekend gelijkend op een kat die een hond aangrijnst. Wij zouden te weten komen, dat hij zo goed was als ieder van ons, ja beter dan wij samen. Hij wou wel zien, wie ons recht gaf hem zwart te maken en hij zou ons leren, – ja, ik weet niet wat al! Vergeefs beduidde ik de oude man, dat wij niet aan hem gedacht, geen woord

zelfs omtrent hem gezegd hadden; dat hij dus zijn wind bewaren mocht om zijn pap te koelen, want dat althans ons gesprek hem in de verste verte niet gold. Maar hij had geen oren om te luisteren en schold mij op al luider toon voor leugenaar, en wat lelijke namen hem meer voor de boeg kwamen. Willem was opgewandeld om zijn lachen te bedekken, maar toen hij zag, dat Krab van geen bedaren wist, lachte hij hem in zijn gezicht uit en zei: "Hoor eens, Jozef, het is zoals Jan u gezegd heeft, wij spraken van de oude ezel en niet van u, maar, op mijn woord, zo dikwijls ik van nu af het oude beest zie, zal ik aan u denken." Al snuivende en grommende droop Jozef af, want hij begon in te zien, dat hij door eigen toedoen een gekke schaats gereden had; en Willem en ik, wij gingen te werk niet weinig vrolijk, omdat de oude dwarskop althans voor eens in zijn leven de schoen had aangetrokken, die hem zo verwonderlijk paste. Wat van Jozef niet waar was, is mij wel eens van Willem overkomen, want menigmaal heeft hij mij vrijuit, en vrij rauw ook, zijn afkerend oordeel doen weten, maar dat heeft mij niet geschaad. Zijn zetten en steken zijn al mee een oorzaak, dat ik dit nieuwe boek schreef, want hij hield mij voor lui, en misschien ben ik dat,

maar misschien ook niet. Willem vergeet wel eens, dat ik nog andere vis te bakken en ander brood te boteren heb. Het is lastig touw slaan als de hennep verbruikt is, of om pannenkoeken te bakken zonder beslag en duivenpastei te maken zonder duiven; 't zelfde vond ik waar met schrijven, nadat ik alles gezegd had, wat ik wist. Veel aan de armen geven vermindert wel iemands inkomen niet, maar in 't geval van boeken schrijven houdt die regel geen steek; ik ten minste ben zulk een pover scribent, dat mij nog de stof niet aanwaait, omdat ik het wens. Als iemands gedachten maar bij druppelen vloeien, kan hij ze niet bij emmers vol uitgieten. Intussen, Willem heeft mij uit mijn schuilhoek opgejaagd en ik wil hem dat maar in dank afnemen, Ik zei laatst tot hem, wat de splinter tegen de naald zei: "Ik dank u, dat gij mij uitgetrokken hebt, maar uw punt was scherp genoeg." Geheel ongelijk had toch mijn maat met zijn beschuldiging niet, want nadat honderd duizenden mijn boek gekocht hebben, is het zeker niet te vroeg om wat nieuws op te dissen. Al ben ik dus geen hoedenfabrikant of schoenmaker, ik zal nog maar eens de handen aan 't werk slaan. Moge mijn waar, hun wie ze past, dienen, en lieden met te

zacht hoofd of te gevoelige voeten er zich niet aan wagen. Zo dan, vrienden, ben en blijf ik goed en wel

Uw vriend JAN PLOEGER.

EEN KAARS, DIE AAN BEIDE EINDEN BRANDT, IS RAS VERGAAN.

Wel mag de man, wiens kaars aan beide einden brandt, zich achter de oren krabben, want hoe hij het aanlegt, zijn licht zal ras verbrand en hij in 't volle duister zijn. De jonge Koo Zonderzorg lapte er al wat hij had door, en nu heeft hij geen schoenen aan zijn voeten, 't Was bij hem: "zo gewonnen, zo geronnen, ras verkregen, ras verteerd." Hij die door vlijt een bezitting meester wordt, zal haar beter bewaren dan iemand aan wie ze door erfenis in de schoot valt. De Schot zegt: "hij zal niet lang rijk zijn, die geld krijgt vóór hij verstand heeft." Zo ging het de jonge Zonderzorg. Het geld brandde gaten in zijn zakken. Daar hij het niet snel genoeg van de hand te zetten wist, koos hij kornuiten om hem daarin bij te staan en die dat deden door zich zelf met zijn overvloed te helpen. Zijn geld en goed verdween als een pond vlees onder een troep

honden. Hij was eerst alleman vriend en is nu alleman voetveeg. Door erfenis kwam hij in het bezit van het geld van de oude wethouder Grijpstuiver, wiens neef hij was, maar wat deze met de hark bijeengegaard had verstrooide hij met de hooirijf, en ook hier was de verkwister erfgenaam van de schraper. Wel mogen wij het ene genade Gods rekenen, wanneer goud en zilver ons niet als een stortvloed overvielen, want weinige mensen hebben zo sterke benen, dat zij kunnen staande blijven als er een golf van voorspoed over hen heen gaat. Hoe velen onder ons zouden enkel groter zondaars wezen, als ons vetter beurzen waren ten deel gevallen. De arme Koo had overvloed van geld en land, maar bij zijn rijkdom totaal gebrek aan verstand. Geld wordt nog lichter verkregen dan gebruikt tot zegen, 't Komt met moeite op hopen, maar is nog vlugger in 't lopen. De oude heer had zijn nest duchtig in 't dons gezelschap, maar Koo deed de voeren vliegen als sneeuwvlokken op een winterdag. Eerst ging het opmaken bij schepels en Toen met karvrachten. Spoedig was hem de intrest onvoldoende en sloopte hij het kapitaal, zoals de man, die de gans doodde, welke hem gouden eieren lei. Hij gooide zijn schatten weg voor zaken, die men beter niet bij name noemt. Daar de opruiming hem niet snel

genoeg ging, kocht hij harddravers om hem door de arbeid heen te jagen. Valse spelers plukten hem, geholpen door vrouwen van wie glimlach een goudbeurs doet schreien. Zulk gezelschap is als een wel zonder bodem, hoe meer een dwaas er in werpt, hoe meer de slokop vraagt. Uitwendig schoon kweekt dikwijls inwendig verderf. Spel, vrouwen en wijn kunnen de niksten vorst op strobrenge. Waar afgaat en niet bij komt ziet men ras de bodem, en deze ook kreeg Koo te zien. Maar daar schade en schande hem niet wijs maakten, ging hij in het eigen spoor voort, totdat hij zijn laatste gulden gezien had en toen zei hij, dat hij bestolen was. Het verging hem als Tom, die zijn vingers in 't vuur stak en toen beweerde, dat hem een ongeluk overkomen was.

Zijn schat verging als dauw in d' ochtendstond
En het hem heer maar van een dorre grond.

"Leven en laten leven" was zijn zinspreuk, en elke dag was hem rustdag en ieder rustdag een feest. De beste wijnen en fijnste lekkernijen waren hem dagelijkse kost, want het was zijn lust het leven te leiden van een zwijn, dat, naar 't zeggen, kort maar lui en lekker is. Hij mat met de volle maat, zodat het scheen, dat hij

het er op gezet had, om het spreekwoord waar te maken, dat wie in zijn jeugd verkwist in zijn ouderdom bedelen moet. Een vette keuken maakt een mager testament, en die van onze verkwister was zo vet, dat hij zijn testament wel op één nagel kon schrijven en nog plaats laten voor twaalf codicillen. Eigenlijk kan er bij hem van geen testament sprake zijn, want hij zal niets nalaten dan onbetaalde rekeningen. Van heel zijn erfenis rest niet zoveel, dat er genoeg is voor de schraalste begrafenis. Wat hij in zijn goede dagen letterlijk wegwierp, had hem tot in de hoogste ouderdom kunnen kleden en voeden, maar hij keek nooit verder dan zijn neus en daarvan zelfs zag hij het eind niet. Met voorzichtig zijn dreef hij de spot en beklagt zich eens zijn spotten te laat. Al loopt de straf met kreupelbeen, ontlopen doet haar toch niet één. Hij draagt de last van zijn dwaasheid aan lichaam en ziel, in beurs en naam, en toch, dwaas als hij is, zou hij van nieuws hetzelfde liedje zingen, als de fortuin hem gunstig was. Het lichte van zijn beurs maakt zijn hart bezwaard, maar wie al zijn koek heden opeet, heeft voor morgen niet over. Wie 's avonds te veel drinkt, heeft 's morgens een droge keel; en zo ook wie zijn geld verkwist, als hij het heeft, voelt het gemis

dubbel, als de voorraad op is. Zijn vorige vrienden zijn een voor een geslipt; toen zij de citroen hadden uitgeknepen, lieten zij de schil liggen. Er is evenveel melk uit een steen te tappen als hulp uit een koffiehuisvriend. Zonneschijnvrienden laten u in de regen alleen, en werpen misschien u nog met slijk en drek; en tafelvrienden geven, als gij onder de tafel ligt, u nog bij 't heengaan een trap. Intussen onze verkwister is meer kwijt dan zijn geld, ook zijn goede naam is weg. Hij is nu als een duffe noot, die het kraken niet waard is. Zijn burens noemen hem een nietsdoener en deugniet, voor niemand iets meer waard dan een rotte kool voor een groenvrouw. Niemand is van hem gediend, hij zou zijn zout niet kunnen verdienen, en zo klopt hij overal vergeefs aan, zonder te vinden, waar hij zijn hoofd kan neerleggen. Een goede naam is meer waard dan de zwaarste goudbeurs, en wat rest hem, die zijn goede naam verspeelde! "Wat rest hem? Op aarde niets. Toch blijft er zelfs voor de verloren zoon een hem zoekende Vader in de hemel; een Vader, die naar zijn eigen goeddunken hem wandelen liet, of ook zijn ogen zouden opengaan tot erkenning ener liefde, die ook bij schijnbare hardheid alleen het geluk van zijn kinderen

bedoelt. Laat ieder, die de dwaasheid van eigen wil inziet en nu zijn wil onvoorwaardelijk naar dien zijns Vaders voegen wil, met dien zin opstaan en tot hem gaan, zoals hij is. Al kleeft hem de reuk van de varkens nog aan, vrij mag hij recht door huiswaarts ijlen, hij zal er geen gesloten deur vinden. Neen, tegemoet snellen zal hem de hem wachtende Vader, en waar die hem met kussen aan het hart drukt niet een volkomen vergeving hem nieuw leven instorten en als door wedergeboorte zich weer de zoon des huizes doen voelen. Zó diep kan geen zondaar gevallen zijn, dat niet Gods genade dieper reikt om hem op te heffen; en wie op Jezus ziet, zal in dat zien genezing vinden, wanneer hij maar waarlijk van de zonde tot zijn God zich bekeren wil. Daartoe geeft een met wijze liefde zoekend Vader het eigenwillig kind aan zijn dwaasheid over, opdat het bij het smaken van de bittere vruchten van eigen wil oog en hart naar de Vaderwoning keren zou. Als de kaars onzer zelfgenoegzaamheid uitgebrand is, licht de zon van de genade met onverminderde luister. Hoor naar Jezus' woord, zie op zijn kruis en, zonder prijs of geld behouden, zult gij in een nieuw leven zijn vrede en zaligheid kennen. Indien maar gij oprecht bent in het

belijden van uw schuld, God is getrouw en naar Zijn woord zal Hij uw onreinheid wegnemen en tot een nieuw leven u heiligen. Mocht gij in dit woord de stem van uw Vader hebben gehoord, o toef dan geen ogenblik, waar gij bent, maar richt uw schreden huiswaarts. Neem daartoe nog een eenvoudig woord ter harte, dat ik eens van een oude grafzerk afschreef:

Verliest gij goed en leven

Gij zaagt u veel begeven,

Maar meer dan schatten, alles derft

De mens, die zonder Christus sterft.

**BOCHELJOEN IS 'T EERST MEEST VLUIG MET
SCHIMPEN OP ZIJNS VOORMAN RUG.**

Hij wijst op zijns voorman rug en heeft vrij wat meer van een kameel dan deze. Als hij met een kromme rug spotten wilde, mocht hij wel wachten tot hij eerst zelf recht was, en dan zou het hem nog lelijk staan. Wat is dwazer dan dat een raaf een kraai voor zwartrok uitscheldt? Een blinde heeft wel het minste recht om te smalen op iemand die scheel ziet, of wie zijn beide benen verloor op iemand die slechts mank gaat. Toch is het een en ander geen zeldzaamheid, want de rotste tak kraakt het eerst, en wie het laatste de mond moest durven open doen is meest haantje de voorste als het op bespotten aankomt. Een zwijn, dat zich in de modder wentelde, spat zijn vuil heinde en ver, en zo halen zij, die 't meeste kwaad deden, het luidst van anderen op. Een kwaaddoener is in de regel een nog erger kwaadspreker:

*Iedereen draagt zijn gebrek
Als een broodkorf op zijn nek;
Daarom kan hij 't zelf niet zien,
Maar hij toont het anderen lien,
En de man, die achter gaat
Ziet en vonnist buurman kwaad.*

Het is meest tot eigen schade als wij de naaste oordelen, want wij wiegen daarmee onze waakzaamheid in slaap en onze hoogmoed groeit snel genoeg, zelfs al voeden wij die niet. Ons beschuldigen van anderen is niet anders dan een gehoorzamen aan de heimelijke zucht om ons zelf te verontschuldigen en vrij te pleiten. Zo groot is onze natuurlijke dwaasheid dat wij ons zelf beter achten, omdat wil in anderen het verkeerde opmerken, en dit doet ons een grote mond zetten, als gingen wij naar boven, door anderen neer te drukken. Wat nut doet het, dat wij scheuren in eens andermans rok zien, als wij niet bij machte zijn hem te helpen. Spreek van mijn schulden als gij van zins bent ze te betalen, zo niet, houd uw tong achter het bolwerk van uw tanden. Wat een vriend verkeerd deed, hebt gij niet uit te bazuinen, en zelfs wat een vreemde misdeed, behoeft gij niet door de dagbladen bekend te maken. Wie tegen een ezel bulkt doet als een ezel, en wie een ander voor dwaas scheldt, stelt zelf zich aan als een dwaas. Wen u niet aan om anderen belachelijk te maken, want elk zijn beurt, zegt een oud spreekwoord, en een oud man hoorde ik eens

zeggen: "hangen is een dodelijke en spotten een besmettelijke ziekte."

Er is, die overal de muts met bellen draagt,
Die als hij spotten kan naar een ander zijn pijn niet
vraagt, En slechts te leven schijnt als hij zijn beetren
plaagt. Gekscheren wordt zo licht het zeggen van
scherpheden,

en wat slechts een kitteling geacht werd, laat niet
zelden een diepe wond na. Het is iets schandelijks,
wanneer mijn pret een ander pijnlijk grieft. Voor wij
uit een aardigheid iemand in 't zonnetje zetten,
hebben wij wel te bedenken, hoe ons de grap smaken
zou; want velen, die harde slagen geven, hebben zelf
een overgevoelige huid. Geef niet meer dan gij willig
bent terug te krijgen. Er zijn er, die altijd zout strooien,
maar moord en brand schreeuwen, als een ander bij
hen een korreltje op een rauwe plek vallen laat.
Wanneer zij op hun kaatsen de bal terug krijgen,
roepen zij over valsheid en onrecht, en zij hebben
niets meer dan hun verdiend loon. Wie bijten, moeten
verdragen dat zij gebeten worden. Het is plicht op zijn
tijd een vriend te berispen, maar wij moeten het zó

doen, dat er onze vriendschap uit blijkt, want wie het anders doet, sticht geen nut en verliest zijn vriend. Alvorens te vermanen, hebben wij wel te bedenken, of wij niet aan 't zelfde euvel mank gaan, want wie een inktvlak met een inktvinger wil wegdippen, maakt enkel te groter smet. Het verachten van onzen medezondaar is althans groter zonde dan waaraan hij schuldig staat, en wie zich over eens anders zwakheden vrolijk maakt, toont niet alleen eigen zwakheid maar ook eigen boosaardigheid. Geestigheid mag ons een schild tot zelfverdediging zijn, maar nooit behoren wij het puntig woord als een zwaard tot aanval te bezigen. Een woord, dat bespottelijk maakt, wondt dieper dan staal en de wond is meestal moeilijker om te helen. Een vuistslag wordt in de regel eerder vergeten dan een woord van spot en smaad. Spottend schimpen wordt licht bijtend schamper zijn. Wie spot met zwakheid en gebreken, heeft nooit zichzelf goed bekeken.

*Wie altijd met hun naakten spotten,
Betonen onbewust zich zotten
En stellen eigen zwak in 't licht.
Heb met uw broeder mededogen,*

*Maar sluit toegevend nooit uw ogen
Voor zelf begane feilen dicht.*

EEN LEGE ZAK STAAT NIET RECHT.

Sam kan nog heel wat tijd zoek brengen eer één van zijn lege zakken rechtop staat. Als er niet één bij hem kuieren liep, zou hij de dwaze proef wel niet begonnen hebben, maar nu is hij niet wijzer. Doch al is zijn geduld zo groot als zijn onverstand, het zal wel eer ten einde zijn dan zijn proef kans van slagen hebben. Wij hebben het spreekwoord: "een lege zak staat niet recht," dat tevens een waar woord is, te danken aan de ervaring van een man, die er met geld uitlenen bitter was ingelopen. Hij kwam daardoor te weten, dat personen, die geen geld hebben en tot over de oren in de schuld zitten, met hun geld ook hun waarheidsliefde en goede trouw zijn kwijt geraakt, en zo links en rechts naar de grond van misleiding en bedrog overvallen. Wie maar vier gulden heeft en er vijf verteert, heeft spoedig geen geldbeurs meer nodig, maar staat op een weg waar het boos vernuft allerlei bedenkt om vlot te blijven en al spoedig het met

de middelen daartoe al zeer weinig nauw neemt. Negen malen van de tien vangen zij aan met beloften te doen, dat zij op een bepaalde dag zeker zullen betalen, terwijl het zeker is, dat er op die dag geen penning zal voorhanden zijn om ook maar het minste af te doen. Zij stellen de betalingstermijn met een overmoed, als hadden zij een koningsinkomen, en die dag komt zo vast en gewis als elke kersttijd, maar dan is er geen cent in huis en zijn zij even overvloedig in verontschuldigheden als eerst in beloften, van welke laatste zij ook nu de ruimste voorraad hebben. Allen, die zo grif met beloven zijn, zijn in de regel traag in 't vervullen. Hun beloften zijn bergen, maar hun daden molshopen, Wie u fraaie woorden en niets meer geeft, voert u met een ledige lepel, en dit is een spelletje, waarvan hongerige schuldeisers al zeer spoedig genoeg hebben. Praatjes vullen geen gaatjes. Grote belovers blijven zelden lang in gunst, als de daad niet op het woord volgt. Wanneer men zulk een burger van het land van belofte een leugenaar heet, acht hij zich minstens beledigd, en toch is hij even gewis een leugenaar als een ei een ei. Hier baat geen ontkennen, zoals de jongen zei, toen de tuinman hem boven in de kersenboom betrapt. Er is niemand, die dweept met iemand, wiens beloften breken als riet, en wie met zo

iemand te doen heeft, wordt licht scherp als een rietstok en laat dat de ontrouwen belover gevoelen. De oude Tusser zegt van zulke gast:

Zijn woord van belofte is zo glibberig als ijs,
Zijn trouw aan de markt slecht in reuk, zonder prijs.

Schuldeisers hebben een beter geheugen dan schuldenaars, en wanneer ze bij herhaling beet genomen hebben, komen zij allicht tot het besluit, dat het tijd is, dat de vos in de handen van de bontwerkers komt en dat zij hun deel van de huid krijgen. Lang wachten op betaling is juist geen middel om iemand in zijn humeur te brengen, en als bij het wachten nog een tal van leugens komen, is het niet bevreedend, dat de melk van iemands zachtmoedigheid bitter zuur wordt. Zie hier een oud rijmpje, dat een slechte betaler in zijn pijp mag stoppen en roken of niet roken, zoals hij liefst wil:

Wie belooft, tot hem niemand meer gelooft,
Wie liegt, tot hij geen mens meer bedriegt.
Wie leent, tot hij 't zachtste hart heeft
versteend, Die zendt, waar nog geen schepsel hem kent.

Hongerige honden eten de vuilste kost, en zo zien lieden, die schoon op zijn, ook zelden bezwaar in het doen van de smerigste daden. God zij dank, er is nog laken dat niet krimpt als het nat wordt, en men ontmoet nog eerlijkheid die onder zware tegenspoed stand houdt; maar schuld hebben is maar al te dikwijls de ergste soort van armoede, omdat zij tot bedrog plegen leidt. Zo weinigen hebben de moed het ongeluk flink onder de ogen te zien en keren dan aan de waarheid de rug toe. In die toestand maken zij allerlei plannen om uit de engte te komen en doen als de ketellapper, die drie gaten in de pan hakte om er één te dichten. Zij doen als de dwaas, die een stuivers kaars verbrandde om één cent terug te vinden. Zij lenen van Petrus om Paulus te betalen en laten er dan Pieter inlopen. Om de beek te mijden storten zij zich in de stroom, want zij lenen op de ongehoorde interest om slechts uit de handen te raken van hen, die hun voor 't ogenblik het vuur aan de schenen leggen. Door koopwaar te bestellen en die te verkopen tot wat zij er voor krijgen kunnen, ontduiken zij een kwade dag maar door er een nog erger te scheppen. Iedere dwaasheid dwingt tot een nog roekelozer daad en zo

gaat het door dik en dun, zolang het lukken wil. Altijd hopen op een ongedacht geluk, doen zij, als wie het beeld van de maan in 't water willen vangen, en het beste wat er nog van komt is, dat het hen gaat als Jan Dobbelaar, die een gulden verdobbelde en met een dubbeltjes koek naar huis ging. Iedere uitweg, die zich aan hun oog voordoet, is hun een verzoeking om de koninklijke weg van de eerlijkheid te verlaten, maar telkens ook ervaren zij, dat ieder van die uitkomsten hen alleen te meer mijlen van de weg van het behoud heeft afgevoerd. Ten laatste, als zij ieder van zich vervreemd hebben, en nog voor eerlijk willen doorgaan, moeten zij 't zich laten gezeggen: "dat zij eerlijk zijn als een kat waar geen vlees te kapen valt;" en als zij zo loon naar verdiensten krijgen, brommen zij allicht tussen de tanden: "dat de tijden slecht zijn en het goed vertrouwen de wereld uit is," Wél mogen zij zich daarover verbazen! Wie eens gebeten wordt waagt zijn vingers niet licht aan dezelfde tanden. Gij vertrouwt de paardenpoot niet, die eens u raakte en zult niet haastig leunen op een eenmaal gebroken staf. Geslepen list doet het doel missen en op de lange duur is niets zo veilig en wijs als stipte eerlijkheid. Ik ben de laatste om een arme drommel hard te vallen en nog

water te gooien op een reeds verdrongen muis. Is iemand door ongeluk buiten staat om te betalen, welnu, dat hij er rond voor uitkomt en eerlijk geven wat hij nog heeft, en alle goedgezinde zullen medelijden met hem hebben. Een verstandig man vangt aan met dat te doen, waar ook de dwaaste mee moet eindigen. Het erge van de zaak is, dat zij, die aan anderen geld schuldig zijn, voortgaan met zaken te doen, lang nadat eerlijkheid hen moest ontraden hebben vol te houden; en zij doen dit, omdat zij zichzelf misleiden met de hoop, dat hun schip nog wel een haven vinden zal en dat hun katten tot koeien zullen worden. Het gaat slecht om de zee in een eierdop over te steken, maar het is even zwaar om ieder zijn gerechtigheid te blijven geven, als het kapitaal uit de zaak verdwenen is. Uit niets wordt niets, en hoe gij uw niets wendt en keert, gij kunt draaien zonder eind, maar er zal geen banknoot van worden. De weg naar Babel zal u nooit te Jeruzalem brengen, en geld lenen en zich al dieper in schuld steken, heeft nog nooit iemand uit de engte gered. De wereld is een ladder, die deze naar boven en geneen naar beneden leidt, maar gij behoeft nog uw naam en karakter niet te verliezen, omdat uw geld verloren

ging. Er zijn mensen, die van de braadpan in het vuur springen, die uit vrees van arm te worden schelmen worden. Wie daartoe komen worden gladde gasten, die nergens vat laten. Als gij meent ze te hebben, blijkt u dat gij ze even lang houden kunt als een kat in een kruiwagen. Zij springen over tien heggen, en, dringt de nood, nog over een tiental meer. Zij zijn altijd bezig met u een rad voor de ogen te draaien en kunnen zij er niet meer uit, dan volgt de gewone klaagdeun, de slechtheid van de tijden en ziekten in hun gezin. Het is onmogelijk hen te helpen, want door leugen en bedrog zijn hun zaken zo ingewikkeld, dat niemand weten kan, hoe zij eigenlijk staan. Het is immer het verstandigst hen hun weefsel maar geheel te laten afspinnen en zijn zij dan uit het oude vuil geheel uit, dan misschien is de kans gekomen om hen nog van nut te zijn. Gij kunt uit een zak niet uithalen wat er niet in is, en wanneer iemands beurs zo kaal is als het vlak van uw hand, hoe langer gij hen dan staande houdt, des te armer zal hij worden, evenals Willem. Beenkaal, die zijn rok versneed om zijn broek te lappen en zolang het een met het ander heel hield, tot hij eindelijk wel in zijn bed moest blijven, omdat hij geen vod meer had, dat hem nog toeliet op straat te

komen. Laat een arm, ongelukkig handelaar voor zijn eerlijkheid staan, als hij 't voor zijn leven doen zou. De rechte weg is altijd de kortste. Het is beter bij de weg stenen te breken, dan de wet van God te breken. Geloof in God is het onfeilbaar hulpmiddel, dat een christen hoeden kan, om zich niet aan smerige handelingen schuldig maken, en het zal hem sterk maken om zich vrij te houden van streken, die op de wereldmarkt nog voor eerlijk doorgaan. Het is niet mogelijk met pek om te gaan en niet besmet te worden. Christus en droog brood is rijkdom, maar het verlies van goede naam en eerlijkheid is het ergste bankroet. Nog is alles niet verloren, zo lang iemands eerlijkheid ongedeerd bleef, maar al is dit waar, een lege zak staat zeer bezwaarlijk recht. Het oude spreekwoord is ook op andere zaken van toepassing. Het valt de schijnheilige en huichelaar zwaar zijn rol vol te houden. Ledige zakken staan in de kerk even bezwaarlijk recht als op de graanzolder. Als praatjes de mensen tot heiligen konden maken, zou de wereld vol heiligen zijn. Sommige vrome grootsprekers hebben geen Gods vrucht genoeg om de soep van een zieke krekkel smakelijk te maken, en hun is heel wat gevatheid nodig, om hun rol lang te spelen. Lange

gebeden en een hooggestemd mond belijden gaan alleen bij de eenvoudige voor echte munt door, maar zij die dieper zien dan het oppervlak, hebben de wolf onder het schaapsvel ras ontdekt. Alle pogen om onze zaligheid door goede werken te verdienen, is ook al een dwaas moeite doen, om de lege zak recht te doen staan. Wij zouden Gods wil naar letter en geest moeten kunnen volbrengen, en wie heeft dat buiten Hem, die haar eenmaal op het kruis volbracht, kunnen doen? Intussen het is treuriger met ons gesteld dan dat wij ons zelfs zo voetstoots met ledige zakken zouden kunnen vergelijken. Eer er voor ons aan een gevuld worden met de rijkdom van Gods gaven te denken valt, is het ons nodig zo gereinigd te worden, dat het een gehele vernieuwing, een wedergeboorte heten mag. Maar ook daartoe is Gods liefde even gewillig als machtig. Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat *een iegelijk*, die in Hem gelooft, het eeuwige leven hebben. Zo onuitsprekelijk groot is van de Vaders ontfermende liefde, dat zodra wij slechts als de verloren zoon tot Hem wederkeren, Hij ons zo herstelt in ere en gunst, dat wij, rijk door de volheid van het hemels erfgoed, voor Hem kunnen bestaan en staande

blijven, ja tot overlopen vol worden van vrede,
blijdschap, heerlijkheid en zaligheid.

**AL WIL EEN DWAAS ZIJN EZEL DRAGEN,
VERLOREN MOEITE IS 'T SLAAFS ZICH
PLAGEN, OM HEEL DE WERELD TE
BEHAGEN.**

Welk een zonderling plaatje, maar niet minder
zonderling is het verhaal dat er bij behoort. Laat mij 't u
vertellen, zoals ik het in een oud boek gevonden heb:
"Een oud landman en zijn zoon dreven hun ezel voor
zich uit, om die in een nabijgelegen stadje ter markt te
brengen. "Als ik u was," zei een voorbijganger, "zou ik
wijzer zijn dan zo die ledige ezel voor mij uit te drijven
en beiden te voet achter hem aan te gaan." De oude man
deed naar die wens, zette zijn zoon op de ezel en zo
gingen zij verder. Al spoedig echter hield een tweede hen
staande en sprak tot de knaap: "Wel luie rekel, ik zou
rijden als ik u was, en laat uw goede, oude vader te voet
achteraan komen!" De knaap steeg af en gunde zijn vader
het gemak van op de ezel te zitten. "Wel zo," riep weldra
een van derde, "kunt gij het er wel gemakkelijk van

nemen, oude heer! Een mooi vaderhart hebt gij van zo uw arme jongen te laten achteraan sukkelen!" Hierop noodzaakte de vader zijn zoon om achter hem plaats te nemen. Niet verre waren zij voortgegaan, of iemand hield hen staande en vroeg de oude man, of die ezel zijn eigendom was. Toen deze dit met ja beantwoord had, hervatte de vrager: "dan misbruikt gij ten minste niet eens anders goed, maar al is het beest uw eigendom, ik noem het wreed een stom dier zo zwaar te laden!" –" Hoe nu, jongen," sprak de oude man, "zij lachen mij uit als de ezel vrij loopt en beschimpen ons als wij er op rijden, laat ons de poten van de ezel vastbinden, opdat wij hem zo aan een stek hangend naar de markt dragen." Zo gezegd, zo gedaan, maar nu was het niet een enkele maar een hoop volks, die hen uitjouwde; zodat de oude man in zulk een woede ontstak, dat hij de ezel met samengebonden poten in een diepe gracht wierp en zonder ezel of geld huiswaarts keerde. De inschikkelijke man, die ieder had willen behagen, maar het niet één naar de zin kon maken, had niets van zijn pogen, dan dat hij met een berooid hoofd en een berooide beurs thuis kwam. Wie van plan is om niet naar bed te gaan, totdat hij 't met ieder gevonden heeft en in 't effen is, zal menige nacht kunnen opzitten. Veel mannen, veel

willen, veel vrouwen, veel grillen, en daar 't in de wereld overal zo gesteld is, kan men 't bij de een niet goed maken of de ander zet een zuur gezicht. Wijzer is het rustig af te wachten, dat allen hun hoofd in één muts steken, dan er een voor allen van pas te maken; want wie dat bejaagt, wordt als de man, die twee hazen in één slag wou vangen en daardoor beide miste. Niemand vergeet voorts, dat niets zo veranderlijk is als de mens en dat zijn dwaze zin zelden lang in dezelfde speelpop behagen vindt. Wat hij heden, lekkernij noemt, walgt licht hem morgen als geheel ongenietbaar. Onze Willem de Schaapherder verhaalde mij, dat hij eens in zijn leven beproefd had, om twee meesters te dienen, maar, zei hij: "ik had spoedig genoeg van dat baantje, en zei in mij zelf, dat als ik ditmaal met de last vrijkwam, ik, als 't weer gebeurde, waard was, dat zij mij in zout pekelden en met kokenden azijn overgoten."

*Wie aller mensen gunst bejaagt,
Wie goed bij elk wil staan,
Heeft, hoe hij zich vermoeit en plaagt,
Hier nooit, neen, nooit gedaan.*

Wie voor ieders viool wil dansen, zal spoedig aan beide benen lam zijn. Goedigheid zonder wijsheid loopt er telkens in, zodat het spreekwoord terecht zegt: al te goed is buurman gek.

*Hij, die ieder wil behagen,
Vindt 't zoet in 't eerst begin,
't Einde zal de last eens dragen,
Want hij maakt, waar allen vragen,
Toch nooit één het naar de zin.*

Het past ons beleefd te zijn, maar dit behoeft niet zover te gaan dat wij iedere man lijfknecht worden. Spaar de rand van uw hoed niet; dit is een eis van de beleefdheid, maar buig uw hoofd niet op ieders wenk, want dat is slaven dienstbaarheid. Wie allen meent te zullen behagen, neemt eerst de proef, of hij soms ook een bodemloos vat uit emmers zonder hoepels kan vullen. Wie andere lofspraken nodig heeft om te leven, moet wel van lucht kunnen leven, want wat is van de mensen lof meer dan de adem van hun neusgaten? De beste lof is nog schrale kost als men daarmee zijn maal moet doen. Wie zich in allerlei bochten wringt, om toejuiching te oogsten, en zich krank voelt als het mis

loopt, is erger dan een kind; maar wie zijn rok omkeert, om een nieuw gezelschap welgevallig te worden, behoort onder de schelmen tehuis. Laat u door iets beters tot verandering dringen, zo dikwijls als gij wilt, maar laat in u de mening ernst zijn, dat gij het minder goede voor iets beters varen laat. Klaas in 't werkhuis deed nooit dwazer ding dan toen hij 't daar honderd meesters allen naar de zin zou maken; hij kreeg van allen de schop, en begreep te laat, dat het werk genoeg is om naar de zin van één meester een goede knecht te zijn. Zodra iemand in zijn gemoed wel verzekerd is, dat hij in zijn weg aan God welbehaaglijk is, kan hij de wereld haar eigen weg laten gaan, en prijzen of schelden, al na dat er haar 't hoofd naar staat. Wat betekent ten slotte het grommen van een dwaas of het dreigen van een mens van gelijke beweging als wij zelf, dat het ons ook maar één ogenblik vrees zou aanjagen? Deed het er iets toe, wat de wereld van ons zegt, dan zou het ons tot troost kunnen zijn, dat zo dikwijls een braaf man begraven wordt, de menigte haar woord gereed heeft: "hij was nog zo kwaad niet." Zodra de koe dood is, krijgt ieder te horen hoeveel melk ze wel gaf. Evenzo voelen de mensen wat ze verliezen, als de goede man in de

hemel is, en verbaast zich elk, dat hij bij zijn leven niet beter bejegend werd. Het pad om mensen te behagen is hard voor de voeten, maar zalig zijn zij, die Gods welgevallen zoeken. Niet waarlijk vrij is hij, die geen eigen mening durft hebben, want wie zijn denken binden laat, is een gevangene of slaaf. Wie een man Gods is, heeft in waarheid een mannelijk karakter. Een oprecht man volbrengt wat hij plicht rekent en laat de honden blaffen en de uilen krassen. Wat gij niet doen durft, wat uw geweten recht en billijk keurt, omdat het volkje u zou uitlachen, dan bent gij zelfs niet de verste bloedverwant van Jan Ploeger. Hij toch gaat zijn eigen weg en fluit lustig zijn deuntje, al weet hij dat velen wat op hem zelf, op zijn ploeg, op zijn paarden, op zijn tuig en op alles te zeggen hebben. Jan meent, dat dit hun genoeg doet, en hem schaadt het niet, maar reken er op, dat zij Jan en zijn jongens nooit een ezel aan een stok zullen zien dragen.

HET ZIJN NIET ALLEN JAGERS, DIE OP DE HOORN BLAZEN.

Onze vriend niet zijn hoorn heeft al bitter weinig van een jager. Nimrod zou hem nooit als kameraad gegroet hebben. Wat hij stoom zet en blaast! Goede hemel, welk een standje, zoals de vlasvink zei, toen hij een ezel zijn avondlied hoorde zingen. Er slaan er vrij wat de hand aan de ploeg, die het fluiten nog leren moeten, en om een jager te zijn is nog wat meer nodig dan te kunnen schreeuwen en geweld met een hoorn te maken. Schijn bedriegt. Uitwendig vertoon is nog niet alles. Het zijn niet alle koks, die lange messen dragen, noch geestelijken, die een bef voor hebben. Een dwaas is hij, die goed koopt op de aanprijzing van advertentie of strooibiljet, want, naar ik hoorde, is het meest: hoe fraaijer opschrift en versiersel, des te slechter de koopwaar. "Wie zag ooit geweldiger hoorn en nietiger jager dan op ons plaatje! Blaas maar toe, mijn jongen, tot u de tonen door de schoenen kijken, want geen koddebeier zal er u op aanzien, dat gij vos of hert zou stropen. Wel, laat allen, die er lust in hebben, blazen, zo hard en lang zij kunnen en willen, maar een dwaas is hij, die van al de ophef iets gelooft, in de regel draagt de kleinste jongen de grootste

viool, en levert het luidst geblaas het schraalst gebraad. Hoe minder verstand hoe groter bluf. Jan Zonderland is niet meer in zijn schik dan wanneer hij zich op een brief als Wel–Edel–Gestreng betiteld ziet, en menigeen geeft zich uit voor dokter, bij wie men niet vragen moet met wat recht het Dr. achter zijn naam prijkt. De wereld vloeit over van titels, die niet meer dan Zeepbellen zijn, en het aanraken niet velen kunnen. "Zet een hoge borst, en spreek altijd uit de hoogte," hoorde ik Willem de Schaapherder zeggen, "en er zijn sukkels te over, die u voor een groot man zullen houden, maar," voegde hij er bij, "zo gij verstandig wilt doen, spaar dan uw kracht voor het ogenblik dat gij tonen kunt, dat gij iets betekent, en stel u nooit groot aan, als het wijs is om laag bij de grond te blijven." Zo wees hij mij onlangs op Salomo Stuifzand en sprak lachend: "Zie eens, hoe hij zijn hoofd in de hoogte houdt, als een hen die water drinkt, maar 't is zo leeg als een duffe noot. Van hem geldt ook: veel gepraat maar luttel daad."

*Wie winst zoekt bij hetgeen op de marktplaats vergaard is,
En happig op voordeel zijn kansen er telt,
Die koopt deze Stuifzand voor wat hij daar waard is,
En slijt daarna, als hij kan, hem voor 't geld,*

Waar; Stuifzand, als kenner, zichzelf op stelt.

Nederigheid gaat van de ere voor, maar een grootsprekende dwaas valt zeker van zijn hoogte, en als hij valt, heeft niemand haast, om de hand uit te steken en hem weer op de been te helpen. Een lange, praatzieke tong heeft doorgaans een hand tot maat, die voor niets deugt. Meest allen zijn wij beter thuis van zeggen dan van doen. Al wat montering draagt, heeft de mond vol van lust tot de strijd, maar komt het op vechten aan, dan kijkt er menig, alsof hij zijn Zondagsoortje kwijt is. Er zijn er die enkel kanon- en musketvuur zijn, maar als zij met hun mond afgevuurd hebben, is het uit en *amen*. De dikbuikige Duitse slachter in Vlissingen achtte zichzelf de beste loods, maar hij was nooit op zee geweest en beter met de Lunenburger hei dan met de Vlissingse Schelde bekend. Hij was een echte tweelingbroer van de Ier, die blufte, dat er geen beter rijder was dan hij, die zich nooit op een paard waagde, omdat, zoals hij zei, "hij er altijd reeds aflag eer hij er op was." Niemand beter voor zijn vrouw dan een oud-jongeheer, en oude vrijsters brengen haar kinderen altijd beter dan ieder ander groot. Vindt gij geleerdheid over opvoeding

uitgekraamd, wees dan zeker, dat de schrijver of schrijfster van het boek geen kinderen heeft en nooit iets aan opvoeding deed. Ieder mens is geneigd om te menen, dat hij het allerbest zou kunnen doen, wat zijn roeping niet is, maar brengen dan de omstandigheden mee, dat zo iemand zijn kunst moet tonen, dan levert de recensent meestal nog slechter werk, dan de man, die hij geselde. Daarom is niets zo wijs, dan niet vooruit te zeggen, wat wel "Wij" zouden doen, want

*'t Is een waarachtig woord, vol wijsheid,
Dat wie 't zorgvuldigst grootspraak mijdt,
Het minst gevaar loopt van te liegen,
Waar hij voor eigen inzicht strijdt.*

Er is een ander oud rijmpje, dat zo vol gezonde levenswijsheid is dan een peul vol erwten.

*Luttel geld is ras gevlogen,
't Kortste woord is 't eerst
gewogen: Wél hen. die niet wijs beleid
Geld en woorden zorgvol wegen,
't Schenkt hun hart bij hoger zegen
Zielsrust en tevredenheid.*

Wie zal het euvel duiden, dat ieder pottenbakker zijn eigen baksel prijst, en allen mogen wij wel zo nu en dan eens een deuntje op onze hoorn blazen; maar sommigen blazen er op los, als had niemand een trompet dan zij alleen. "Na mij de zondvloed," zei een hooggeplaatst man, en velen zeggen het hem na, maar zo lang deze broederschap leeft, hebben wij bij hun leven reeds genoeg last van zondvloed. Ik meen de zondvloed van hun grote woorden, van hun ophef maken en bluffen, dat genoeg is, om de sterkste hersenen in die stroom te doen verdrinken. Och, of dezulken een mond hadden, groot genoeg om op eens alles te zeggen, wat er bij hen uit moet, en dat zij dan voor goed zwegen; maar licht liepen wij zo gevaar om tot het ander eind van de wereld te moeten draven, eer wij weer droog en bekomen waren van dat woordgeplas. Waar zulke kakebenen rammelen, wordt een onderaardse mijn of kerker een begeerlijke schuilplaats. Wel zeggen zij: "wat betekenen hersenen als men geen tong heeft?" – goed en waar; doch wat is de betekenis van een tong, als hersenen ontbreken? Luide bulken is goed en wel, maar ik prijs de koe die mijn emmers met melk vult. Een ezel, die veel bulkt, eet weinig hooi, en dat bespaart voedsel; maar een hond, die

veel blaft, vangt geen wild, en dat is schade voor zijn baas. Gedruis alleen geeft geen voordeel en praatjes vullen geen gaatjes. Wanneer iemand zijn eigen lof zingt, kiest hij voor zijn lofzang een korte maat en neemt zijn zangtoon uit de mineurtoon. Wie altijd over zichzelf spreekt, predikt over een slecht gekozen tekst en zal al zeer spoedig allen om hem heen vervelen en ergeren. Goede wijn behoeft geen krans, en hij, die weet, dat hij wel doet, praat er niet over. Lege vaten bommen het hardst. Zij, die er de mond van vol hebben, dat zij schutters van de eerste rang zijn, komen zelden met een gevulde weitas tehuis, zodat het, waar men rondziet, overal in het oog valt, dat de beste jagers niet te zoeken zijn onder hen, die zonder eind of ophouden op de hoorn blazen.

**EEN HANDZAAG IS EEN BEST STUK
GEREEDSCHAP MAAR EEN SLECHT
SCHEERMES.**

Onze vriend loopt gevaar meer weg te snijden dan hem smaken zal en meer weg te scheren dan overtollig haar;

en dan zal ten slotte de zaag er de schuld van krijgen. Zijn hersenen schuilen niet in zijn baard, maar zijn hersenkas schijnt ook niet bijzonder gestoffeerd te zijn, want anders zou hij inzien, dat zijn zaag enkel kwetsuren maken kan. Een mens moet zijn verstand gebruiken, wanneer hij gereedschap kiest, want een varkenskrulstaart zal zich nooit tot een pijl laten recht buigen, evenmin als een varkensoor de stof leveren voor een zijden geldbeurs. Wie hazen wil vangen moet het niet bij trommelslag beproeven. Iets kan goed zijn, maar is het ook dan alleen op de rechte plaats en bij een recht gebruik. Zoals het met gereedschap staat, is het ook met jongens en meisjes. Alle jongens zijn niet bruikbaar voor hetzelfde beroep en alle meisjes niet in dezelfde dienst. Deze knaap zal een uitmuntend kantoorklerk zijn en voor de ploeg niet deugen, en een ander is alleen op het boerenerf bij boerenwerk op zijn plaats. Geweld doen en dwingen baat niet, want een slak wordt nooit een harddraver noch een muis een trekos.

*Zend een jongen naar de wel,
Die u toont dit niet te willen,
En, als waar 't bij ongeluk
Breekt zijn wrevel 't vaatwerk stuk;*

*'t Water, dat uw dorst moest stillen,
Zal zijn boze luim verspillen.*

Met onwillige honden is het kwaad hazen vangen. Natuur en neiging te dwarsbomen is roeien tegen wind en tij. Wel zegt men, dat men een dwaas zo lang kan prijzen, dat hij nog tot iets nut wordt; ik heb er geen ervaring van, maar weet dit wel, dat ik met een bot mes mij licht in de vingers snijd en dat een botte bijl meer bederft dan goed maakt. Neen, als ik mij scheren moet, begeer ik een scheermes, en voor alles wat ik te doen heb, ben ik alleen met het beste gereedschap tevreden. Betrouw nooit aan een man enig werk, waarvoor hij de geschiktheid mist, want hij zal u slecht werk leveren. Men zegt, dat als varkens op hol raken, zij altijd met de staart vooruit gaan, en onbekwaam werkvolk doet even averechts. Niemand verwacht dat een koe een haas zal vangen noch dat een kip een adelaar zal navliegen. Zelfs bij het eieren koken komt oordeel te pas, en evenzo moet men zijn oordeel gebruiken als men dienstboden kiest. Sla geen ronde pin in een vierkant gat, wind uw horloge niet op met een kurkentrekker, kies geen weekhartig man tot scherprechter, noch een bullebak tot armverzorger, en

draag aan geen kroeghouder op, om op de rechte uitvoering van een drankwet te letten. Stel de rechte man op de rechte plaats en alles gaat zo glad en zacht als schaatsen over goed ijs; maar wie voor het werk niet deugt, doet alles verkeerd, zoals de zeug, toen zij het linnen van de bleek haalde. Voor niet weinigen is het een verzoeking als gij hun geld betrouwt, daarom geef het hun niet in handen, als gij het ooit terug wilt zien. Men zet geen kat bij de roomkom, noch een varken bij perziken, want wie het beproeft, is zijn room en perziken kwijt en heeft het alleen aan zichzelf te wijten. Wie mensen in een toestand plaatst, waar zij bijna zeker tot zonde vervallen zullen, doet zelf zonde en allicht meer dan zij. Wanneer gij het oude spreekwoord: "zet een bedelaar op een paard en hij gaat er mee naar de maan" een waar woord acht, draag dan zorg, dat hij niet op uw paard te zitten komt. Wenst gij iets goeds gedaan, doe het dan zelf en kies uw gereedschap met zorg. Al is het waar, dat men dikwijls moet roeien met de riemen, die men heeft, toch kiest niemand een haak om te roeien. Wie pookt het vuur met een tang of gebruikt zijn pook om brandstof op de haard te werpen. Een nieuwsblad voegt even weinig bij de Zondag, als een beddenpan

in de bondsdagen, of een waaier wanneer de thermometer onder nul staat; bij de rustdag past geen boek zo goed als uw bijbel. Wie geld zoekt te maken door weddingschappen en loterijspel gebruikt slecht gereedschap, en zal er zeker vroeg of laat slecht afkomen. Zo gij een eerlijk man bent, kunt gij even goed gouden pippelingen van wilgenhout wachten, als winst onder spelers en dobbelaars. Hard werken en geregeld leven zijn in dezen het scheermes, spelen en dobbelen de handzaag. Er zijn zaken, die men met beleid en zachtzinnig moet aanvatten, en één van deze dingen is: een ander te wijzen op zijn gebreken. Wie neemt een bijl om een eierdop te breken of een voorhamer om een mug op het voorhoofd van zijn kind te raken, en evenmin moet gij uw buurman bij wat hij verkeerd deed bepalen naar de wijs van het liedje: van dik hout zaagt men planken. Een vliegend motje is geen schot kruit waard, en wat uw broeder tegen u misdeed, verdient nooit dat gij een grote mond tegen hem zou opzetten. Overijl u niet door uw handzaag weg te gooien, omdat het geen scheermes is, want zij zal misschien later u van goede dienst zijn, als gij een hambeen hebt door te zagen en niet uw stoppels weg te scheren. Al kunt gij met een slijpsteen

niet snijden, gij kunt er uw mes op scherpen, dat er te beter door snijden zal. Een lucifer geeft niet veel licht, maar zijn vlam is genoeg om lamp of gaskroon te ontsteken. Gebruik iedere zaak en iedere mens naar de eis van het gezond verstand en ieder zal u voor buitengemeen verstandig houden. Gij rijdt niet op uw melkkoe en ook melkt gij uw koetspaard niet; en naar diezelfde regel zal alles op de hoeve recht op zijn poten staan als een treeft, wanneer er ieder gezet wordt aan de arbeid, waarvoor hij berekend is. Iedere zaak is voor zijn eigen gebruik, maar geen ding is tot alles nut. De kleine jongen zei: "De kat kraaide en de haan trok het wiegentouw," maar de oudjes wisten wel beter, 't Moet alles passen, als zout bij de vis en suiker bij vruchten en een pop bij St. Nikolaas. Kies uw gereedschap niet naar 't uiterlijk aanzien, want alleen wat goed werk levert, is deugdelijk. Een zilveren troffel is sierlijk, maar om te metselen niets waard. Gij kunt uw paard niet rossen met een schildpadden haarkam, noch eiken vellen met uw pennenmes, evenmin als oesters openen met uw gouden tandenstoker. Niet op mooi, maar op goed komt het aan, als er arbeid te doen valt. Een goed werkman zal ook met armelijk gereedschap vooruit komen, en een flink soldaat heeft

nooit gebrek aan een wapen, maar toch is mij het beste gereedschap niet te goed en tel ik een slecht stuk niet, omdat het wat fraaier is afgewerkt. Beter is het op een ezel te zitten, die u willig draagt, dan op een hit, die u van zijn rug werpt; en zo ook beter te werken met een oude spa, die naar uw hand is, dan met allerlei nieuw bedacht gereedschap, dat alleen voor een winkelraam figuur maakt. Wilt gij uw medemens van nut zijn en hun goed doen, dan is daartoe nog niets beter berekend dan het oude evangelie, het woord, dat verlossing van zonde en zaligheid predikt. De wijsheid, die de vrucht is van wat men moderne wereldbeschouwing heeft gedoopt, is geen haar beter voor het leven dan een handzaag voor het scheren; zij heeft niet de minste macht, om een ziel tot zelfverloochening te bewegen en naar martelaars voor hare verbreiding zal de wereld lang uitzien. Hoe geheel anders het evangelie van Jezus Christus, waarvan niet alleen van de meesters bloed maar evenzeer dat zijner trouwe getuigen een levenwekkend zaad zijn. Het is de blijde boodschap, naar onze noden en behoeften berekend, en het wrocht door Gods genade nog immer wonderen in het terechtbrengen en behouden van zondaren. Aan dat

woord houdt zich prediker en onderwijzer, zij zullen voor hun taak nooit een beter gereedschap vinden. Tracht van de mensen harten te winnen, door het als de waarheid aan de consciëntie aan te bevelen en door zijn liefdevolle beloften verlorenen van de liefde van de Vader te overtuigen. Deze prijst de balsem van Gilead, een wettelijke deugdbetrachting, geen Babylons olie, de slaafse onderwerping aan Rome's priesterschap, maar welke zalf schriftgeleerden, priesters of wijsgeren ooit mengden, laat er hun eigen wonden mee helen en niet die van anderen er nog stinkender mee maken. Wie denkt als Jan Ploeger, gaat al die winkels voorbij en houdt het bij het éne geneesmiddel, dat bij onze goede Geneesmeester gratis verkrijgbaar is, voor een iegelijk, die tot Hem komt. Een ootmoedig geloof in Jezus Christus is al wat u nodig is om zijn redmiddel te ontvangen. Vraag alleen daarnaar, want geen ander kan u behouden.

DIE ZIJN NEUS SCHENDT, SCHENDT ZIJN AANGEZICHT.

Toorn is een kortstondige razernij. Hoe minder wij uitrichten in enige vlaag van razernij, des te beter voor anderen, en hoe minder zulke vlagen bij ons voorkomen des te beter voor ons zelf. Verre heen in dwaasheid is hij, die zichzelf schade doet, om zijn boosheid en wraakzucht jegens anderen te koelen. Een oud spreekwoord zegt: "Snijd uzelf het hoofd niet af, omdat gij aan hoofdpijn lijdt," en een ander komt op hetzelfde neer: "Zet uw huis niet in brand om de maan de loef af te steken." Indien uw zaken averechts gaan, is het een vreemd reddingsmiddel, om ze uit dwaasheid nog erger te maken, zoals de man deed, die 't op een drinken zette, omdat hij het meisje van zijn keus niet krijgen kon. Kan er groter dwaas zijn dan iemand die zijn neus afsnijdt, omdat hij met zijn gelaat geen vrede heeft, en toch, niet verstandiger deed Dirk, die, nadat hij zijn oude goede meester had geplaagd en vrezen moest, dat deze hem de dienst zou opzeggen, in plaats van berouw te tonen en

het beter te maken, uit zijn werk liep met de zekerheid, dat hij met zijn vrouw en kinderen de ganse winter gebrek zou lijden. Hanna, de meid op de hoeve, was lui geweest, wat zij zelf zeer goed wist, maar liever dan er knorren voor te verdragen, zei zij haar dienst op en verloor een betrekking zo goed, als zij er geen zal weer vinden. De oude Grevink had de les ten volle verdiend, ook zijn geweten zei het hem, maar omdat de preek van onze leraar hem de pijn te diep in 't vlees gedreven had, deed hij een gelofte, niet om zich te bekeren, neen, in zijn dwaze toorn zwoer hij, dat hij geen voet meer in de kerk zou zetten, zo lang onze leraar er preekte. Wie had daarvan schade dan alleen hijzelf, maar hij sloot zijn oren voor ieder verstandig woord en was zo koppig als een zwijn. Doe niets, als uw humeur ontstemd is, want zodoende zult gij de minste dwaasheden hebben goed te maken. Laat het zien van andere hartstochtelijke drift u tot waarschuwing en lering zijn, en zodra zo iemand aanvangt om u uit te schelden of te tergen, zie toe, dat gij niet overijld uw eigen pot laat overkoken. Menigeen heeft in blinden toorn reeds zichzelf verminkt, ja, een eind aan zijn leven gemaakt. Wie zijn hartstocht niet weet te beheersen, draagt buskruit in zijn boezem en brengt zichzelf en zijn burens in gevaar. Waar drift de deur

inkomt, vliegt het weinige gezond verstand dat binnenshuis is, de vensters uit. Een driftig persoon bekoelt allengs en komt tot zichzelf, evenals Peeters kokend hete gortpap, toen hij die buiten 't venster zette, maar heeft men zich in zijn boze luim de neus afgesneden dan is het kwaad pogen om hem weder op zijn oude plaats te krijgen. Wie zo dwaas deed, draagt maar eens leed en dat is levenslang. De toorn doet meer schade dan de zaak die toorn opwekte. Toorn opent de mond te wijd, sluit de ogen, zet het hart in vuur en vlam, en ketent het gezond verstand zo, dat een anders wijs man de dwaaste dingen zegt en doet. De oude Tomkens zei mij eens dat het hem speet, dat hij zijn humeur verloren had, maar ik kon niet nalaten te denken, dat zijn humeur niet waard was, dat hij het ooit terugvond; want niemand keurde het ooit beter dan een oude schoen, waarvan zool en bovenleer versleten zijn en waarvoor de mesthoop de rechte plaats is. Voor een heet gebakerd man is niets zo zeer te wensen als een nieuw hart en een door genade geheiligde geest. Gramschap is een vuur, dat de pot niet kookt en de huiskamer niet verwarmt. Het is een gevaarlijk wapen, dat licht een verwoesting en verderf aanricht, waarvan niemand het eind kan voorzien. Daarom, mijn lieve lezer, geef de toorn geen plaats, en

dringt hij bij u binnen als een ongenode gast, zend hem dan zo spoedig mogelijk het deurgat uit en de wijde wereld in.

*'Zachtkens, potje, zachtjes aan,
't Moet er juist niet overgaan;
Door een koken buiten maat,
't Beste als schuim verloren gaat.*

De oude heer op ons plaatje heeft zeker een neus voor drie, maar hij zal er zijn gelaat niet mee verfraaien als hij het wat lompe meubel afsnijdt; beter sneed hij die zaken de pas af, die aan zijn neus een zo paarse kleur en knobbelvorm gaven. De kan en het glas, die hij daar op tafel bij zich heeft, zullen wel de verfpotten wezen, die zijn neus gekleurd hebben. Wie veel met deze kleurstoffen werkt, moge doen wat hij wil, maar spoedig is zijn neus het uithangbord, dat verraadt, wat daarbinnen wordt geborgen; zodat wie dit zwak heeft, zich niet te veel haasten kan om zulk lelijk blanketsel vaarwel te zeggen. Maar genoeg van dat onderwerp voor heden, en laat ons, wel niet onzen neus maar dit praatje hierbij afsnijden.

WEE HEM, DIE AAN EEN GAT ONDER ZIJN NEUS LIJDT, WAAR HAVEN, HUIS EN GELD DOOR HEEN GLIJDT.

Hier hebben wij een man voor ons, die altijd een droge keel heeft, omdat hij te vurig vocht drinkt. Hij is een losse kwant, die overal hartsterking zoekt. Niet zodra is hij met zijn neus in 't glas, of zijn geld rolt met macht naar binnen door het gat, dat onder zijn neus is. Wel is hij geen smid, maar toch is er een vonk in zijn keel gespat, die al de kroeghouders drankvaten niet blussen kunnen. Wanneer een pint jenever zoveel waard is als een vierkante meter grond, dan heeft hij heel wat meer morgen land verzwolgen dan een ploeger in een week kan afploegen, en toch zal hij van kroeg tot kroeg blijven drentelen, tot men hem als een zeug in 't slijk ziet wentelen. Alles gaat bij hem door 't gootgat. Hij leeft als een snip van slurpen. Vraagt gij hem, hoe hij 't heeft, 't is altijd: opperbest, als hij maar wat had om zijn lippen nat te houden. Zijn beurs is een fles, zijn bank van de kroeghouders geldla, en het parels van beste jenever in zijn oog schoner dan het fraaiste parelsnoer. Hij is een wandelend jenevervat, een levende distilleerpijp, en een

spoelington in mensen gedaante. Men zegt wel eens, "die of die is ongezind om met drinken te beginnen, maar is hij eens aan de slag even ongezind om er uit te scheiden"; doch hem hebt gij nooit te overreden om een aanvang te maken, en wat uitscheiden aangaat, – daar valt niet aan te denken, zolang hij nog een dubbeltje kan borgen of lenen. Zijn lijfdeuntje is:

*Koopt gij land, gij vindt er stenen,
Koopt gij vlees, 't is rijk aan benen,
t Ei moet met de schil gekocht,
Drank alleen is enkel vocht.*

Hij zal nooit gehangen worden, omdat hij een restje in zijn glas gelaten heeft. Hij drinkt tijdig en ontijdig, in de zomer, omdat het zo heet, en in de winter, omdat het zo koud is. Een druppel drank komt hem nooit te vroeg, en in het holle van de nacht zou hij opstaan voor nog een spat, als bij maar niet zo smoordronken te bed lag. Hij heeft eens horen zeggen, dat een glas jenever in de schoenen zo goed is tegen koude of natte voeten, en nu meent hij, dat het de beste weg is om een glas drank in elke schoen te krijgen, als hij er twee door zijn keelgat naar binnen stuurt. Het ontbreekt

hem nooit aan een reden om nog een glas te drinken, en als soms *zijn* vernuft mocht te kort schieten, is er altijd een maat in zijn buurt, die er een reden voor weet, om nog eens te proeven.

*Deze drinkt, als vrienden komen,
Gene drinkt, wanneer zij gaan;
Wordt er goeds of kwaads vernomen,
Alles moet de drank verslaan.
Deze drinkt, wanneer de droogte,
Gene als regen hem verdriet,
Tot zij zo zijn in de hoogte,
Dat hun oog geen kwaad meer ziet.*

Water is het schrikbeeld van deze heer, zo om het voor uitwendig als inwendig gebruik te bezigen, alleen met rum of van degelijke acht hij het drinkbaar, en hoe minder water er dan in het mengsel is, des te liever is het hem. Naar zijn zeggen, zou de pomp hem de dood doen, en hij zal wel zorgen, dat zij hem die poets niet speelt. Hij laat geen druppel in zijn glas en likt zich de lippen droog, opdat van zijn godendrank niets verloren ga, maar de slechtheid van het water in zijn welpomp zal hem geen ziekte berokkenen. Het is jammer, dat

hij niet eens de proef er van neemt, of dat kosteloos vocht hem werkelijk zoveel kwaad zou doen. Het drinken van koud water brengt geen ziekte of schulden aan, maakt geen vrouwen tot weduwen en kinderen tot wezen, maar de kostelijke Schiedammer van onze drinkebroer is de ramp van de zijnen, verlaagt hem tot beneden het dier en bereidt hem een ontijdig graf en een onbeweende dood. Ik hoorde eens een oude boer zeggen: "drank en de dood zijn naaste burenen," en die eenvoudige man had niet mis gezien. Naar beweerd wordt, maakt dronkenschap soms tot dwazen, anderen tot dieren en enkelen tot duivels, maar naar mijn mening maakt zij al haar slachtoffers dwaas, behalve wat zij er nog ergens aan toevoegt. En toch hoe redeloos de dronkaard is, als de drank hem de baas wordt, meent hij over ieder en alles te kunnen oordelen, en heeft een hoog woord over allen, die dronkenschap geen zaligheid noemen, maar aan matigheid en nuchter zijn de voorkeur geven. Ik heb burenen, die mij achter mijn rug uitlachen, omdat ik een geheelonthouder ben, maar ik geloof, dat ik veel meer reden zou hebben om hen wegens hun redeloos drinken te bespotten; en ik zou daartoe kunnen komen, als het mij niet te zeer ter harte ging, dat zij

zich zo als zorgeloze dwazen aanstellen. Was er maar een middel om de drankliefhebbers aan nuchterheid te wennen, dan was er misschien ook kans om hen nog tot degelijke mensen te maken. Zoals het nu is, is er van zulke niet veel goeds te wachten, of men moest ze allen naar het binnenland van Maine kunnen doen verhuizen, waar niets dan water te krijgen is. Die door sparen geld wil winnen, Met zijn mond moet hij beginnen. Zolang iemand zijn geweten en zijn gezond verstand een duim onder de jenever houdt, kunt gij even goed uw woorden aan een varken als aan hem verspillen. De ellendelingen zullen u alles beloven, u hun woord van eer te pand geven en dan hun jas naar het pandjeshuis brengen, om op uw gezondheid en welzijn te kunnen drinken. Wij glimlachen als wij een man dronken zien, en werkelijk is hij een belachelijk wezen, maar als wij er ons slechts een ogenblik over bedenken, hoe hij zich naar lichaam en ziel te gronde richt, vergaat ons de lust tot lachen. Ook is het een zeer ernstig woord, dat de Schrift ons als Gods raad verkondigt: "geen dronkaard zal het Koninkrijk Gods beërven." Er is niets zo misdadig en schandelijk, of een man, die door de vang is, is er onder invloed van de drank toe in staat. Het is iets pijnlijks voor ieder, die

gevoel van eer heeft, om in de nabijheid van zulk een vuilnisbak te toeven. Indien hij al niet tot de grofste misdaden vervalt, is het waarlijk zijn schuld niet, want hij heeft zich in een toestand gebracht, die hem voor niets zal doen terug deinken, wat hem de duivel inblaast. Nog het minste kwaad is van hem te duchten, als hij topzwaar begint te worden en zijn benen hem niet meer dragen, want dan wordt hij met goede ogen in zijn hoofd een blinde en met gezonde benen een kreupele. Hij ziet twee manen in de lucht en twee deuren aan de kroeg, en wil niets minder beproeven dan door die beide te gelijk binnen te rukken en een borrel op zijn heldenstuk te zetten. Daar beproeft hij het, maar komt in de goot terecht, en zal er bewusteloos blijven liggen, zo niet iemand hem op een handkar thuis brengt of aan het politiebureau gratis logies verschaft. Salomo zegt, dat de vraat en wijnzuiper tot armoede komen zullen en de drinker doet dat in zeer korte tijd. In ieder opzicht gaat hij met snelle pas achteruit, en naarmate zijn neus roder wordt en zijn lichaam ziekelijk zwelt, draagt hij al meer de kentekenen van een verworping en uitvaagsel van de samenleving. Zijn zaken zijn verlopen, en zijn krediet is verloren, maar hoe het ga, aan drank weet hij nog

altijd te komen. Een van zijn loopjes is, dat hij een vriend een borrel aanbiedt, maar als het glas leeg is, blijkt het dat zijn beurs te huis ligt, en dat zijn vriend voor hem en zichzelf betalen kan. Hij leent, totdat niemand meer hem een stuiver lenen wil, tenzij om van het geven van een gulden vrij te komen. De schaamte heeft hij sedert lang afgelegd, al schamen zich ook over hem allen, die hem kennen. Zijn gebabbel stroomt altijd als een open kraan, maar is zo vol droesem en vuil, dat het alleen zijn gelijken smaakt. Belustheid op drank maakt hem overliet, dan zweert hij hoog en duur, dat niemand hem zo dierbaar is dan gij en dat hij zo gaarne op uw gezondheid drinken zou en zo u nog meer liefhebben. Arme dwaas, alsof zijn zogenaamde genegenheid nog iets wenselijks had! Zijn vrouw en kinderen weten daar alles van, want zij rillen en beven, als zij zijn stem of voetstap maar horen. En wanneer nu wij, met de dronkaard zelf, en nog meer met zijn gezin bewogen, een drankhuis pogen te doen sluiten of op het inkorten van de uren van brassen aandringen, weten velen niet, met wat lelijke namen zij ons dopen zullen en is de algemeen strijdkreet: "Hoe, zou gij de werkman niet eens meer zijn borrel gunnen!" Die schreeuwers! Of

niet juist zij het zijn, die de werkman geen welvaart en vrede gunnen en *door* zijn borrel hem beroven en arm maken. De jeneverflessen en aanverwanten zijn rovers, die aan kas en tafel het nodige roven, de vrouw doen honger lijden en de kinderen naakt doen gaan. De drank is de beruchtste dief; huisbreker en hartbreker, en geen meer gerechtvaardigde oorlog dan tegen de met verderf gevulde flessen en vaten. In een nieuwsblad, dat mij onlangs geleend werd, las ik een rijmpje van Jan Graantjepik Jr., en daar ik het in zijn soort nog zo onaardig niet vond, heb ik er een afschrift van gemaakt.

*Wat, zou gij de werkman zijn borrel ontnemen,
En geven hem vlees in plaats van zijn drank!
Uw hart is van steen, zie, ik walg van zulk lemen,
Uw betweters praten is enkel geluid.*

*Wat, zou gij de werkman zijn drankfles ontroven,
En dat voor een huis, dat hem zelf behoort,
Met keuken en tuin en de slaapkamer boven?
Laat ruilen wie leunstoel en pappot bekoort!*

Wat, zou gij de werkman zijn glas zelfs niet gunnen

En zetten nog eens op de schoolbank hem neer;
Al mag gij een ezel bij 't oor leiden kunnen,
Bij mannen met koppen gelukt dat niet meer.

Wat, wild gij de arme het drinken beletten,
Hem hinderen *zijn* vrouw en *zijn* kinderen te slaan;
Stel aan uw gelijken die dwingeland wetten,
Of ruk met uw wijsheid gerust naar de maan.

Geen kroeg voor de werkman! Geen plaats, waar hij
koning,
Waar wijsgeer en krijgsheld voor niets hij kan zijn!
Wij danken u, vriend, voor die vriendschap betoning,
Voor rijkaards en adel is 't puik medicijn.

Bij dit liedje kan ik u ook nog een aanplakbiljet geven.
Als de een of andere kroeghouder in uw buurt zijn
zaak wil adverteren, kan het hem uitnemend dienen.
De steller schreef het voor jaren, maar wat de inhoud
aangaat, is het zo goed, alsof het gisteren gemaakt
was. Allen, me een kroeg, slijterij of bierhuis houden,
mogen het bericht vrij nadrukken en het gratis als
aanbeveling voor hun bedrijf in de gelagkamer
ophangen.

LAAT IEDER VOOR ZIJN EIGEN DEUR VEGEN.

Het is een wijs man, die verstandig genoeg is, om zich alleen met zijn eigen zaken te bemoeien. Niets gewoner dan dat de mensen aan Nummer één denken, maar niet zo gewoon, dat zij aan de verbetering van Nummer één enige aandacht schenken. Zodra het op dat punt aankomt, beginnen zij bij Nummer twee, Nummer 3 en hebben soms reeds Nummer 50 aan het oordeel onderworpen, eer er een haar op hun hoofd aan denkt, dat ook Nummer een wel eens onder handen genomen mocht worden. Zulk een handelen nu is, om niet sterker te spreken, bitter onnozel, want als de barmhartigheid van huis uit beginnen moet, dan moest naar dat beginsel juist daar alle hervorming aanvangen. Het is tijdverlies om in de verte baantjes te gaan vegen, en de beste wijze van doen, dat men de sneeuw voor zijn eigen deur opruimt. Iedere hond heeft genoeg aan het dragen van zijn eigen staart. Bemoei u met uw eigen zaken en besnoei uw eigen verkeerdheden. Wanneer ieder zich daarmee onledig hield, zouden allen aardig in de goede

richting vooruit komen, 't zou dan gaan naar het oude liedje:

*Waakte ieder voor zijn eigen grond,
't Zou alles veilig wezen;
Paste ieder op zijn eigen mond.
Welk kwaad bleef ongenegen?*

Iemand, die zijn eigen zaken niet goed behartigt, is wel de minst geschikte om met die van anderen belast te worden. Intussen wie telt ze, die buitenshuis zo mond en handen roeren, dat hun geen tijd rest, om er op te letten, wat bij hen te huis voorvalt. Verre van zeldzaam is het, dat de schoenmaker zijn vrouw op kapotte schoenen loopt, dat de bakkers kinderen geen lekkernijen proeven en dat de schoorstenen in een schoorsteenvegerhuis het vuilst van allen zijn. Dit is een gevolg van de zo gereede gedachte, dat wat bij anderen te doen is, aan het werk in eigen huis moet voorgaan. Het verstand van de ganse wereld schuilt nergens in één enkel hoofd, en daarom heeft ook niemand de roeping om zich met zijn buurman zaken als zijn eigen te bemoeien. Er bestaat een wonderlijk volkje, dat Salomo met al zijn wijsheid van de wijs

zou brengen, en die toch geen gezond verstand genoeg hebben, om te voorkomen, dat hun eigen pot overkookt. Zij zouden over de grootste natie koning kunnen zijn, maar weten hun eigen jongens niet uit buurman boomgaard te houden; zij menen hun leraar de les voor te kunnen lezen, maar hebben nooit hun catechismus kunnen leren. Zij steken hun neus in ieders zaken, en zijn, waar zij komen, zo welkom als sneeuwwater in de schoenen; maar komt het op regelen van eigen zaken aan, dan is hun dat zo lief, als aan 't varken een ring in zijn neus. Een bemoeiziek man kan niet beginnen met zijn kousen te stoppen, omdat hij zijn stopnaald in de sokken van zijn neef heeft laten steken. Hij zal zo grijs zijn als grootje zijn huiskat, eer hij er aan denkt om zich te beteren, en toch krast hij als een kraai in de goot en acht hij zich de haan in het hoenderhok. Wel bezien, moesten reeds 's mensen zelfzucht en jagen naar eigenbelang hem voor alles op zijn eigen zaken doen letten.

Eén wijze leeft gewis op aard,

Die alles grondig kent;

En ieder is zichzelf zo waard, Dat hij te goeder trouw verklaart:

Die wijze man, ik ben 't.

Welnu, als dit zo is, waarom doet die wijze man niet wat het verstandigst is en wijdt er zijn eigen wijze ik aan, om werkelijk wijzer te worden. Iedere kat wast zijn eigen pels en likt haar eigen jongen, maar wanneer zullen mannen en vrouwen op zichzelf letten en zich met hun eigen zaken bezighouden? Kook uw eigen aardappels, en laat mij de mijne in de hete as braden, als ik dat liever doe, en er uw haard niet voor gebruik. Wijselijk achtte Nelson de slag gewonnen, en zullen land en gemeente welvaren, als slechts ieder behartigt en doe wat *zijn* plicht is.

SCHRALE KOST VOOR MAN OF PAARD IS MEER VERLOREN DAN BESPAARD.

Wat gij op uw veevoeder uitspaart, is enkel verlies, want een paard is voor goed werk ongeschikt, als hij niet goed wordt gevoed. Wanneer een dier geen winst geeft, als men hem goed onderhoudt, zal hij nog minder tot voordeel wezen, als hij gebrek moet lijden. Zelfs de akker

levert niet op wat hij kan, als hij door mesten niet gevoed wordt, en evenzo is het met uw dieren op de hofstee.

Even goed zou gij een stoommachine zonder steenkool, of een watermolen zonder water kunnen laten dienst doen, als een paard zonder zijn voerbak naar eis te voorzien.

Thomas Tussor schreef in vroeger dagen een boek over het boerenbedrijf, en hij zegt daarin:

*Hij, die zijn vee gebrek laat lijden
En 't uiterst vergt van hun kracht
Op 't graanveld, of bij 't vrachten rijden,
Bedriegt zich als hij winst verwacht.
Maar wie er liefderijk voor wil waken,
Behoedend hen voor ongeval,
Doet in het eind de beste zaken
En mag vrij roemen op zijn stal.*

De stomme dieren kunnen niet voor zichzelf spreken en daarom is ieder, die een mond heeft, geroepen en gerechtigd om hun goed recht te bepleiten. Wie aan een dier het hem toekomend voedsel onthoudt, pleegt een schanddaad en is een dief van de gemeenste soort. Het ros op ons plaatje heeft al het voorkomen van zulk een bestolen hongerlijder, het is of zijn knieën beven.

Een goede geseling was aan zijn eigenaar ten volle
besteed. Ik kan geen wreedheid dulden, en allerminst
uitstaan, dat men een dier, dat zwaar werk moet doen,
op half rantsoen stelle. Wie braaf is, is voor allen goed.
Zodat hij knechts en dieren voedt, Zo rijkelijk, dat
zelfs kat en hond Niet licht een beter meester vond.
Voorts mag wel een mens niet bij het dier achterstaan.
Wees er zeker van, dat wat goed is voor het
ploegpaard de bouw knecht niet schaden zal. Een goed
verzorgde maag is een machtige steun voor een
werkman. Een uitgehongerde arbeider is een dure gast.
Zo gij niet zelf zorgt, dat uw volk het nodige heeft,
weten zij 't wel te nemen, of laten u in het werk voor
uw karigheid boeten. Wie goed werkt, verdient ook
goed te eten, vooral de man die achter de ploeg loopt.

Wie lustig zal ploegen

Moet kunnen eten naar genoegen.

Er zou geen brood te eten vallen, als het land niet
beploegd werd, zou het daarom niet iets ongehoords
zijn, dat hij honger leed, die de baanbreker is van al
het akkerwerk. Jan Ploeger houdt niet van
grootspreken, maar zijn vak houdt hij in waarde en hij

acht de man, die zijn werkvolk naar eis betaalt en verzorgt. Van zulke, die de armen het bloed uit de nagels halen, denkt hij te minder, naarmate hij meer aan hen denkt. Een mens heeft niet veel nodig om van te leven, maar boer Knijperig oordeelt, dat wij werklieden van niets kunnen leven, en dat verschilt als dag en nacht. Ik zie niet in, waarom de grond niet hen, die hem bewerken, zou kunnen voeden, want juist daartoe wordt de akker beploegd en bezaaid. Tom Tusser schreef reeds voor drie honderd jaren:

*Een trouwe bouwknicht, al is het geen wet,
Ziet graag tweemaal 's weeks zich gebrad voorgezet;
En houdt die gewoonte gij willig in eer,
Gij vindt in zijn arbeid uw loon ruimschoots weer.*

Dit was zijn eis voor de bouwknicht, maar ook het overig volkje op de hoeve heeft hij niet over het hoofd gezien en zeer ijverde hij toen reeds voor hun rechten en voorrechten. Zo zegt hij met het oog op het oogstfeest: In de oogsttijd heeft ieder, die 't werk mee deed, Ook recht op de dis in de feestzaal gereed. Van harte gun ook ik daar allen een plaats, alleen er zijn zo vele zwakken, die op zulke dagen hun maat van

drinken niet kennen. Waarom kunnen er als hooi- en oogsttijd voorbij zijn, geen feesten zonder drank en zwaar bier en zonder hoofdpijn zijn? Reeds de oude Tom Tusser dacht er zo over, en beval in plaats van drank aan om liever met het oog op de Kersttijd aan ieder een gans te vereren.

Wanneer gij zó feest geeft, geef, vriend, nog iets meer;
Een gans op de Kerstdag voegt dienstknecht en heer.
Beton u niet karig, maar geef Piet en Frans
Als spoorslag tot ijver nog extra een gans.

Verbeeld u, dat de oude Knijperig aan Piet en Frans en al het volk buitenshuis een gans zou geven! Alleen de gedachte jaagt hem het kippenvel aan, en zeker hield hij de knecht, die er op durfde zinspelen voor nog dommer dan een gans. Knijperig heeft de slag van alles te halen, en waar hij zijn vee geweid heeft, zal geen gans een grasscheut vinden. Hij denkt er niet over, wat zijn arbeiders, van wie plunje en voorkomen even armelijk zijn, van hem zeggen, anders kon hij het best raden, want een hongerlijder is grimmig en een lege buik weet niet veel van complimenten maken. Wat aangaat de luiaards, die bij hun eten zweten en bij hun

werken verkleumen, zulke gasten kunnen 't naar mijn schatting niet te schraal hebben; maar ieder, die hard voor zijn brood werkt, behoort zoveel te verdienen, dat honger bij hem iets onbekende is. Waar dit hapert, daar schort er iets, zoals de man zei, die op een nest eieren was gaan zitten. Ik wil niemand een lak opleggen, maar onze vaderlandse bodem is over 't geheel zo, dat mens of dier nergens bij goed werk een te schralen pot behoefde te hebben. Het is voor de beurs geen bate als het vee te schraal gevoed wordt. Ik heb er gekend, die altijd oude knollen kochten, die zij schraal voer gaven, en die zo op de lange duur vrij wat meer kwijt waren, dan de boer, die verstand genoeg gehad had om terstond een flink span paarden te kopen en die bij goed voedsel in waarde te houden. Hoe zal een reeds afgeleefd beest nog goed werken, als niet krachtig voeder hem tegemoet komt? Zoals ik vroeger reeds zei, ik pleit voor de paarden, omdat zij niet voor zichzelf spreken kunnen. Voor zover zij hun mening kunnen uiten, zullen ook zij het u wel beduiden, dat het niet aangaat om bij slecht en weinig voer van hen veel en goed werk te wachten. Wat het werkvolk aangaat, ik wenste wel, dat zij allen de kost dubbel waard waren, maar ik moet toegeven, dat aan

velen van hun beter een spa dan de ploegstaart betrouwd is. Mijn woord tot de arbeider is: "doe goed werk en eis loon naar de waarde." Er zijn er echter genoeg en te veel, die het loon, dat zij ontvangen, niet waard zijn. Onze vorige baas paste vaak op Evert Jansen het rijmpje toe: Gij eet zo snel en loopt zo traag, Dat mij 't bijzonder zou vermaken, Als 'k u zag eten met uw voet En lopen op uw vlugge kaken. Van mijn kant moet ik zeggen, dat Evert niet veel deed, maar ook niet veel kreeg. Hij zag er de aardigheid niet van in om op de wijs van twaalf gulden te werken, terwijl hij er maar zes ontving. Had hij beter gewerkt, licht zou de baas zijn loon hebben verhoogd, maar die proef wilde de luiaard niet wagen en bleef zo treuzelen, dat hij voor zijn schier niets doen ook schier, niets tot loon kreeg. Al zeer zelden proefde hij vlees, en 't was zijn spieren aan te zien hoe schraal zijn pot was. Hij zag er uit, of hij van knollenloof leefde, was dromerig als een veldmuis in de winter, en wel had gij een bijenkorf over hem mogen leeg schudden, om wat leven in hem te wekken. Zij zeggen van Steven Rouw, dat hij stumperig is, doch ik geloof, dat hij de handen wel anders uit de mouw zou steken, als er wat meer rauw vlees in zijn pot kwam.

*Al zijn de luiards somtijds traag
Door 't overladen van hun maag,
Wie werkt moet op zijn tijd ook eten;
Was daarom 's meesters pot meer vet,
Wij zouden werken voor de pret,
En werkend tijd en uur vergeten.*

Op sommige plaatsen noemt men een bouw knecht een speketer. Wel waarom zou de man zich niet een goed stuk spek laten smaken? Duizenden werklieden krijgen geen vet genoeg in het lijf, om het innerlijk werktuig glad in gang te houden, en dat is niet zo als 't behoort; en waar de werkman het niet breed heeft, daar is voor vrouw en kinderen nog veel meer dan voor hem schraalhans keukenmeester.' Een zaak echter is zo klaar als een klontje, dat het er bij een werkman, die zijn eigen huis goed in orde zal houden, niet op kan overschieten om de kroeg te doen welvaren. Zoveel kan hij niet over hebben, want alleen, waar de man alles voor moeder de vrouw te huis brengt, kunnen klerenkas en keuken het bekijken velen. Een dichteres, die veel voor 't volk schreef, dichte ook de volgende

regels, die ik wel wenste, dat ieder boerenarbeider zich in hoofd en hart prentte:

*Gij zegt: het is een boze tijd
En 't wordt maar altijd barder;
Doch, drinkers, voor uw vrouw en kroost
Maakt zelf de tijd gij harder.*

*De zwaarste last berokkent u
Uw altijd droge lever; Wenst gij
oprecht een betere tijd,
Bant eerst dan uw jenever.*

En nu, als het eens niet lukken mocht, om in spijt van matigheid, zuinigheid en ijver, uit de engte te blijven, laat het dan ons ernstig streven zijn om ook onder de druk geduldig en tevreden te blijven. Wat wij ook anders wensen zouden, ons resten veel meer zegeningen dan wij op de vingers tellen kunnen. Knijpt onze werkgever zijn handen toe, Gods Vaderhand is altijd open en geeft meer dan tijdelijk goed, zodat waar het aardse brood niet voorhanden is, het hemelse vaak des te milder aanwezig is. Moed, mijn broeders, oog en hart naar boven; daar ginds

vooruit is alles beter. Daar ligt de stad, "van wie straten zuiver goud zijn, gelijk doorschijnend glas." Die gedachte alleen is genoeg, om ons altijd het zorgen tot een lust te maken, en ons van harte te doen instemmen met het rijmpje van de oude Tom Tusser:

*Wat op uw pad u ook ontmoet,
't Geen God ons zendt, is altijd goed.*

LAAT DE PLOEG NIET RUSTEN, OM EEN MUIS TE VANGEN.

Zulk muizen vangen is een spel, dat weinig winst geeft. Denk eens aan, een man, een jongen en vier paarden staan werkeloos en dat ter wille van één veldmuis! Wat zou onze oude vriend Tusser daarvan gezegd hebben? Wel, hij kon wel iets in deze trant gerijmd hebben:

De ploeger is een zweepslag waard,
Die telkens rust met ploeg en paard.

Hoe kennelijk dwaas echter de zaak zij, heel wat mensen doen op hun wijs niet anders. Zij hebben een groot werk te doen, dat al hun inspanning vordert, en

zij leggen het uit de hand, om over een niets, dat geen rotte appel waard is, te kibbelen. Tusser's rijmpje past hierbij als een deksel op een doos:

*Genoeg, genoeg met al uw praten!
Uw ploeg en paarden staan verlaten,
En 't ploegen vordert zelfs geen voet,
Bij 't luieren, dat ge al babbelend doet.*

In zijn berijmde lessen voor de landbouw keurt hij het met nadruk af, dat boeren hun paarden voor vracht rijden verhuren, omdat het aan hun arbeid op de hoeve afbreuk moet doen; en gewis hij zou er nu anders op losbranden, als hij eens zag, hoe vele te welvarende boeren paarden en tijd voor allerlei plezierritjes geven. Hij zegt:

Wie 't akkerwerk verzuimt en dat voor vrachten rijden,
Zal om een kleine winst driedubbel schade lijden;
Het knijperig winstbejag, waartoe hem geldzucht spoort,
Brenkt voor zijn land en paard de vrucht van de
gierigheid voort.

Wat het zwaarste is, moet ons het zwaarste wege, zodat wij de kleine, onvermijdelijke ongeriefelijkheden van het leven geduldig verdragen. Niemand zal zijn huis in brand steken, omdat de bakkerstorren hem tot overlast zijn, en het gaat niet aan, om een os te slachten, omdat er gebrek aan kattenvoer is. Als onze bakker zijn oven eens koud liet, omdat hij zijn huis van torren zuiveren wilde, zou het er met onze ontbijttafel slecht uitzien, en met onze middagdis zou het niet beter staan, als onze slachter niet meer slachten wilde, voor hij al de vlees vliegen gevangen had. Niemand staakt het vissen, omdat er kroos op het water licht, noch ontziet zich om te rijden, omdat het op de straatweg stuift. Onze leraar zei onlangs tot mij: "Jan, als gij zitting had in gemeentebesturen of kerkenraden, zou gij vreemd opkijken, hoe men daar dit muizen vangen verstaat en tot een uiterste drijft. En niet enkel die besturen, maar soms de gemeente als geheel, laat wat als hoofdzaak moest gedaan worden stilstaan, en bekijkt en bepraat, en dat niet zelden met twistende geestdrift, een nietig veldmuisje." Dit zeggen maakte mij vrijmoedig, zodat ik onze predikant vroeg, of hij daarover niet iets zou willen opschrijven, om dat in mijn boek in te lassen; "het zal," zei ik, "als krachtig

vlees mijn brood te smakelijker maken." Zie hier wat ik op mijn verzoek ontvangen heb: "Menige vereniging van goedgezinde en zelfs werkdadige Christenen spat in duigen door een nietige twist of verschil in zienswijze, terwijl overal om hen heen de grote menigte door gebrek aan evangelieprediking en christelijke hulp in haar ellende vergaat. Een misselijk klein muisje, waarnaar geen kat zou omzien, is genoeg om hen de tijd in twistgesprek te doen doden of met onwil de handen werkeloos in de schoot te leggen. Evenzo doen anderen, mannen met een goed hoofd, die maanden tijd en bergen goud verspillen aan het ontdekken en aan de markt brengen van allerlei soort van bespiegelingen, terwijl zij het grote veld van de wereld, dat nog op de ploeg wacht, aan zijn lot overlaten. Het schijnt hun niet te deren, hoe velen in onkunde en ongerechtigheid omkomen, als zij maar vrij op hun stokpaardje mogen rijden. In de meeste zaken brengt men het gezond verstand mee in rekening, maar juist in de hoogste en aangelegenste viert men niet zelden van de dwaasheid en kinderachtigheid de vrijen teugel. Wat u en mij aangaat, Jan, laat ons de muis doden, die zo onbeschaamd is om aan ons brood te komen knagen,

maar laat ons onze kostbare levenstijd niet aan muizenjacht verspillen. Een zaak, waarvoor een muizenval of hoogstens een kat voldoende is, is niet waardig dat wij er ons zelf aan geven. Met de nietigheden, waarover in de wereld zoveel te koop is, is het niet anders gelegen. Laat ons onze volle aandacht wijden aan de hoogste dingen. – de verheerlijking van God, het winnen van zielen voor Koning Jezus en onze eigene zaligheid. Er zijn dwazen genoeg in de wereld, zonder dat een goed Christen zo dwaas is om uit de kleingeestigheid hun aantal te gaan vergroten. Houd gij u bij uw ploegen, Jan, en ik zal mij bij mijn preken houden, en op zijn tijd zullen wij maaien, wanneer wij slechts niet vertragen."

EEN SPIEGEL DIENT GEEN BLINDE.

Hij, die niet zien wil, is niet beter dan de man, die geen ogen heeft, ja, in zeker opzicht heeft hij, die zijn ogen mist dit voordeel, dat hij in het duister leeft en *het ook weet*. Een lantaarn baat geen vleermuis en goed onderwijs brengt hem geen voordeel, die tot leren

onwillig is. Wat een gezonde rede leert is voor onredelijke dwaasheid. Eén man kan een paard naar de wet leiden, maar honderd kunnen hem niet doen drinken, als het dier onwillig is; zo is het wel niet zwaar, om iemand de waarheid voor te houden, maar blijft het verloren moeite, als hij zich niet wil laten overtuigen. Wij beklagen de arme blinde, maar het valt moeilijk het hun te doen, die hun ogen voor het licht sluiten. Een mens, die blind is voor zijn gebreken, is blind voor zijn eigen belang. Hij, die meent, dat hij nooit iets dwaas deed, is op het eigen ogenblik een dwaas, door de dwaasheid die hij vertoont. "Wie nooit zijn ongelijk belijden kan, zal nooit terechtkomen. Hij zal zich beteren, als hij zelf beter wordt, ja, maar als zuur bier in de zomer. Hoe zal iemand roet van zijn aangezicht wassen, als hij niet in de spiegel wil zien, noch anderen geloven, die hem zeggen, dat hij er uitziet als een moriaan. Vooroordeel maakt stekeblind. Zo iemand weet reeds alles, hij is zeker van zijn zaak, hij kan er op zweren, dat hij gelijk heeft, en wat gij er tegen hebt in te leggen, heeft voor hem geen betekenis. Zijn besluit is genomen, en dit kostte hem niet veel tijd, want hij houdt niet veel van lang wegen en zeuren, maar heeft hij eens iets gezegd, dan kleeft het als schoenlapperwas. Hij alleen is wijzer dan zeven, die van

hun zaak reden weten te geven. Zijn spreken is zo beslist, als had hij achter het gordijn gezien, zodat voor hem de schepping geen geheim meer heeft. Hij redeneert, als droeg hij de quintessens van alle wetenschap in zijn vestzakje. Wie lust heeft, moge de zodanige beter onderrichten, ik zal mij niet vermoeien met aan een blinde de spiegel voor te houden. Sommige mensen zijn door hun wereldse zaken zo verblind, dat zij de hemel niet zouden kunnen zien, al werden de vensters er van boven hun hoofden geopend. Let eens op pachter Houvast, hij is als Nebukadnezar, want al zijn omgang is met zijn paarden en koeien, en dat hij geen gras eet, is enkel een gevolg van zijn zwakke maag, die geen salade kan verdragen. Zijn middagmaal is zijn eredienst, en als hij achter een stuk ossenvlees heen zit, zweet hij er meer bij dan bij zijn arbeid. Zijn beeld is eigenaardig, door een oud schrijver dus getekend: "Zelfs zijn godsdienst is een aanhangsel van het goed, waarop hij werkt, en wordt geheel door zijns heren goedvinden geregeld. Als het dezen welgevallig is, gaat hij in zijn beste pak ter kerk en zet zich daar nevens zijne burens, maar hij bidt nooit anders dan om twee zaken, – om regen of om zonneshijn, al naar dat die in zijn kraam te pas komen. Zijn vrekigheid komt de ganse week door aan de dag,

de marktdagen alleen uitgezonderd, want als daar zijn graan goed van de hand gaat, oordeelt hij, dat hij met een gerust geweten mag dronken zijn. Niets treft hem zo, als het verbranden van een graanschelf of het onderlopen van een wei. Noachs vloed acht hij het vreselijks! oordeel, niet omdat er alle mensen bij omkwamen, maar omdat er zoveel gras door bedorven werd. Om sterven bekommert hij zich niet, en als hij zijn oogst maar binnen heeft, dan kan voor zijn part de dood komen als hij wil, dat raakt zijn koude kleren niet." Hij is even stijfhoofdig, als hij dom is, en om in zijn hoofd een nieuwe gedachte te knagen, zou men met een centerboor een gat in zijn hersenpan moeten boren; een spelletje, dat de kaars niet waard zou zijn. Er rest niets, dan hem aan zijn lot over te laten, want hij is te oud om te leren en te blind dan dat een oogarts hem nog zou kunnen baten. Er zijn anderen, die hun ogen bederven door glazen te gebruiken, die niet juist brillenglazen zijn. Ik heb Jozef Krab, die een groot zwak voor zulke glazen heeft, zoeken te overreden, dat het voor hem een uitnemende zaak zou zijn, om zich bij de geheelonthouders aan te sluiten. Veel tegen mijn woord in te brengen had hij niet, maar van de zaak zelf kon hij de noodzakelijkheid "niet zien."

*Hij zei, mij aanziend onvervaard,
Ik zit hier bij mijn eigen haard,
En drinken zal ik daar voor drie,
Tot ik rondom in 't blauwe zie.*

Nu, hij ziet tegenwoordig al vrij wel in 't blauwe, want al zijn meubels zijn stuk voor stuk verkocht, zijn vrouw en kinderen hebben geen schoenen meer aan de voeten en toch smaalt hij op ieder "die zich met een el pompwater behelpt," en geeft mij de raad om toch trouw saliemelk te drinken. Arme dronkaard, waar zal het nog met hem heen!

*Zijn aardse hemel is de kroeg;
Hem trekt elk uithangbord
Naar 't stinkend hol waar laat en vroeg
Zijn loon verdronken wordt.*

Zou er waarlijk voor zulke arme verdwaalden niets te doen zijn? Waarom worden de uren, waarin draakhuizen mogen geopend zijn, niet door de wet beperkt? Waarom mogen zulke plaatsen van het verderf op de Zondag geopend worden, en duizenden van huis en kerk aftrekken? Als zulke zwakken,

blijkens de ervaring van eeuwen, overal het verstand en de macht missen om zichzelf te beschermen, waarom wordt door een Christelijke Overheid dan niet de wet hun tot een schild gesteld? Willem de Schaapherder zegt, dat hij de schapen uit de wei drijft, zodra hij ziet, dat zij te veel opzetten zouden door het eten van jong gras, zo ook moest de Overheid dronkaards geweerd houden uit de kroeg, waar de drank meer doet dan hun een dik hoofd geven. Hoe wenste ik, dat de arme Krab de zaak bezag zoals ik, maar zie, daar de kerel geen ogen heeft, kan hij de zon niet zien, hoewel ze door haar stralen hem het vel van de neus blakert. Van alle stof is goudstof het ergst voor de ogen. Een geschenk verkeert het recht en rijkdom verduistert de geest. Vleierij is even verderfelijk voor de ziel als rook voor de ogen, en vooroordeel verkeert het licht van de zon in tastbare duisternis. Allen zijn wij van natuur blind, en totdat de grote en goede Geneesmeester ons de ogen opent, tasten wij, zelfs bij het licht van het Evangelie, in het onzekere rond. Al het prediken van de wereld kan een man de waarheid niet doen zien, zolang er een deksel op zijn ogen ligt. En dit deksel kan niet wegvallen, zolang wij niet, gelijk Mozes tot God opzag, zien op Jezus, die voor ons

verlorenen is God geopenbaard in het vlees. Zodra wij echter, gelijk Mozes, met ongedekte aangezicht in Christus de heerlijkheid van de Heer als in een spiegel aanschouwen, gaat evenals bij de oude Godsman als door de Geest van de Heer die heerlijkheid op ons over en worden wij door de van Gods Zoon afstralende heerlijkheid veranderd, zodat zijne ons deel geworden heerlijkheid in ons een nieuwe geboorte en de gehele vernieuwing van de geest onze gemoed openbaart. Gods genade doet voor ons, wat de mens onmogelijk is, en zo mogen wij blijven bidden en hopen ook voor de blinde. Waar geen hardnekkig blijven in de zonde maar een ernstig verlangen naar bekering is, daar neemt Gods liefde het deksel weg en blinden worden ziende.

*De mens, als zondaar, blind in nacht
Meent toch volmaakt te zien,
En blijft, verstokt, uit al zijn macht
Het licht van de hemel vlien.*

*Wat zonneglans het Godswoord spreid',
Als leidsman op ons pad,
Zijn hoogmoed kiest de donkerheid*

Op eigen wijsheid prat.

*En hoort zijn oor de klank van 't woord,
Het raakt zijn harte niet;
Vermetel dwaalt hij roekloos voort,
Als een, die hoort noch ziet.*

*O Heer, betoon uw oppermacht,
Hoe 't hart u weerstaat;
Uw liefde maak de steenklomp zacht
En breek hem door genade.*

*Hoe trots, hoe zorgeloos de ijdelheid
De blinde zondaars zij,
Uw tucht, die harten buigt en leidt,
Maak van zijn boei hem vrij.*

*Spreek, dat uw woord hun trots verplet,
Dat hun ellende zij zien,
En tot U, die verloren redt,
In ootmoed smekend vliên.*

HIJ KREEG DE FIEDEL, MAAR HOE KOMT HIJ AAN DE STRIJKSTOK.

Het baat niet veel, of men eens andermans schoenen heeft en ze passen niet. Een prediker zonder gaven wordt opvolger van een spreker als Chrysostomus en kiest dezelfde teksten, maar geeft kaf waar de ander brood van het beste graan had op te dissen. Een halfbakken snoeshaan erft zijn vaders goed, maar niet zijn goedheid, zijn land maar niet zijn liefde, zijn rang en titels maar niet zijn adel en verstand, – hij kreeg de fiedel maar niet de strijkstok, en is er daardoor te erger aan toe. Menige straatslijper meent, dat als hij de ploegstaart maar vast had, hij het licht Jan Ploeger verbeteren zou. Als zij de fiedel maar hadden, dan zouden ze wel fraaier deunen doen horen. Jan Ploeger neemt zijn hoed voor die heren af, en zal er graag bij zijn, als zij hun kunststukken vertonen.

*Daar moet ik bij zijn, dat moet ik zien,
Zei blinde George Fredeldydien.*

Laat ze vrij bluffen, maar weet dit onder ons, dat ieder vak zijn geheim heeft, en Jan Ploeger zal hun 't zijne niet aan de neus hangen. Zijn viool is niet veel zaaks, maar de strijkstok is een opperst beste, veel te goed om hem een fledelstok te noemen. Wilt gij in vertrouwen eens een kijkje nemen van de strijkstok, die Jan Ploeger tot zijn vioolspel bekwaamt? – Zie hier is zijn geheim: ziende op Jezus en daardoor vertrouwend op zijn Vader in de hemel, tracht Jan met dien steun alles zo goed te doen, als hij slechts enigszins kan; en bij ervaring is hem dit immer de beste weg voorgekomen om alle soorten van zangwijzen meester te worden. In Jan's oude, armelijke viool is de beste klank niet, maar wat er in schuilt, weet hij er met hoger hulp uit te halen. Wilt gij één van zijn lijfdeuntjes horen? Luister dan.

*Was schoenen te flikken mijn dagelijks bedrijf,
Geen ander, die beter het deed;
Of ketels te lappen; tot ieders gerijf
Was 't vlugst en soliedst ik gereed.*

*En ben 'k nu een ploeger, mijn werk mag bezien,
Geen bocht plooit de voor die ik trek;*

*Ik steel niet de tijd van de baas, die ik dien,
En 'k weer van mijn drempel gebrek.*

*Wat 'k zeg is geen bluffen, geen roem van mijn IK,
Wat 'k ben, wat ik doe, is genade;
'k Wens God te leven en, wat Hij beschikt,
Te prijzen zijn trouw, vroeg en spa.*

VEEL GESCHREEUW EN WEINIG WOL, ZOALS DE MAN ZEI, DIE DE VARKENS SCHOOR.

Onze vriend Stoffel schijnt niet veel wol bij zijn scheren te winnen. Al blijft hij de langste dag doorknippen, zal hij uit zijn oogst geen deken garen. Zijn burens hebben hem dit reeds meer dan eens gezegd, maar een mens, die het er op gezet heeft onredelijk te handelen, luistert niet naar rede. Stoffel heeft genoeg muziek bij zijn werk, de nieuwste schoolmethode is niets bij zulk een zingen, en al Nebukadnezar's hoornen, pijpen, citers, vedelen, psalteren en akkoordzangen hebben verenigd niet meer geluid kunnen voortbrengen. Hij heeft geschreeuw

genoeg om een Babel van kinderen te overschreeuwen, maar niet genoeg wol om voor hun geweld maken zijn oren toe te stoppen. En nu, is Stoffel in zijn doen niet een zeer goed beeld van de wereld en haar begrip van vermaak? Waar zij de toon geeft is geen gebrek aan drukte; daar is gelach, geschreeuw en getier, maar waar is het wezenlijk genoeg, dat het hart bezielen en de geest vrede geven kan? In wat men gewoonlijk pret noemt, is heel wat rook en zeer luttel vuur. Het belooft een berg en baart een muis. Wereldse vrolijkheid is een sissen in de pan, een hartjesdag drukte, hossen en schreeuwen en daarmee uit. Het maal, waarop de duivel zijn gasten onthaalt, is enkel zemelen, en wat de wereld wijn noemt heeft een nasmaak als azijn. Duizenden hebben hun dwaasheid moeten bewenen, dat zij hun hemel op aarde zochten, maar wereldlingen volgen elkaar als schapen door een heg, zonder ooit iets te leren uit de ervaring van de voorgeslachten. Het schijnt, of ieder man een proef moet hebben van zijn eigen varken, en niet voor hij het zelf ziet kan geloven, dat als alle varkens het zijne hem niets dan borstels zal leveren. De mensen hebben niet allen een onbenevelde oordeel aangaande wat hun best dient. In dit opzicht stemmen zij niet meer overeen dan de klokken in onze dorpstoren,

maar daarin zijn zij één en gelijk, dat zij allen naar ijdelheid jagen, want hun harten zijn tot het innerlijke merg ijdel. Deze scheert van de kroeghouders varken, dat verzot is op spoeling, en hij denkt heel wat wol te garen, maar ieder weet, dat wie in "De Wolbaal" om wol gaat, zelf geschoren te huis komt, en niet beter varen zij, die "De blauwe Beer" of "De rode Leeuw" tot eigen voordeel scheren willen. Wie in de buurt van al dezen is, kan zich zelf niet te ras van daar weg scheren, als hij ongeschoren wenst te blijven. Gij mag aan de toonbank in "De halve Maan" tijd en geld verdoen, tot gij, buiten gekomen, het laatste kwartier voor volle maan aanziet en uw benen u niet meer dragen, maar met al uw wol zoeken dáár zult gij geen vlok vinden, en in plaats van het nagejaagd genot niets dan een berooid hoofd en lege beurs meedragen. Een ander is hebzuchtig en hoopt de ellende te ontkomen door op de ellendigste wijs te leven. Zijn gulzige ziel is even weinig te bevredigen als de beurs van een advocaat; nooit heeft hij genoeg en daarom is er bij hem ook nooit plaats voor een feestdag. Hij verdient geld met zijn tanden door ze vakantie te geven. Het varken dat hij scheert, is al een bij uitstek mager beest, want armoede heeft weinige dingen van node, wie in weelde leven eisen meer, maar hebzucht moet alles hebben, eer

er van genot sprake kan zijn. En nu, al kon iemand eens al het geld van de wereld bijeen schrapen, wat zou het ten slotte hem baten? Heden in de vorstenhof, morgen in het kerkhofstof. Midden in het leven zit ons de dood op de hielen. Weer anderen, gelijk de oude juffrouw Altegoed, scheren het varken van eigengerechtigheid, en mocht men haarzelf geloven, dan is haar plaats onder de heiligen. Zij en haar kringetje zijn het toppunt van de volmaaktheid, de roem van de schepping, de juwelen van haar geslacht, en toch zou niemand voor schatten goud met één van deze dames in hetzelfde huis leven. Voor de buitenwereld zijn zij heiligen, maar vraag het haar dienstboden eens, wie zij binnen de muren zijn. Groot geschreeuw maar weinig wol is op het gebied van de godsdienst, helaas, algemeen genoeg. In de regel zal u blijken, dat allen, die waarop ook zij bluf hebben, van nabij bezien mooi dof zijn, en dat zij, die hun naaste minachten, eindigen met zelf geminacht te worden. Velen; die met geweld genot zoeken, nemen de proef met wat recht af gemeen is, vervallen daardoor in slecht gezelschap, en zoeken een zielverdervende prikkel in de hollen van de misdadigheid. Zulke verloren zonen kunnen hun lage omgeving tot één toe scheren, zonder ook maar een enkel vlokje wol op de ganse hoop te

vinden. Loszinnige ophakkers, vermaken van dubbelzinnig karakter, dobbelen, en al wat op die mesthoop te huis behoort, zijn varkens, welke alleen een dwaashoofd beproeft te scheren, om er wol op te vinden. Toch blijft het waar, dat het in de wereld aan muziek uit de zwijgnensnuit niet ontbreekt, maar wie had ooit recht, om stilte te verwachten in een varkensstal? Maar geen mensenhart vindt voldoening en rust in gedruis, en lachend gegiechel kan geen enkele ziel blijde maken. Jan Ploeger weet er bij ervaring alles van, en zo kan hij op goede grond getuigen, dat de wereld niets is dan een varken, dat het scheren niet waard is. Ijdelheid van de ijdelheden, alles is ijdelheid. Toch behoeft het ons op deze aarde aan wol niet te ontbreken, want het leven kan voor ons rijk zijn aan wezenlijke en degelijke genietingen, als wij ze maar op de rechte weg en op de rechte wijs zoeken. Wat hier rondom ons bedrieglijk is, omhoog leeft een getrouwe Vriend, die ons alles wil zijn. "Waarom dan weegt gij uw geld uit voor wat geen brood is, en uw arbeid voor 't geen niet verzadigt?" Zie hier wat Jan Ploegers leus is, een leus, welke hij allen aanbeveelt, wie het met hun levensgeluk ernst is:

't Geloof in Christus zal ons geven

*Zijn vrede, en hoop, zolang wij leven,
En eens in onzen stervensnood
De zegepraal op graf en dood.*

RIJS LAAT ZICH BUIGEN MAAR GEEN OUDE BOOM.

Ladder, paal en het stevigste touw hebben geen macht om een oude kromme boom recht te maken, daar moest voor jaren werk van gemaakt zijn. Rijs laat zich buigen, en evenzo moeten Jongens gehoorzaamheid leren voor hen het vlas om de kin groeit. Wilt gij, dat uw goudvink een deuntje fluit, dan moet gij 't hem voordoen als hij jong is; wanneer hij eens aan wildzang gewend is, zal het wonder zijn, als hij bij al uw inspanning nog de wijs vatten kan. Opvoeding moet jong begonnen worden, want kinderen beginnen vroeg te zondigen. Zoekt hun hart te winnen, als zij jong zijn, en kunt gij hun hart meester worden, dan is er hoop, dat gij ze voor hen verder leven op de goede weg ziet wandelen.

Leer uw kind in God geloven,

*Eer 't nog de zeven is te boven;
En 't best zijn hart aan 't goede went,
Als 't op zijn vijfde God reeds kent.*

Al wat men jong leert, leert men voor zijn leven. Wat wij het eerst gehoord hebben, blijft ons het laatste bij. Een kromme twijg wordt als zij aan haar lot wordt overgelaten een misvormde boom. De paardenkopers geven u dit vermaan:

*Ontzie de veulens eerste streken,
En 't houdt voor 't leven zijn gebreken.*

Wanneer een knaap een geest van verzet toont, ga dat terstond tegen. Wanneer gij zijn tegen u opstaan bij de eerste maal met macht bedwingt, is er alle kans, dat gij 't niet ten tweede male zult behoeven te doen. De eerste les, die een kind te leren heeft, is gehoorzaamheid, en is u dit bij hem gelukt, dan kunt gij hem verder onderwijzen, al wat gij wilt. Bedenk echter, dat zijn jonge geest niet te eng moet gebakerd worden, want dat verstoort de vrije beweging en groei. Men zegt wel eens, hoe dommer min hoe wijzer kind, maar dat zijn van die praatjes die er bij mij niet in

willen, en ik houd het er voor dat niemand gezond verstand zo nodig heeft als een moeder of kinderjuffrouw. Altijd vitten en hakken doet een kind geen goed, maar bedenk ook het rijmpje: gun een knaap zijn wil, en uw jonge hond zijn gril, en later baat geen zweep of dril. Een kinderrug moet gebogen maar niet gebroken worden. Tucht moet gehandhaafd maar juist niet met een ijzeren roede. Eens mensen geest moet overwonnen maar niet onder de voet getreden worden. Soms, het laat zich niet ontkennen, stelt een van natuur boos karakter de meest wijze en liefdevolle zorg te leur, doch als regel is het waar, dat een verstandig opvoeder de overhand behoudt. Gewoonlijk zijn de kinderen zoals hun opvoeding ze maakt, waarom het zo jammer is, dat veler opvoeding meer misvorming dan vorming is. Men kan een kind reeds te hard wiegen, en het zeker later of door te veel klappen of door te veel kussen bederven. Ik heb twee knapen gekend, die een vrome moeder hadden, maar de zwakke vrouw gaf hun altijd hun zin. Het gevolg was, dat al de godsvrucht van de goede vrouw niet beletten kon, dat zij in slecht gezelschap aan drank en spel verslaafd raakten en er spoedig het aanzienlijk vaderlijk erfgoed hadden doorgebracht. Niemand hield

hen in toom en zich zelf wisten zij niet te besturen, zodat zij op de slechte weg voorthouden als slagersjongens op een losgebroken paard. Waren hun een paar berkenroeden niet gespaard, zij zouden beter timmerhout geleverd hebben. Met dat al, een kind kan ook te hard worden behandeld, wat vooral geschiedt, als men hem te vele uren in een school opsluit, in plaats van hem op zijn tijd door loop of spel een hem nuttiger lichaamsbeweging te gunnen. Een koe geeft niet meer melk, omdat ze telkens wordt afgemolken, en kinderen leren er niet beter om, omdat men ze te vele uren in een benauwd schoollokaal opsluit. Men kan een jongen zo tot leren aanzetten, dat ten slotte zijn hersens er door verstompen of krank worden. Met kunst verkregen vruchten missen doorgaans de fijne geur, die de open lucht ze geeft, en zo wordt een veelweter van vijf jaar licht reeds op zijn vijftiende óf achterlijk óf krankzinnig. Wie zijn rund als kalf slacht zal er geen ossenvlees van op zijn tafel zien. Het andere uiterste is, dat men de kleine deuvik zo lang laat spelen en slenteren, dat hij zijn schade nooit inhaalt. Bij alles is een middenweg en hij is een goed vader, die dezen weg kiest, zodat hij zijn gezin met liefde bestuurt en de zijnen blij zijn door hem geleid te

worden. Sommige ouders gelijken Eli, die zijn zonen zonder ernstige bestraffing in hun zondigen liet voortgaan, en wie zo doen blijken tenslotte niet barmhartige maar wrede ouders geweest te zijn: maar deze waarheid behoeft niemand tot het andere uiterste te drijven, zodat hij door over gestrengheid zijn huis tot een halve gevangenis maakt en eindelijk de onderdrukten uit de band springen. Te enge klederen tornen en scheuren het eerst en zo ook worden te scherpen wetten het eerst geschonden; maar te wijde klederen lijden aan 't zelfde euvel en waarin 't geheel geen wetten zijn, loopt zeker alles in de war. Gij ziet dus hoe gemakkelijk men ter ener of ter andere zijde een misstap doet, en dat het een kunst is, om op de strakke koord van de wijsheid te wandelen. Wees er zeker van, dat wie vrouw en kinderen heeft, de zorgen niet buitenshuis behoeft op te zoeken. Het is wijs om goed toe te zien wie men trouwt, maar velen krijgen geen ogen voor hen de daad berouwt. Het is een euvel onzer dagen, dat de kinderen veel te veel eigen hoofd en zin mogen volgen en daardoor al ras vader en moeder tot hun speeltuig en slaven maken. Het is een fraaie wereld, als de kuikens de hen en het veulen het paard wil leren en drillen; daardoor raakt alles van de

voeten op het hoofd, en hiervoor hebben ouders in tijd te waken. Een huis, waar orde en regel missen omdat de kinderen er de baas zijn, is voor alles een plaats van verdriet en levert aan de maatschappij de slechtste burgers, omdat alle onkruid er welig groeide. Ik was liever een kat op een hete plaat of een pad tussen de tanden ener egge, dan een speelbal van mijn eigen kinderen. Het Hoofd moet hoofd zijn en blijven, of het gehele lichaam lijdt schade.

*Kinderen, die in huis de baas zijn,
En er op hun ouders plaats zijn,
Zijn vaders schande en moeders smart;
Wie de tucht hun kinderen sparen,
Hun kinderen treên in later jaren
Meedogenloos hun op beurs en hart.*

EEN MAN KAN HART HEBBEN VOOR ZIJN HUIS, AL RIJDT HIJ NIET OP DE NOK.

Gij kunt met uw huis ingenomen zijn, maar behoeft daarom nog niet op de nok te rijden; er is in alles een gulden middenweg. Gij kunt uw vrouw liefhebben, zonder u tot haar slaaf en speelpop te maken, en goed zijn voor uw kinderen zonder hun in alles hun zin te geven. Sommige mensen echter zijn zo zonderling van aard, dat zij geen perken aan hun dwaasheid weten te stellen. Om te tonen hoe zij op rundgebraad gesteld zijn, lekken zij tot het vet van het braadspit, en is ketelkoek hun een lekkernij, dan zouden zij hem wel met trommel en al willen eten. Maar hebben zij tegen iets, dan kunnen zij er de minsten reuk niet van verdragen, zonder te mopperen en te grommen, terwijl als zij op iets belust zijn, zij het overal en altijd moeten hebben, omdat er geen kost is, die er in de verste verte bij komt. Als zij smaak in konijnenvlees hebben, is het:

*Konijnen jong, konijnen oud,
Konijnen warm, konijnen koud,
Konijnen laat, konijnen vroeg,
Nooit zijn er naar hun smaak genoeg.*

Alles, waarmee zij ingenomen zijn, neemt hen in, en voor zolang het duurt, hebben zij voor niets anders oog en is het de schering en inslag van hun gesprek. Sedert de vrije verkiezing alle hoofden op hol bracht, heeft de barbier geen tijd voor een praatje op de verkiezingsdag en staat de komenijsman u nauwelijks te woord, zo vol zijn zij van hun stemrecht. Kerk en Staat zou te niet gaan, als onze nachtwacht niet door zijn kruisje op het stembiljet de uitslag naar de goede zij had verzekerd. "Wat zeg ik, onze aardbol zou uit de geregelde gang raken, als niet Jozef Krab zijn volle wijsheid over burgerlijke en kerkelijke zaken had uitgemeten voor de Kamer- en Kerkenraadsleden, die, als de Salomo's van de plaats, in het "Vliegend Hert" onder een borrel vergaderen. Tot welke partij Jozef eigenlijk behoort, is nog aan niemand gebleken, maar voor zoveel zijn orakeltaal ontcijfering toelaat, schijnt zijn beginsel te zijn om altijd over te bellen naar de kant van hem, die 't gulst in 't trakteren is, want

*In drinken heeft hij altijd smaak,
Daar dorst hem nimmer faalt,
Zolang nog één gulhartig maat*

Voor hem de drank betaalt.

Een goede zaak wordt licht een ergernis of hinder, zodra iemand ze tot de enige snaar maakt, waarop hij van vroeg tot laat tingelt. Een hen met één kuiken weet van geen uitscheiden als zij aan 't kloeken en krabben is, en evenzo gaat het de man, die maar één denkbeeld in zijn bovenverdieping huisvest. Hij heeft een bij in zijn muts en rust niet voor hij een wesp onder uw hoofddekseel heeft. Zijn opdringen moet gij dragen, en spreekt gij hem tegen, dan bent gij zijn vijand.

Wanneer gij hem treft, is 't voor u een boze dag, en als gij van hem afkomt, is 't niet mogelijk het elders erger te treffen. Het is "scheiden zonder droefheid," zoals de oude knol tegen de gebroken kar zei. Ongelukkig als gij poogt het hem naar de zin te maken, want dan blijkt hij zoveel zinnen te hebben als zand aan de zeeoever; hij weet van geen eind of matiging, en als gij hem toelaat op de nok te zitten, zult gij eer gij 't weet, hem boven op de schoorsteenpot te paard zien.

Iemand van mijn kennis had zich gewend om het ganse jaar door elke dag Morrisons pillen te gebruiken, en reeds de eerste maal dat ik hem bezocht, zat ik nog geen vijf minuten, of hij had ook mij wel een dosis

daarvan willen doen slikken. Het hielp niet, of ik al zei, dat wat goed was voor zijn gestel daarom nog voor 't mijne niet deugde; hij was niet uitgesproken over de deugden van zijn medicijn, zodat ik blijde was, toen ik de gelegenheid zag om het gesprek af te breken en weg te komen. Nog ken ik iemand, die mij niet zien kan, of zijn geestdrift voor de koepokinenting wordt wakker, en weldra staat hem het schuim op de lippen en bekruipt mij de vrees, dat hij mij nog met dat speeksel zal pogen in te enten. Mijn meester placht een fraai paard te hebben, dat hem een goed deel geld had gekost, maar iedere steenhoop op de weg maakte het dier schichtig, en als het er vijftig voorbij moest, was zijn op zij dringen en steigeren bij de laatste nog even sterk als bij de eersten. Steenhopen waren zo de schrik van het arme dier, dat waar hij een sieraad voor het rijtuig van een edelman zou geweest zijn, hij daarom tot een ploegpaard moest vernederd. Met verscheiden mensen is het niet anders, zij hebben een schrikbeeld in hun hoofd, dat hen zo onrustig en gejaagd maakt, dat zij hun eigen levensgeluk bederven en even gevaarlijk voor dat van hun omgeving zijn. Ieder vindt in zijn viswater al heel wat vreemde vis! Misschien hebben wij wel allen in dit of dat een slag

van de molen weg, maar niet ieder draagt zijn dwaasheid even zichtbaar te koop. Ontbreekt ons nu maar 't geduld niet, zodat wij, eigen zwakheid gedachtig, in de naaste wat verdragen kunnen, dan zullen wij licht nog stof tot vrolijkheid vinden, waar anders gevaar is, dat wij ons dodelijk ergeren. Een van mijn maats houdt stok en stijf staande, dat de aarde niet rond is, en daar dit niet uit zijn hoofd te praten is, ben ik er toe gekomen om een loopje met hem te nemen en te beweren, dat de aarde even plat en vlak is als hij zelf. Welk een plaag is het, om man of vrouw, die er een stokpaardje op na houdt, een uur te moeten gezelschap houden; nog liever reed ik met een jankenden beer in dezelfde kermiswagen. Zo zijn er boerenarbeiders zo verzot op spek, dat zij wel zouden willen, dat gij hun mestvarken kuste, terwijl intussen het pochen van de man u niet minder walgt dan de geur van zijn varkenshok. Doch wat ook de liefhebberij zij, waarvan iemand u de volle maat geeft, zulk een liefhebber is een kruis, voor wie het dragen moet.

*'t Hobbelpaard, dat jongens smaakt,
Smaakt nog vaak de man;*

*Rijden ziet men jong en oud,
Wie het hardst maar kan.*

*Maar is 't reeds de knaap genoeg,
Als alleen hij rijdt;
Eerst als elk hem rijden ziet,
Is de man verblijdt.*

*Rijdt de knaap zo hard hij kan
Vrolijk en vol vuur,
Door zijn eerzucht heeft de man
Klagend rust noch duur.*

Het is goed, dat iemand zijn bedrijf en zijn woonplaats liefheeft, maar bij alles dient men zijn gezond verstand te gebruiken, tot bij 't koken van eieren toe. Meent iemand, dat de plaats waar hij staat, voor hem te laag is, dan zal hij spoedig zelfs voor die plaats te min blijken; daarom kan 't geen kwaad, dat gij 't goede van uw bedrijf ziet, want niemand is iedereen, en geen beroep heeft recht om boven allen koning te kraaien. Een schoenmakers-els is even nuttig als een lakenkopers-el, en het hoedenmakers bedrijf niets minder verdienstelijk dan dat van de man, die deksels

voor koningshoofden maakt. Als iemand ter markt komt, behoeft hij nog mijn uien niet' te kopen, en er zijn meer paarden, die goed ploegen, dan de mijne, ofschoon ik met Dapper en Violet durf voor de dag komen. Het landbouwbedrijf is iets onontbeerlijks, maar dat is ook het werk van de zadelmaker, en van de ketellapper, en van de kruidenier, en van de predikant, en van de kerkenknecht; ieder kan, en met een eigen recht, beweren onontbeerlijk te zijn.

*Uw koopmanschap mag goed zijn in zijn soort,
Maar ander stal brengt puike kaas ook voort;
Al schat ge uzelf dus boven allen hoog,
Weet dat voor één zich nooit nog ieder boog.*

Verbazingwekkend is het, hoe wijden mond sommige over nietige zaken zetten. Zij hebben drukte voor heel de wereld en zijn bezig met vliegen vangen. Zij hebben een wind over hun champignons, als was niets zo waardig om op een koningsdis te prijken, en als ware vlees en wild daarbij niets. Voor de schaapsbout hebben zij geen woord over, zo vol zijn zij van de gekruide saus, die erom heen ligt. In niets weten zij maat te houden en prijzen de staart van het paard zo,

als was dat zijn enig sieraad. Zie onze haan op de mesthoop, hij kraait over een graankorrel als was hij meer waard dan een parel. Is iets naar de smaak van zulk volkje, dan is er in geheel Engeland en Amerika niets dat er bij haalt. Geen eend, die altijd in dezelfde plas wil hokken, maar dat is hun liefhebberij; want, lieve hemel, de plas, waarin zij flodderen, is in hun ogen geen plas, maar een rivier, zo al niet de oceaan zelf. Een van twee, zij moeten op de nok van het huis rijden, of als niets waard het ten vuur doemen.

Menigeen stelt prijs op zijn hond, maar deze honden vrienden zouden niet kunnen slapen, als hun hond niet met hen onder de dekens lag. Ieder kalverboer mest zijn kalf met zorg, maar boeren van dit slag doen als de Joden in de woestijn, en het is hun niet genoeg, dat zij zelf hun beest aanbidden; wat erger is, is dat zij het ieder lastig maken, die niet even hoog van hun afgod denkt als zij zelf. Het zal lang duren eer alle mensen wijs worden, maar het zal die goede tijd verhaasten, als wij zelf beginnen met wijs te wezen. Wijs is het, om deze wereld en wat daarin is, niet boven de waarde te schatten. Alle dingen zijn tot ons gebruik, maar niemand heeft recht ze te misbruiken; wij leven op de aarde maar niet voor deze aarde, en

wij mogen ons eigen huis waard schatten, maar behoeven daartoe niet als dwazen op de nok te gaan zitten. Wij moeten hart hebben voor ons dagelijks brood en voor ons dagelijks werk, en toch ons hart niet zetten op de dingen dezer wereld. Het lichaam mag de ziel niet dwingen om stof te eten, maar wij hebben tot roeping om onze leden tot dienaren van de ziel te stellen. De weelde mag niet over ons heersen, want wij moeten ons in de wereld door Christus priesterkoningen tonen. Zo heerlijk is onze roeping, al leven wij bij het eenvoudigst boerenbedrijf, en daardoor, als staande op de rots van de eeuwen, zullen wij staande blijven, al werd ook rondom ons de ganse wereld het onderst boven gekeerd.

WIE HELDEN ZIJN BIJ FLES EN KANNEN ZIJN, NAAR ZIJ MENEN, WIJZE MANNEN.

Wondermensen en witte latten zijn niet zo zeldzaam als velen denken. Hoe vol de wereld ook zij over een man als Gladstone of Lord Beaconsfield of die enige staatsman Bismarck, Pieter, Tom en Koo en tal van anderen, die ik

hier ken, zouden de wereld nog heel wat anders en beter besturen; ten minste zij denken 't, en zouden bereid zijn er de proef van te leveren ook. Grote mannen zijn in de wereld in zo ruimen voorraad als muizen in een overjarige graanschelf. Ieder gehucht zelfs heeft minstens één of twee wondermensen, ja, iedere kroeg heeft één of twee minstens van deze waar, en naar ik hoor, kan men elke Zaterdagavond in de gelagkamer van "De blauwe Draak" twintig van de grootste mannen vinden, die al drankdrinkende tot reuzengestalten op het gebied van staatkunde en regeringsbeleid groeien. Wanneer het vierde of vijfde glas achter de knopen is, begint onze smid te beweren, dat hij eigenlijk eerste minister moest zijn; Sam de vrachtrijder heeft dan een middel gezien, om zonder belastingen alles in stand te houden en nog beter te maken, en Gerrit de schoorsteenveger verkondigt, als zijn oordeel, over de mannen, die aan 't roer van staat zijn, met donderstem:

*Wie zond zo aartsdom uilenpak
Ooit aan de natie op haar dak,
Schonk maar aan ons zij haar vertrouwen,
Zij zou de gouden eeuw aanschouwen.*

Wanneer u de lust bekruipt, om een staaltje van de wijsheid van deze grote mannen te horen, behoeft gij juist niet in de gelagkamer te gaan, zij zijn even goed buitenshuis te horen; doorgaans spreken zij met hun vieren of vijven tegelijk, en wie het zachtste spreekt, loeit nog als een orkaan. Hoe stromen hun de woorden toe. Er komt geen eind aan hun betogen en het enig ongeluk is, dat het een begin had, want zij kunnen niet over staatkunde spreken zonder lasteren of schelden, en wie dat in de vuilste en gemeenste taal doet, heeft de lachers op zijn zijde. Breng de beste knaap van 't dorp enige avonden in hun kring en hij is voor zijn leven bedorven. Wie zou niet dankbaar zijn, dat onze nieuwe gemeenteverordering de kroeghouders noodzaakt om ten tien ure te sluiten, een uur, dat waarlijk geen minuut te vroeg is. Welk een nietigheid is genoeg om in enkele kringen iemand naam te doen maken. Hier heeft er een bij een vechtpartij een ander het oog uitgeslagen; daar heeft een ander zoveel gegeten, dat vier van hen het er mee hadden kunnen doen; ginds heeft een derde een glas bier leeg gedronken, terwijl hij op zijn hoofd stond; en tot dit soort toehoren zo wat al de zaken, waarover de een kroegloper de ander in de hoogte steekt. Lage

dingen behagen aan lage zielen, en wat vuil is de lust van een vuil gemoed. Indien ik het ongeluk had, om één uit die kring van wondermensen te zijn, zou mijn eerste werk wezen om de naaste weg te vragen naar een oord, waar mij niemand kende. Nu ik toch aan dit onderwerp ben, wil ik ook nog met een woord gewagen van zekere andere grootheden, die zich soms uit hun hoogheid verwaardigen op een bouw knecht neer te zien; maar voor ik misschien hun toorn wakker maak, geef ik hun een versje dat ik in het schrijfboek van een oudoom vond:

*Ik hoop, dat wat ik zeg, geen aanstoot u zal geven;
Zo 'k iets ten onrecht sprak, mijn hart bedoelde 't goed;
Bedenk dus, eer gij soms een schijn van wrevel voedt:
't Wat al te plumpe woord werd door een boer
geschreven.*

Er was een tijd, dat mij de ontzetting om 't hart sloeg, als ik van een verbazend knap man hoorde, maar langzamerhand ben ik er kalmer onder geworden, en 't ging mij als de kauw, die ontzag had voor de vogelverschrikker, totdat hij zag, dat 't niets was dan een oude jas met wat strogevuld. Het is met al die

knappe lui gesteld, als met de schilderij, die heel van verre iets geleek. Van verre lijken 't zwanen, maar van nabij gezien zijn 't slechts ganzen. Er zijn onder zulke, die te veel weten om wijs te zijn, van wie stoomketel barst, omdat zij meer stoom op hebben dan zij verwerken kunnen. Door te veel boekengeleerdheid werden zij topzwaar, en vielen over 't paard in plaats van in de zadel te komen. Mensen, die in waarheid wijs zijn, achten zich zelf geen wijzen, een van deze zei:

*Mij dacht, dat 'k alles wist, maar toen 'k begon te weten
Heb met een andere maat mijn rijkdom ik gemeten,
En 't harde vonnis, dat de ware wijsheid spreekt,
Is, dat mijn weten mij slechts toont wat mij ontbreekt.*

Onze zowat half simpele Symen is een sukkel in de wereld maar toch komt hij er nog beter dan de opgeblazen kwast, die denkt, dat hij de wijsheid in pacht heeft. Iedere muis heeft in deze tijd zijn ogen goed wijd open te zetten, want er is tegenwoordig een macht van katten, die een scherp gebit hebben, maar toch, opmerkelijk, zijn de meeste muizen, die onder de kattenklauw komen, hoogwijzen muizen. Wat of er

juist oorzaak van is, is moeilijk te zeggen, maar zeker is het, dat in een wereld, als waarin wij leven, het zo hoogwijs zijn juist geen voordeel aanbrengt. Wie zoveel stenen hebben om mee te bouwen, worden niet zelden onder hun eigen stenen begraven. Mijn buurman zijn zoon achtte zich veel te geleerd om als een prullige Jan Ploeger achter de ploeg te lopen, en zo beraamde hij allerlei plannen tot hervorming van Staat en Kerk, tot zijn plannen hem de toegang bezorgden tot een groot buitengoed, waar hem het dwangbuis werd aangelegd, als de geest van plannenmakerij wat te sterk in hem begon te stomen. Het ware hem nutter geweest koedrijver te worden dan in een paleis van dat soort huisvesting te hebben.

Wanneer een man te bij de hand is om zich aan de eenvoudige waarheid te houden, zal hij spoedig in een warnet komen, waar hij zich met al zijn knapheid niet kan uitwerken. Als hij een te knap schoenmaker is om zich bij zijn leest te houden, wordt hij als de hond, die zijn stuk vlees in 't water liet vallen, door dat hij de schaduw wou grijpen. Vlugge Piet kan alles, wat zoveel is, als hij kan niets. Met kleine winst heeft hij niet op, alleen wat op eens rijk maakt is hem zoet, 't is daarom

meer dan waarschijnlijk, dat hij doodarm zal sterven. Wanneer bluffen en verzen maken tot steun moet dienen en op eerlijken handel gesmaald wordt, zijn ondergang en bankroet niet ver van de deur. Hard en trouw werken is nu even nodig om wel te slagen als ooit. Vogels te vangen met zout op hun staart te strooien, zou een aardig baantje zijn, als de vluggerts maar lang genoeg stil wilden zitten; doch nu dat in hun kraam niet past, is 't verstandiger om ze maar op de oude, beproefde wijs te blijven vangen. De ware slag van vooruit komen is hard werken en daarbij eerlijk te zijn en zuinig te leven. Men kan geen brood bakken zonder meel, noch huizen bouwen zonder handen. Een oud rijmpje zegt:

Zonder kalk en zonder steen

Weet onze Jan te bouwen,

doch wijselijk voegt het er bij:

Maar dwazer zijn er stellig geen

Dan die zijn kunst vertrouwen.

Wat grootsprekers ook beweren, het zal in de wereld nooit anders worden, dan dat, wie bouwen wil kalk en

steen nodig heeft. In de dagbladen las ik in de laatste tijd van heren zwendelaars, die wegens hun windhandel voor de rechter verschijnen moeten. Het is te hopen, dat zij daar met een volle maat mogen bediend worden, en hun windmolen met harde strafarbeid verwisselen. Hoe menig eenvoudig en eerlijk handelsman hebben zij door hun liegen en bedriegen in schuld en ellende geholpen. Wenselijk was het, dat ieder reeds lont rook, zodra zulke belovers het met hun luchtkastelen op zijn beurs toeleggen. Niemand wordt op één dag rijk of op één dag goed. Het is niets dan een zak vol maneschijn, wanneer iemand u zoekt diets te maken, dat er een weg is om bij nietsdoen in een oogwenk rijk te worden. Wie heeft niet gehoord van de plannenmakers, die beweerden dat zij planken uit zaagsel en boter uit rivierslijk maken konden, maar ik kom liever op een gewonen houtzaagmolen ter markt en denkt gij er over zoals ik, dan is ook uw oordeel dat de plannen van dwaashoofden en schelmen op elkaar gelijken als twee erwten uit één peul. De ergste soort van knappe lui zijn zij, die 't beter willen weten dan de Bijbel, en zo geleerd zijn, dat zij stellig verzekeren, dat de wereld geen Schepper heeft en dat de mensen

een veredeld apenras zonder staart is. Wel, wel, ik weet nog best de tijd, dat men zou gezegd hebben, dat zulke praat in 't gekkenhuis thuis hoorde, maar nu worden deze dingen als de rijpe vrucht een nieuwe wereldbeschouwing door hooggeleerden verdedigd. Wanneer de hedendaagse wetenschap in dat spoor voort stoomt, zal een eenvoudige bouwknicht al spoedig niet meer weten welk verschil ertussen een waanzinnige en een wijsgeer is. Wat mij aangaat, het valt mij veel gemakkelijker om het oude Boek op zijn woord te geloven dan al die nieuwerwetse bombast te slikken, en ik zie nog niet de minste reden waarom ik mijn Bijbel minder zou liefhebben. Menig maal goede soep is in een oude pot gekookt, en menige zoete troost is uit de oude waarheid geput. Er zijn tal van honden gestorven, sinds ik geboren werd, en ieder van hen had zijn tijd van blaffen, maar met hen allen hebben zij nog geen wezenlijk gebrek in de Bijbel opgejaagd, noch iets beters dan ons de Schrift leert aan het licht gebracht. Mensen mogen geleerd zijn in de overtreffende trap, maar ook zo zullen zij ons geen betrouwbaarder waarheid schenken, dan God ons leert, noch een betere weg van het behoud ons openen dan ons Jezus gebaad heeft in zijn eigen bloed. De

liefde van Christus is voor het arme zondaarshart van beter allooï en beproefder waarde dan al de wetenschap, die geleerden tot zelfverheerlijking in hun mufte studeercellen uitbroeien, en daarom zal ik er mij niet van laten afbrengen om in zijn evangelie mijn enige troost in leven en sterven te zoeken.

**WAAR TWEE HONDEN VECHTEN OM EEN
BEEN LOOPT ER LICHT EEN DERDE MEE
HEEN.**

Wie hoorde niet van de twee mannen, die over een oester twist kregen en een rechtsgeleerde te hulp riepen om hun pleit te beslissen, en die dit deed door de oester op te eten en aan elk van de twistenden een lege schelp te geven. Dit roept mij een soortgelijk feit in 't geheugen, te weten, van twee boeren, die 't over een gekochte koe niet eens konden worden en nu ook elk een advocaat namen, welke beide heren de koe melkten en aan de boeren de moeite om met hun gezin de melk te gebruiken duur in rekening brachten. Met pleiten wordt weinig gewonnen en des te meer verloren. De magerste

schikking is in de regel nog voordeliger dan het vetste proces. Wie tot een schikking komen kan en uit de rechtzaal blijven, doe het inschikkelijk en dankbaar, want wie eenmaal in 't warnet is, is er niet beter aan toe dan wie in de distels en doornen valt; zonder kleerscheuren komt er niemand af. Jan Ploeger krijgt reeds de koude koorts, als hij maar de naam van sommige advocaten noemen hoort. Hij is willig genoeg om naar Jericho te gaan, maar hij vreest de heren, die de weg naar de palmenstad in pacht hebben, want de gans, die zij te plukken kregen, bracht er maar zelden een ongeschonden veer af. Intussen mensen, die een strijdlustig karakter hebben en naar een geding hunkeren, moeten de advocaten niet brandmerken. Ware het in 't recht gaan goedkoper, de wereld was misschien alleen te rijker aan twistgierige, zodat er ten slotte slechts evenveel of meer voor dat genoegens verspild zou worden. Omdat die geest in de wereld regeert, kunnen wij 't niet altijd voorkomen, dat wij tegen wil en dank in een rechtzaak betrokken worden, en dan is het wijs, om te denken aan het vermaan, om voorzichtig te zijn als de slangen zowel als oprecht als de duiven. Wijs is hij, die in dat geval naar een vertrouwd rechtsgeleerde omziet en het er niet op waagt om zijn eigen zaak te bepleiten. Gelukkig zijn nog

de eerlijke rechtsgeleerden niet schaars, die alles doen om hun cliënten tot schikken en de vrede bewaren te manen, maar hoe dikwijls treffen deze personen aan, die horende doof zijn, en niet rusten, totdat zij evenals de motten hun Vleugels deerlijk gebrand hebben. Wie het hoofd zo opsteekt, moet maar door schade wijs worden, want dit is de enige weg, waardoor zulke nog iets leren.

*Waar honden knorren, blaffen, bijten
Bij 't vechten om een been,
Is 't aan hun twisten slechts te wijten,
Loopt, bij 't elkaar aan stukken rijten,
Een derde met hun boutje heen.*

*Verdrietig zij hier 't onrecht lijden,
Maar 't pleiten schaadt nog meer;
Mijn hart, afkerig van zulk strijden,
Gunt anderen 't schamel zich verblijden
In zegepralen zonder eer.*

DE KATTENPOOT HANGT BIJ HEM UIT.

Men heeft de vraag gedaan: "op welke leeftijd behoort een man te trouwen?" waarop een spotvogel ten antwoord gaf: "voor die jong zijn, is het te vroeg en voor wie ouder zijn te laat." Het is goed en wel zo gekscherend te zeggen, dat het beter gelaten dan gedaan is; maar spreekt men in ernst, dan komt men met zulk een kwinkslag geen voetstap verder. Verstandige, zijn evenmin als dwazen geneigd, om naar zulk een ontraden van het huwelijk te luisteren. Niet weinigen zijn zo zeer dwazen, dat zij moeten en zullen trouwen, al was de stap, dien zij doen willen, zonneklaar dwaasheid. Het staat aan mij niet om een oordeel te vellen, hoe velen wel met oordeel een levensgezellin kiezen, maar ik vrees, dat in zeer vele gevallen de liefde blind is en een blindeman keuze doet. Ook geloof ik, dat menig een nooit getrouwd zou geraken, als liefde alleen de doorslag geven moest. Hoe sommigen ooit een wederhelft vinden is mij een raadsel, snaar over smaak valt niet te twisten. Evenwel naar men zijn bed maakt, moet men er op liggen. Als iemand een helleveeg aanslaat of zich door zulk een juweel laat aanslaan, moet hij de veggen uit de pan maar slikken en er zo weinig mogelijk zuur bij zien. Krijgt hij stoel of voetbank naar het hoofd, dan voegt hem

dankbaarheid voor zo sprekend bewijs van de liefde van de vrouw van zijn keus, en het beste, dat hij doen kan, is op de aangeboden stoel plaats te nemen en te wachten op het stuk huisraad, dat verder aan de beurt ligt.

Wanneer 't een man gelust, dat "de kattenpoot bij hem uit hangt," moet hij maar zijn best doen, dat hij 't zijn poesje naar de zin maakt, opdat zij hem niet erger krabt, wat zulke katten in de regel gewoon zijn. Een goed echtgenoot blijkt doorgaans ook een goede vrouw te hebben, en heeft hij 't minder getroffen, dan zal 't hem niet zeiden gelukken om haar in een beter spoor te leiden. Kwade Jan maakt groot geschreeuw over kwade Mie, maar twintig tegen één zijn beiden aan elkaar gewaagd. Wel zegt het spreekwoord, een vrijwillige last is licht te dragen, maar mij is meer dan eens gebleken, dat sommige mannen alles te dragen hebben, wat zij torsen kunnen, zodra zij met een wederhelft belast zijn.

*Toch is een vrouw van vromen aard
Haar volle wicht in fijn goud waard.*

Wie zij is genegen, die is zij tot zegen, in al zijn wegen. Gezondheid en een goede vrouw is vreugd van alle zijden, en helpt een man door liefdes trouw tot door

de bangste tijden. Zelfs is 't verkieslijk, dat een vrouw een weinig bij de hand is en niet door alles over haar kant te laten gaan, toelaat dat slordigheid en vuil in huis post vatten. Een feeks is misschien nog niet zo erg als een onverschillige, snoepachtige slet, ofschoon elk zodanig exemplaar ellende genoeg aanbrengt, om voor een man de wereld te eng te maken. Wanneer de huismoeder het huis weet knap te houden en goed op de kinderen toeziet, dan kan er een enkel bedsermoen, zoals Vader Caudie geregeld te slikken had, wel op door, al is een woord, dat een hart onder de riem steekt, liefelijker en meer gewenst. De man, die met een altijd scheldend wijf de levensreis doen moet, heeft veel van een vrucht, die in 't zuur ligt; hij zou zich bijna even goed kunnen laten villen en tot de hals in de pekkel kunnen laten zetten. Hebt gij het lijfdeuntje dier hellevegen wel eens gehoord? Leest het, jonge mannen, die op trouwe plan hebt, en ziet goed uit uw ogen, opdat gij niet met iemand in het huwelijksbootje stapt, bij wie deze gaven juist in de bloeitijd zijn. In een geestige vrijmoedigheid kan een geselende vrijpostigheid als hare rijpe vrucht schuilen.

Als ik mijne ogen open doe

*Is 't mij een vaste wet,
'k Dien eerst mijn man een roffel toe
En ga dan in 't gebed.*

*En zetten we ons ter maaltijd neer
Bij brood of andere spijs,
Eerst scheld ik – en dank dan de Heer
Voor dagelijks gunstbewijs.*

*Te droog, te vet, te heet, te koud,
't Is nimmer bij mij goed;
Te rauw, te gaar, te vers of te oud,
Nooit is 't zó 't wezen moet.*

*Of 't wildbraad zij, of vlees of vis,
Mijn woord is altijd klaar,
En dat het naar mijn mond niet is,
Wordt man en meid gewaar.*

*Leg 'k 's avonds eindelijk mij ter rust,
'k Geef boos de slaap slechts toe,
Want schelden is mijn hartelust,
Dat werd ik nooit nog moe.*

*Dit steekt me een riem toch onder 't hart
Haast komt de morgen weer,
'k Noem dan als gister 't witste zwart
En trek als nooit van leer.*

Is intussen het hoofd van het huis geen man, maar een Jan Salie, dan is 't geen wonder als de vrouw de broek aan heeft, en de merrie kan licht het beste paard zijn, als haar maat een ezel is. Wel heeft een vrouw recht, om zich heer en meester te voelen, wanneer zij, zo als maar al te dikwijls gebeurt, voor zich en de kinderen de kost moet winnen. Zij behoorde wel niet het hoofd te zijn, maar wat zal zij er aan doen, als zij alléén hersens in 't hoofd heeft. Wat arme sukkel zouden vele mannen blijken, als niet nog hun vrouwen hun eer ophielden. Het is met zulke, zoals laatst de zielige Jan Simpel zei: "als Willems vrouw komt te overlijden, wie zal dan zijn boterham snijden, als hij dan nog maar boter bij zijn droogbrood verdienen kan." Het is iets heerlijks, als de vrouw toont haar plaats te kennen en zij zich daar houdt; dan is er bijna geen last, die man en vrouw niet licht dragen. Zo is zij een ware hulp en maakt de man huis en haard zijn tehuis. Mijn oude vriend Tusser zegt:

*Bij 't afzijn van de mans voer' de vrouw vrij 't bewind
En zie toe op d' arbeid van dienstknecht en kind;
Is huisvrouw haar naam, laat huisvrouw zij wezen
En 't oefenen van macht, als 't plicht is, niet vrezen.*

Deze volksdichter legt er in zijn werk groot gewicht op, dat een goed deel van de huishoudelijke zaken op de vrouw ruste en door haar behartigd worde, en hij schrijft

*Gaat van huis nooit beiden,
't Huis is, vrouw, uw rijk;
Dat in 't zorgvol leiden,
Daar uw liefde blijk'.*

In een goed gezin moet het wezen, als bij die weerwijzers, waar het weer door een man en vrouw wordt aangeduid, en de een altijd binnenshuis is, als de ander er buiten toeft. Wanneer de vorst van het land op reis is, is het plicht en roeping van de Vorstin om haren gemaal op de troon te vervangen, en heeft zij hem ziener waardig vervangen, dat heeft hij haar als zijn schoonste kroon te roemen en hoger dan al het

goud en edelgesteenten van de wereld te schatten. Hij moet dan voelen: "indien er ook maar éne goede vrouw op de wereld is, dan is zij mij ten deel gevallen." Jan Ploeger dacht dat gedurig van zijn eigen vrouw, en nu na vijf en twintig jaren vereend te zijn geweest, spreekt hij op dit punt beslister dan ooit tevoren. Hij gaat nooit weddingschappen aan, maar in dit geval zou hij er een drieduitskorstje onder willen verwedden, dat er geen beter vrouw op deze aarde te vinden is dan zijn lieve wederhelft. Gelukkig de man, die in en door zijn vrouw gelukkig is. Hij bemint haar, zoals hij zichzelf liefheeft, of liever meer, want zij is de betere helft van zijn ik.

*Dank God op uw knieën, vriend,
Dat zó 't geluk u heeft gediend,
En prijs Hem voor de rijken zegen,
Die ge in uw huisvrouw hebt verkregen.*

Er is één bepaald geval, waarin ik mij nooit verbaas, als de vrouw haar man een kattenpoot toont en voelen laat; en dat is, als hij altijd naar de kroeg afdruipt en daar zijn weekloon verkwist. Ook dan is misschien zachtheid en liefdebetoon nog het beste middel om

hem naar huis te tronen en daar te doen blijven; maar daartegenover leert elke dag, dat er drinkers zijn in wie alle menselijk gevoel verstompt is, zodat ze met voorkomendheid en goedheid lachen en spotten, en dus niemand verbaasd kan zijn, dat de pot bij een vrouw wel eens overkookt, en dat zij haar heer en meester eens een proefje geeft, dat haar tong ook andere dan suikerzoete woordjes kan spreken. Er is niets dat de huwelijksliefde op zwaarder proef stelt, dan de kroegen, en toch is er geen christenland, waar de regering de kroegen niet nog als paddestoelen laat groeien en ten behoeve van de oorlogsweelde, die bloedzuigers zich met het beste bloed van het volk laat mesten. Zo moet de weerloze vrouw, die tegenover de dubbele verdrukking geen stem in 't convent heeft, wel zelve politieagent en rechter zijn, en wie kan 't haar euvel duiden, als zij nu en dan haar drinkebroer op een huiselijk traktement, heet van de rooster, onthaalt. Laat er voor hem geen kruimel van teloor gaan, vrouwtje, en zie of gij 't niet zover brengen kunt, dat hij zich zijn ogen uit zijn hoofd schaamt. Hoe zou gij anders dan als kat en hond leven, zolang hij zulk een ellendige hond is! Is u wijsheid gegeven om de ongelukkige zonder woord en door uw voorbeeld te

winnen, dit zou zeker wenselijk zijn, want twee zwarten maken nooit één witte; en als gij hem warm water toedient, blijft er grote kans, dat hij het zich met jenever of rum wat smakelijker maakt.

WIE ZIJN VINGERS IN DE BREI STEEKT, BRANDT ZIJN TOPPEN.

Er zijn mensen, die hun vingers in alleman brei steken en menen ieders boot beter te kunnen sturen dan wie aan 't roer zit. Het is, alsof zij niets te doen hebben dan hun neus in eens anders zaken te steken, en zij mochten wel stompneuzen hebben, want zulk een stompe gevel zal beter dan een van ander fatsoen de stompen verduren, die zij van tijd tot tijd wel moeten oplopen. Glurend en turend, morrend en knorrend, vindt ieder dat volkje lastig als een ouderwets tolhek op zijn weg. Zij komen, zonder genood te zijn, blijven zitten en wijsheid uitkramen zonder dat iemand het met woord of wenk vraagt, en nauwelijks is er een weg om hen kwijt te raken, of men moest hen de deur uit smijten maar zelfs zo zullen zij slechts weer opstaan, aanschellen en opnieuw belet

vragen. Zonder vraag of betaling geven zij meer goede raad dan enig advocaat, en al oogsten zij er nooit dank voor, toch kunnen zij niet nalaten om door elk sleutelgat te zien en aan alle kieren te luistervinken. Zij hebben altijd zo veel te vragen, alsof zij de roeping hadden u uw catechismus te laten opzeggen, en zijn zo grif hun mening te uiten, alsof gij hun oordeel op uw knieën had afgesmeekt. Dit volk is overal met de neus bij, als snuffelende honden, en zij lopen en fladderen rond als spreeuwen in de tijd, dat deze gasten hun jongen voeden. Zij maken grote drukte zonder iets uit te voeren, tenzij wanneer er kwaad te stoken valt, waarin zij het de eksters afwinnen. Wanneer iemand zulke lieve luitjes onder zijn bloedverwanten te dulden heeft, kan hij ook zeggen: "Van je vrienden moet je 't hebben."

*Te helpen, 'k weet het is uw lust,
En daarom, wees geheel gerust,
Dat, is het nodig, 'k u zal vragen;
Maak dus geen drukte, lieve vriend,
Daar ieder 't best zich zelf dient,
Is 't raadzaam elk zijn pak te dragen.*

Maar men kan even goed de varkens iets verzoeken als deze bemoeiallen, want zie, daar is Pau de Snuffelaar alweer. Deze Paulus en zijn familie zijn kwalijker te dragen dan wie ook; ongelukkig nemen zij zelf niets kwalijk, hoe grof gij 't ook maakt. Een oud en wijs schoolmeester zei eens tot mij: "Jan, bemoei u nooit met zaken, die niet tot uw bemoeienissen horen." Ik heb die wijze les onthouden en ik nam mij voor om nooit eens anders varken te wassen, uit vrees dat de een of andere ruwe hand mij de oren zou wassen. Er is een vrouw in ons dorp, die op ieder wat te zeggen heeft, maar ieder heeft ook wat te zeggen op haar; zo beweren haar bureu, dat haar de tanden los in de mond staan, om dat zij haar tong nooit rust laat. Kon zij haar tong maar in toom houden, zij zou een vredig en gelukkig leven hebben, maar die wil zij niet aan de band leggen, dat is het kwaad. Onze Willem de Schaapherder zat laatst heel rustig te peinzen, terwijl al zijn bureu de hoofden bijeenstaken om te kakelen. Eindelijk zei een grappenmaker: "Zie onze oude Willem, hij is zo stom als een stokvis. Zou het zijn, omdat hij zo wijs of omdat hij zo zot is?" "Wel," hernam Willem, "dat moet gij zelf maar beslissen, maar ik meen wel eens gehoord te hebben, dat een zot

geen meester van zijn tong is." Zij zien Willem niet altijd voor snugger aan, maar als zij met hem beginnen, trekt hij in de regel aan 't langste eind. Een ding is zeker, dat hij zich aan praatjes niet stoort, zolang de bedillers 't maar zijn schapen niet lastig maken. Ik hoorde hem laatst een liedje neuriën, dat ik zó passend vond, dat ik 't voor mij zelf heb opgeschreven.

*'k Weet er zijn, die mij oordelen iedere dag,
En ik gun hun te doen wat elk sterveling mag;
Waarom zou tot hun scherts ik niet willig mij lenen;
Want ik ben, die ik ben, wat ook anderen menen.*

*'t Kan wel zijn, dat hun hart mij uit boosheid bespiedt,
Dat hun oog zich verheugt, als het zwakheden ziet;
Maar ofschoon uit de hoogte hun vonnis zij wijzen,
Ik zal toch zijn, die ik ben, wie mij laken of prijzen.*

*Wie er oordelen willen, och, ik gun hun de pret,
Want de Heer is mijn Rechter, mijn richtsnoer Zijn wet,
En hoe mensen mij loven of valslijk betichten,
Ik weet ik ben, die ik ben, en mijn God zal mij richten.*

Als mensen zich ongeroepen met onze zaken bemoeien willen, is het beste, om op hen en hun wijsheid geen acht te slaan. Zij zijn niet meer teleurgesteld, dan als men zonder tegenspreken hen praten laat, en niets nemen zij zo kwalijk, als dat men hun niets kwalijk neemt. Dove oren te hebben, is tegenover zulke wijsheid, want eer zou gij al de kikkers in een sloot kunnen doen zwijgen, dan bemoeizieke babbelaars een slot op de mond leggen. Stop watten in uwe oren, en laat ze dan kwaken tot hun tong van vermoeienis niet meer kan. Als er geen hout is, gaat het vuur uit," zei reeds Salomo; en als gij een bemoeial niet antwoordt, kan hij evenmin door gebrek aan brandstof zijn vuurtje blijven stoken. Bejegen hen vriendelijk, maar gun hun 't genot niet, dat zij u tot twisten verleiden. Houd zoveel in u is, vrede met alle mensen, ook al ziet gij geen kans om hen voor u en tot het jagen naar vrede te winnen.

**'T IS VERGEEFSE MOEITE OM de WIND IN
EEN NET TE VANGEN.**

Sommige mensen lopen met molentjes en halen zich de zotste dingen in het hoofd. Zij spreken over het regeren van een natie, als ging dit even gemakkelijk als om een kudde stomme schapen te hoeden, en wauwelen over hervorming– en regeringsstelsels, als ware de wereld een stukje goudpapier, dat zij met hun schaar wel knippen en fatsoeneren zouden. Die van deze gilde zijn houden zichzelf voor diepzinnige denkers, ofschoon zij niet meer diepte hebben dan een platte schotel. Zonder moeite zult gij zulk een doorzien, alsof gij hem met een kaars van binnen doorkeken had, en bij al uw onderzoeken slechts schrale wetenschap hebben opgedaan. Zijn hoofd is groot genoeg maar er huizen zeer luttel hersens in. Hij heeft praats bij 't dozijn en bij 't gros zonder iets te zeggen. Wanneer hij aan 't bluffen en pochen is op zijn nietswaardige daden, ontdekt gij maar al te spoedig, dat hij van een handvol graan een schuur vol te maken poogt. Zijn tong is als een varkensstaart altijd in beweging zonder iets te doen. Hij is de man die de Nationale Schuld zou weten te delgen, en die in zijn winkeltje in drie dagen twee appels aan de man brengt; hij heeft het geheim gevonden om met winst te boeren en verarmt sneller dan een van zijn burens. Hoe meer hij

leest en beraamt, hoe meer hij met zijn schone plannen aan lagerwal raakt. Hij is als de blinde, die op een blind paard in 't holle van de nacht uitreed, en naarmate hij meer uit de sloten zocht te blijven er telkens dieper in zonk. Zodra men op de Mokerhei levende bokking vangt, zullen zij slagen en hun zakken van goud overvloeien. Tot nu toe, is het altijd: wij zijn ongelukkig geweest; maar dit houden zij er toch voor, dat als eens iemand het hun maar toeliet om zijn doodkist te maken, hij nooit sterven zou. In het aanstaande jaar zal Planziek zeker rijk zijn en gij er u met hem in verheugen; maar als gij hem nu het genoeg wilde doen om hem een Rijksdaalder op rekening te geven, zou hij daarvoor u een aandeel schenken in zijn uitvinding om zonder ploegen of zaaien graan te doen groeien. Het is vermakelijk zulk een wijze te zien in de ogenblikken van verrukking, als zijn genie hem tot de derde hemel heeft opgevoerd; dan gaat het hem als Chang, de Chinees, toen hij geen raad wetend uitriep: "Hier is mijn regenscherm, en hier is mijn pakje, maar *wáár ben ik zelf?*" Hij zoekt naar de bril die hij op zijn neus heeft, en terwijl hij op zijn eigen ezel uitgereden is, klaagt hij verlegen: "lieve mensen, *wáár* mag toch mijn ezel zijn?" Men verhaalt van een geleerde, die zijn horloge in de ketel deed en starogend op zijn ei

keek, of de vijf minuten niet om waren; ook zou hij 's avonds onder een stortregen te huis gekomen, zijn natte paraplu te bed hebben gelegd en zelf in de standaard hebben plaats genomen; doch hoe dit zij, ik weet van nabij van iemand, die vergat dat hij trouwen moest en die zeker zijn vrouw niet zou gekregen hebben, als niet een vriend hem op zijn trouwdag tijdig uit zijn studeerkamer had gehaald, waar hij op 't besturen van luchtschepen zat te peinzen. Zie hieruit, mijn jonge lezer, waartoe overgeleerdheid brengt, en mor er nooit over, dat men u niet zo vol wijsheid heeft gepropt, dat uw gezond mensenverstand erbij teloor gegaan is. Zulke, van wie gewoon bedrijf het is, dat zij de wind in een net zoeken te vangen, zijn zo zacht als zijde en zo groen als gras; toch menen zij, dat de maat van hun hoofd zeldzaam groot is, en dat is zij ook, als men hun oren mee opmeet. Hij zal iets tot stand brengen, dat zeer groot is en zijn naam zal vereeuwigen, maar wat dit wezen zal, daar is hij nog geheel onzeker van. Hij is vol wensen en plannen bij volslagen gebrek aan wilskracht; van daar dat zijn bloesems nooit vrucht zetten en er nauwelijks één knop zich als bloem vertoont. Hij is gelijk aan een hen, die wel eieren legt, maar er nooit lang genoeg op zit om een enkel kuiken uit te broeden. Maneschijn is een artikel,

dat onze vriend hogelijk roemt, en verwonderlijk is het wat hij daar al niet bij ziet. Zelf blaast hij de trompet over zijn plannen, maar die er meer van weten, beweren, dat al zijn heerlijkheden in zijn verbeelding en niet in de werkelijkheid bestaan. Zodra hij op zijn stokpaard doordraaft, ziet hij op zulk een kleinigheid als de uitvoerbaarheid van zijn plannen niet; of het luchtkastelen zijn, deert hem niets, als hij ze maar schoon keurt. Een geleerde van die soort wilde ons onlangs, op grond enkel van zijn hoog wijze redeneringen, betogen, dat er in de hei bij ons dorp goud schuilde, maar toen hij had uitgepraat fluisterde Willem mij in 't oor: "dat is een leugen meteen deksel en een handvat." Ik geloof, dat hij met dit wel wat scherpe woord gelijk had, maar ook dat de man zijn eigen inbeeldingen voor waarheid hield; meest dit had ik tegen hem, dat hij er onze spaarduiten aan wagen wilde om met zijn net op de windvangst uit te gaan. Wat zijn er een menigte goede lieden, die met godsdienstige malerijen behept zijn! Tot stand brengen doen zij niets, maar zij hebben plannen, als niemand vóór hen, en zullen ter gelegener tijd weten te tonen, wat zij kunnen. Bij hun berekening op 't papier staat vast gesteld, dat zoveel duizend mensen een rijksdaalder zullen geven,

bovendien zovele honderden vijf gulden en een gelijk getal een tientje elk, en dan zal de kerk, vergaderzaal, of het gesticht, dat zij in 't hoofd hebben, verrijzen zo prachtig en ruim als 't hun in hun verbeelding voor de geest staat. Het ongeluk is, dat al hun grote woorden nauwelijks iemand een rijksdaalder uit de zak praten, zodat als het gebouw er komen moet, mannen van minder woorden, die de ouden weg en niet nieuwbakken plannen volgen, door de handen uit de mouw te steken en te doen in plaats van te praten, de zaak tot stand brengen. Doorgaans blijkt nog bij die uitkomst, dat de grootspreker, die zo gul was met andermans beurs, zelf, zonder iets te geven, bakzeil heeft getrokken. Dit heb ik reeds lang bemerkt, dat de meeste dingen, die op 't papier zo heel fraai schijnen, maar best niet verder dan 't papier komen. De oudste zoon van onze meester had zo wonderbare plannen om onze tuinen met heggen van vruchthout te omplanten; wat hij alleen vergeten had, was maar, dat onze gronden voor die bomen in 't geheel niet deugen.

*Alles naar omstandigheden,
En zoiets uw grond niet past,
Houd u, dankbaar en tevreden,*

Aan het oud gebruik dan vast.

Nieuwe bezems vegen wel schoon, maar wat zij opvegen is gewoonlijk vuilnis. Ploeg, waarmee gij wilt, maar ik houd het met mijn oude bleszen, die mij altijd goed gediend hebben. Hard werken en niet plannen maken is het, dat de zaken in land en kerk doet slagen en vrucht doet zien.

Een trouwe bouw knecht kan u tonen.

Wat weg uw werk met vrucht zal kronen,

Zijn noeste vlijt en kloeke hand

Schenkt zelfs een oogst aan 't schraller land.

WACHT U VOOR DE HOND.

Jan Ploeger is in zijn eerste boek zijn vrienden niet met preken lastig geweest, maar nu wil hij zich eens aan een preek wagen; en vraagt reeds vooruit verschoning als men aan 't eind zal moeten zeggen: nu 't was ook maar een preek van een bouw knecht.

Was het een gewone preek, een preek bestemd om van een kansel te worden voorgedragen, dan zou hij die zo lang en vervelend maken als een avond in 't hartje van de winter, uit vrees dat anders de hoorders hem een zonderling noemen zouden. Maar nu het stuk enkel voor lectuur te huis bestemd is, zal hij 't maar kort maken, al heeft hij geen zoetigheden te zeggen, daar 't onderwerp niet zoetsappig is. De tekst is een woord van diepe zin en staat op menige muur geschreven: "WACHT U VOOR DE HOND." Gij weet wat honden zijn en ook hoe gij u van zelf in acht neemt, als een bulhond, zover zijn ketting dat toelaat, op u aanvliegt. De tekst is van derhalve zo duidelijk, dat hij niet de minste toelichting behoeft.

Het is opmerkelijk, dat de Bijbel niets tot lof van honden zegt. Ik veronderstel, dat zij daar in 't Oosten een slecht ras hadden, of wel, dat het was, zoals onze leraar zegt, dat zij genoegzaam tot de wilde dieren behoorden,

omdat zij geen bepaalden meester hadden en half uitgehongerd ronddwaalden om een schralen kost te vinden. Ook zal 't wel met een hond zijn als met een mens, dat hij voor zich zelf ellendig en voor anderen een lastpost wordt, als hij geheel zijn eigen meester is. Er is niemand, voor wie 't niet nut is, dat er iemand op hem toeziet; en zij, die zeggen, dat niemand om hen geeft en zij om niemand geven, zijn honden van 't slechtste soort, en hoe 't komt weet ik niet, maar zeker is, dat zulke allemansplagen nooit schijnen verdronken te worden.

Waarde vrienden, ik moet wel als alle predikers een verdeling in hoofdpunten hebben, en ik doe dat niet enkel uit zucht van navolgen, maar omdat mijn onderwerp zich van zelf in onderscheidene delen splitst.

Eerstens *wacht u voor een vuile hond*, – of wilt gij nevelen naam, die het eerwaardig oude Boek ons aan de hand doet, die de onwaarheid liefhebben en er zich met wellust in omwentelen. Vuile honden zullen uw kleed bevleken en door hun aanraking u zo smerig maken als zij zelf zijn. Een mens wordt uit zijn vrienden gekend. Gaat gij met losbollen om, dan zal men uw naam en karakter uit dezelfde pot kleuren als de hun. Het

algemeen heeft geen tijd om fijne onderscheidingen te maken. Al zij een vogel altijd met de kraaien zien vliegen en in één nest huishouden, zeggen zij: 't is een kraai; en negen en negentig van de honderd malen slaan zij de spijker op de kop. Als gij een voorkeur hebt voor 't hondenhok en altijd met honden op het pad bent, zal niet licht iemand u voor een onschuldig lam verslijten, 't Kan niet anders, of slecht gezelschap is tot schade, waarom ook een oud spreekwoord zegt: "Wie met honden slaapt, krijgt een deel van hun gasten." Gij kunt u niet te ver houden van personen, die een slecht leven leiden.

Wanneer een dame in haar wandelpak een hond uit een sloot ziet komen en zich gereed maken om zich duchtig af te schudden, weet zij niet, hoe zij spoedig genoeg uit de weg zal komen, en daaruit is een les te leren: "Zo wij iemand zien, die een nat zeil heeft en zijn dronkemanspraat uitslaat, is het wijs om hem zo ver mogelijk van boord te blijven."

Ten tweede, *wacht u voor alle keffende honden*. De wereld is vol keffers en bluffers; in de regel is hét klein soort, maar wat zij aan grootte missen, vergoeden zij ruimschoots door hun levenmakerij. Aan hun aanblaffen en hun tanden laten zien komt geen end, als zij eens aan

de gang zijn. Van de viervoeters mocht de dichter met recht zeggen: "Laat ze blaffen, laat ze bijten, 't Is toch de aard, die God hun gaf;" maar die verschoning geldt niet voor de tweebeelige honden, waarover ik het nu heb, want hun eigen nukken en de duivel maken ze, zoals ze zijn. Zij hebben te vitten op ieder en op alles. Zodra zij maar durven, zetten zij hun muil op, en moeten zij zich inhouden dan strekken zij zich met onwil uit en grommen binnensmonds. Neem u in acht voor die wezens. Knoop geen vriendschap aan met een man, die met nijdigheid behept is, want gij zou even goed voor genot u in de brandnetels kunnen neervlijen of een adder tot halskraag kunnen kiezen. Misschien heeft de snaak toevallig nu een goed oog op u, maar wacht u voor zijn vriendelijkheid, want hij die heden zonder oorzaak tegen anderen blaft, zal 't niet lang laten duren of ook tegen u keft hij om niets en niemendal Bied hem geen hondenhok op uw erf, tenzij hij u toelaat om hem aan de ketting te leggen. Zodra ge bemerkt, dat iemand de azijnpacht heeft en niemand een goed woord geeft, ga hem zo stil mogelijk voorbij en blijf uit zijn vaarwater. Geladen geweren en opvliegende gestellen zijn gevaarlijk om bij te huizen. Al bedoelen zij geen kwaad, zij stichten licht kwaad, als de lading door enig onvoorzien toeval

los knalt. Het is beter om een half uur om te lopen dan een pak slaag op te lopen, en minder lastig om op een dozijn spijkerpunten te zitten dan een heethoofd tot buurman te hebben.

Ten derde, *wacht u voor vleiende honden*. Zonder ophouden springen zij tegen u op en bevuilen u met hun smerige poten. Het is u de handen likken en kwispelstaarten, zolang gij een lekker beetje te geven hebt. Zij zijn van 't zelfde ras als de soldaat, die tot de keukenmeid zei: "U laten lopen, mijn lieve kind, nooit, zolang gij nog een kwartje in uw knipje hebt." Als iemand te veel suiker bij zijn woorden geeft, is er alle grond om te vermoeden, dat er niet veel zoetheid in zijn hart schuilt. Mistrouw de man, die u in uw aangezicht prijst, want hij zal de eerste zijn om u achter uw rug te belasteren. Als zulk een snaak zich de moeite geeft om u iets vleiends te zeggen, rekent hij op betaling met klinkende munt, want hij weegt zijn woorden af naar de winst, die hij van uwe ijdelheid of onnozelheid hoopt. Zodra mensen zich heel diep buigen, hebben zij iets in 't oog dat zij oprapen willen; en hoe dieper zij zich al vleiende voor u bukken, hoe meer zij de kans schoon achten om u te plukken. Waar gij overmaat van

beleefdheid ontmoet, daar zult gij, als gij de neus maar flink ophaalt, een rat, die op stelen uit is, ruiken.

Jongelieden kunnen zich niet te veel voor personen wachten, die altijd de strooppot bij de hand hebben en vooral jonge meisjes, die een lief gezicht en geen geld hebben het speelse hondensoort, dat men saletjonkers noemt, niet te ver van zich houden, als zij haar kleed willen rein houden.

Ten vierde, *wacht u voor een gulzige hond*, voor een man, die nooit genoeg heeft. Er is geen ziekte zo besmettelijk als ontevreden gegrom. Eén grimbaard is genoeg om een gans gezelschap een klaaglied te doen zingen, en het is recht af een ongeluk om met ontevredenheid aangestoken te worden. Mensen die altijd op halen en grijpen uit zijn, zijn al zéér zelden eerlijk. Als zij er kans toe zien, steken zij hun lepel in buurman zijn pappot, dus waarom ook niet in de uwen, als 't lukken wil? Let op, hoe netjes ze tot een kalen vuursteen toe weten te villen, en daar gij er zeker van zijn kunt, dat zij 't zelfde met u voor hebben, is 't best, als het u minder voegt dan een paling, om mijnheer Vilder de kans niet te laten. Wanneer iemand er op pocht dat hij nooit iets weggeeft, is 't wijs, dat woord te

verstaan als een: "wacht u voor de hond." Een vrijgevig en goedhartig vriend is een hulp om minder zelfzuchtig te worden, maar wie zo smakelijk van hun halen en grijpen weten te spreken, zouden er u eer gij 't wist toe brengen, om een extra slot op uw beurs te leggen. Een hongerige hond slikt al wat hij vangen kan en ziet altijd naar meer; en zo trekken geldzieke mensen huizen en landerijen aan zich en snuffelen altijd naar nieuwen buit. Ik walg van die dieren, zo honden als mensen. Wie daar altijd van goud, van geld maken en geld sparen spreken, wel 't was beter, dat zij maar op eens onder de honden gingen leven, om op hun deel van het dode paard te azen. Het is onder geen woorden te brengen hoeveel kwaad het omgaan met een geldzuchtige schraper aan iemands hart doen kan. Minder gevaarlijk nog is het, om door een dollen hond gebeten te worden, want geldzucht is de jammerlijke vergiftiging waardoor een mensenziel kan worden aangetast; het is de wortel van alle ander kwaad. Ontvlucht als pest en cholera de omgang met woekerzieke grijpvogels en bloedzuigers, wacht u voor die honden!

Ten vijfde, *wacht u, voor de blaffende hond*. Zij, die altijd de mond roeren, moeten wel veel liegen, daarom,

als gij de waarheid lief hebt, is 't best zulk niet tot vrienden te hebben. Wie veel praten, zijn eer zij 't weten aan 't kwaad spreken van hun burenen, dus ook van u, als gij tot hun burenen behoort; wilt gij alzo liever niet het praatje van de buurt worden, zie dan naar beter vrienden dan deze om. Jan Praatvaar zal u terstond met zijn volle maat dienen, en na het eerste proefje is het wijs de kennismaking af te breken voor zij gemaakt is. Kiest u geen woning in de Klappijbuurt, want de Lasterstraat grenst er aan.

De klauw van een leeuw is fluweel in vergelijking van de tong van een achterklapper. Mocht gij een altijd blaffende hond hebben en gij hem bij toeval kwijt raken, besteed dan geen cent aan advertentiekosten. Luttel zijn de zegenwensen, die honden ten goede komen, welke de ganse nacht door huilen en blaffen, en brave mensen uit de slaap houden, maar die viervoeters zijn een nog te verdragen last in vergelijking met de nooit vermoeide babbelaars, die zich nooit rust gunnen van hun van anderen kwaad spreken.

Ten zesde, wacht u voor een hond, die altijd achter de schapen zit. Zulke zijn in alle kerkgenootschappen te

vinden en veroorzaken al heel wat ellende in de wereld. Sommigen hebben nieuwe leerbegrippen, die even rot en wormstekig zijn als ze nieuw zijn; anderen hebben allerlei nieuwe plannen van verbeteringen, uitbreiding en regeling; en nooit zal iets kunnen goed gaan, zolang met hun dromen en grillen niet de proef genomen is. Voorts is er een derde soort, die geen grein liefde in hun hart hebben, en die zich alleen aan enig kerkgenootschap aansluiten om te zien, of zij er niet de meester spelen en alles onderst boven keren kunnen. Let op zulke en wacht u voor hen met alle omzichtigheid. Er is gelukkig nog een menigte goed gezinde in elke gemeente, die niet anders verlangen; dan dat hen met rust laat en hun eigen weg laat gaan, en deze onruststokers zijn hun last en plaag. Althans de meeste leden onzer gemeente begeren niet anders dan het evangelie te horen en hulp en steun te ontvangen tot goed doen; maar deze druktemakers komen steeds met hun "ologies" en hun strikvragen en harde redenen, en zijn ieder ander tot kwelling. Een goede herder zal niet nalaten deze honden te raken, maar zolang ze niet de volle lading hebben, brouwen ze weer kwaad, zodra zij er maar kans op zien. Welk een genot zij toch in dat onrust stoken vinden? Gewis, er zit in

zulke iets van de wolvenaard. Intussen hoe dat zij, wacht u voor de hond.

Ten zevende, *wacht u voor honden, die tot hun uitbraaksel zijn teruggekeerd*. Een afvallige is evenals een melaatse. In de regel zijn er geen bitterder vijanden van het kruis dan zij, die eerst beweerden, dat zij vervolgers van Jezus waren. Wie Christus verlaten kan, is slecht gezelschap voor een eerlijk man, Er zijn er, helaas! tegenwoordig maar al te velen, die hun godsdienst zonder meer omslag afleggen dan een bouw knecht zijn buis. Hoe verschrikkelijk zal voor zulke de dag zijn, "in welke de hemelen met gedruis zullen voorbij gaan en de elementen branden zullen en vergaan, en de aarde en de werken, die daar in zijn, zullen verbranden." Zodra iemand zich mijn vriend noemt, maar hij verlaat de wegen van de Heer, dan is mijn pad en het zijne een ander; wie geen vriend is van de goede zaak, kan mijn vriend niet zijn, ik begeer zijn vriendschap niet.

Eindelijk en ten slotte, *wacht u voor de hond, die geen meester heeft*. Zodra iemand met woord en daad toont, dat hij niets geeft, noch om de Bijbel, noch om de wetten van zijn land, noch om wat ieder betamelijk acht, zeg het

die opsnijder vrij uit, dat gij hem liever ziet gaan dan komen. Er is een slag mensen, die zich wonderlijk wijs achten en met luid geblaaskaak grote woorden spreken, terwijl zij zich niet ontzien om hun roetzwarte vuile vingers met ruwheid aan alles te slaan wat hun vaders goed en heilig achtten. Dwazen zijn zij, die op lange na niet de helft van het verstand hebben, waarop zij als grootsprekers roemen. Als varkens in een bloementuin wroeten zij alles los en in 't honderd, en jagen enkele zulk een schrik aan, dat zij het handenwringend en van schrik verstijfd aanzien. Wanneer de varkens zich in mijn meesters tuin wagen en ik heb de grote zweep bij de hand, dan verzeker ik u, dat het volkje ras verhuisd is; en zo zou ik wel een geleerde willen zijn, om die bandrekels van vrijdenkers een zelfde pak te geven en hun ijver met lange haver te belonen. Maar uw vriend Jan Ploeger is nu eenmaal geen geleerde en daar hij dus andere vis te bakken en ander vlees te sausen heeft, moet hij dat baantje aan anderen laten en hiermee zijn onbehouwen en onsamenhangende preek besluiten.

"Wacht u voor de hond." Wacht u voor allen, van wie gij kwaad en schade te wachten hebt. Ieder kan goed gezelschap genoeg vinden, waarom zou hij 't slechte bij

voorkeur zoeken? Men zegt, dat er in de hemel geen honden zijn. Wanneer wij in dat heerlijk oord wenssen te komen, laat ons dan onze vrienden zoeken onder hen, van wie wij zeker zijn, dat zij van de Koning heirbaan naar 't beter Kanaän volgen. Met wie wij leefden, zullen wij sterven; laat ons dan ons heil zoeken in de kring, welks deelgenoten wij hopen kunnen, voor de troon van God te zullen wederzien.

ZOALS DE KAT IS ZIJN HAAR KATJES.

De meeste mannen zijn wat hun moeders hen maakten. De vader is doorgaans de ganse dag van huis en heeft niet de helft van de invloed op de kinderen, die de moeder bezit. De koe heeft het meest met het kalf te doen. Wanneer uit een haveloos veulen een goed paard groeit, behoeft men niet te vragen wie het geroskamd heeft. Daarom heeft een moeder, zelfs al is ze zeer arm, een grote verantwoordelijkheid, want het hangt zoal niet geheel dan toch voor een zeer groot deel van haar af, of haar zoons en dochters de goede of de kwade weg zullen kiezen. Zoals de tuinier is, is de tuin, en zoals de vrouw

is, is het gezin. Samuels moeder vervaardigde elk jaar voor hem een lijfrok, maar reeds vroeger had zij zeer veel voor hem gedaan, en Samuel zou niet Samuel geworden zijn, als Hanna niet Hanna geweest was. Onze natie zal als volk nooit beter worden, zolang onder ons de moeders niet beter zijn. Wij moeten Sara's en Rebekka's hebben, voor wij op Izaäks en Jakobs rekenen kunnen. Geloof en genade zijn geen erfgoed, maar in de regel blijkt het, dat de Timotheussen goede moeders hadden.

Kleine kinderen bezorgen hun moeder vaak hoofdpijn, maar wanneer moeder zo zwak is, van hun, als zij jong zijn, in alles hun eigen zin te laten, zullen er onder het volwassen volkje niet ontbreken, die eindigen met haar op het hart te treden. Dwaze ingenomenheid bederft vele kinderen, maar onbestraft gelaten ondeugendheden bederven er nog meer. Tuinen, die nooit gewied worden, leveren weinig op, dat het plukken waard is. Een kind, waarvoor de moeder te veel liefde betoont, blijkt vaak ten slotte toch met te weinig liefde behandeld te zijn.

Weekhartige moeders kweken weekhartige kinderen, en zij maken hun ganse leven moeilijk, omdat zij schroomden het hun in hun jeugd wat moeilijk te maken. Sol met uw kinderen en gij maakt er sullen van. Gij kunt

uw kind zoveel suiker voeren, dat ieder van hem walgt. Uit een jongensbuis moet nu en dan het stof uitgeklopt worden, en een meisjesjurk moet van tijd tot tijd flink nagezien. Kinderen, die niet getuchtigd worden, zijn al spoedig als akkers, waarop geen ploeg komt. Het beste veulen heeft nukken, die een krachtige hand het afleren moet. Met dit te zeggen, zingen wij geen loflied op overgestrengdheid, want wrede moeders verbeuren de moedernaam, en zij, die altijd met klappen en grauwen gereed zijn, verdienen dat een goede aframmeling ze zelf eens tot rede bracht. Alles moet zijn goede reden hebben, zoals de dwaas zei, die zijn neus afsneed.

Goede moeders bezitten het hart haar kinderen. Er is geen moeder in de wereld, die met onze eigen moeder te vergelijken is. Mijn vriend Sanders placht te zeggen: „Moeders adem is enkel zoetheid.“ Iedere vrouw is schoon in het oog van haar eigen zoon. Een man, die zijn moeder niet lief heeft, is niet te goed voor de galg. Wanneer vrome vrouwen haar kinderen tot Jezus brengen, zegent de Heer niet alleen de kinderen, maar ook hun moeders. Zalig zijn die vrouwen, welke haar zonen en dochters in de waarheid zien opwassen en wandelen.

Wie meent, dat het licht werk is om kinderen op te voeden, had nooit zelf een gezin. Een moeder heeft, om haar kinderen goed op te voeden meer wijsheid nodig dan Salomo bezat, want toen zijn zoon aan de regering kwam, bleek hij een dwaashoofd. Sommige kinderen zijn van jongs af onhandelbaar; niet één wordt volmaakt geboren, maar er zijn er, die met een dubbel stel onvolmaaktheden ter wereld gekomen schijnen. Doe aan enkele kinderen, wat gij maar kunt, gij komt er niet verder mee. Was een hond, kam een hond, hij is en blijft een hond, zo blijkt het met zulke kinderen alles verloren moeite. Waar dit het geval is, moet onze ongelegenheid ons tot God uitdrijven, want Hij is de Almachtige, die de moor wit maken en aan het luipaard zijn vlekken ontnemen kan. Welke gebreken onze kinderen hebben, wij blijven hun ouders, en hebben dus bewust of onbewust deel aan wat ons in hen ergert en bedroeft. Wilde ganzen leggen geen tamme eieren. Wat uit een hen voortkwam, toont zijn aard door in het stof te krabben. Het jong van een kat loopt van zelf achter de muizen. Ieder schepsel aardt naar zijn oorsprong. Wanneer wij zelf zwart van huid zijn, hebben wij geen reden om ons kroost er op aan te zien, als het donker van

kleur is. Zo doe dan ieder in de weg van opvoeden, al wat in zijn macht is en smeeke daarover Gods zegen af. Wie kinderen van het gebed waren, groeiden in de regel tot kinderen op waarover het ouderhart God dankte en prees; en moeders, die met betraande ogen de voorspraak haar zoon waren, zullen eens een danklied over hen aanstemmen. Sommige veulens rukken telkens de halster stuk en worden later mak in het tuig. God kan herscheppen wat wij niet veranderen kunnen; geen moeder wanhoopt dus over haar kind, zolang zij er voor bidden mag. Zijn uwe zonen ver weg, aan gene zijde van de oceaen? Bedenk, de Heer is daar, en is hun nabij, gelijk u hier. Verloren zonen mogen in de vreemde zwerven, maar zij zijn nooit uit het oog des Vaders in do hemelen, hoe ver zij ook van ons zijn.

Laat moeders zich beijveren om haar te huis het gelukkigst plekje op de aardbodem te maken. Indien zij altijd vitten en brommen, zal haar invloed ras verspeeld zijn en zullen de jongens allen lust hebben om hun avonden buitenshuis te slijten. Thuis is de beste plaats voor jongens en mannen, en een goede moeder is de ziel van het huis. De vriendelijke glimlach om moeders lippen heeft menig jongeling de goeden weg doen lief

krijgen, en de vrees van een traan in het oog zijner vrouw te zien, heeft meer dan één man van verkeerde wegen afgehouden. Een jongen heeft een hart van ijzer, ook dan nog heeft zijn moeder macht hem als een magneet te trekken. De duivel acht niemand zijn prooi, zolang zijn offer nog een goede moeder in leven heeft, O vrouw hoe groot is uw macht! Zie toe, dat gij die gebruikt in de dienst van Hem, die te midden van de bangste stervenssmart nog in volheid van de liefde aan zijn moeder gedacht.

EEN PAARD MET EEN HALSTER IS RAS GEGREPEN.

Met een weinig bonen in de zeef is het jonge paard ras gelokt en, heeft hij een halster om, even ras door de stalknecht gegrepen; maar het andere paard, wie geen touw langs de kop bungelt, laat zijn hielen zien en zet het op een lopen. Zo is in mijn oog een man, die een paar borrels daags drinkt en nu en dan zijn gezelligheid in de gelagkamer zoekt, een paard met een halster, die alle kans heeft, om welhaast in de stallen van Mijnheer Schiedam zijn vaste plaats te vinden en dagelijks

Mevrouw Klare in haar rijkleed te moeten dragen. Ik ken geen voorrecht in de wereld groter dan zich flink en ongehinderd als een vrij man te kunnen bewegen en zich overal te kunnen en durven vertonen. Het maatschappelijk leven omringt ons van mensen, die ons het zadel van de dienstbaarheid willen opleggen, zodra er maar kans is om ons te grijpen, en wie wijs is, laat hun geen schijn van een kans. Een vogel heeft zijn vrijheid niet herkregen, zolang er nog een draad aan zijn poot hangt, waarbij hij te grijpen is.

'k Heb, vrienden, getekend en woord zal ik houden,
Geen halster heeft vat meer, om kwaad mij te brouwen;
Een vriend van de vrijheid en vriend van mijn huis,
Ontvlucht ik de herberg als schandboei en kruis.

Met andere zaken is 't al niet anders; van een verkeerden weg kwam niemand vrij zonder er zijn beste veren te laten. Wat men ook wenst en droomt, ter halverwege blijven en de lust van de zonde hebben, zonder haar lasten, lukt niemand. Het een of het ander wordt het geval, men is buiten of binnen, en in 't laatste geval spoedig aan handen en voeten gebonden. Sluit uw winkel en zeg het bedrijf vaarwel, maar aan de

straatweg de winkel als gesloten te vertonen en zijn klanten door de achterdeur te gerieven, is een vruchteloos pogen om de duivel te misleiden en maakt op de duur zeer slechte rekening. Zulk verstoppertje spelen is een voldoende bewijs, dat ons geweten niet slaapt en genoegzaam verlicht is om over ons doen een veroordelend vonnis te vellen. Sluit uw ogen niet voor wat misdadig is, en neem aan listige en roofzieke ratten geen voorbeeld. Fraai gekleed te gaan is goed, maar onderin de zak vindt men de rekening. Een man, die altijd in schulden steekt, zal ongeneeslijk blijken, zolang hij nog één gulden bezit. Zodra een buisklok eens "tik" gezegd heeft, zal zij op dezelfde wijs voortgaan, totdat haar werk geheel is afgelopen. Heer Spiller beweert, dat hij maar voor één week winkelschuld heeft, maar als eerlang het ware van de zaak aan 't licht komt, zal 't wel blijken, dat hij tot over de oren in schuld zit. Meer dan eens heb ik hem reeds geraden, dat hij zien zou, dat hij schoonschip maakte om dan met borgen een eind te maken. De goede man echter heeft daar geen oren naar en houdt stok en stijf vol, dat de winkeliers hem gaarne te boek hebben; maar ik ben er zeker van, dat niemand zo dwaas is, dat hij niet gaarne geld bij de vis ziet. Krediet

is een lied, dat een fraai begin heeft, maar als de deurwaarder met zijn dagvaarding komt, gaat het jammerlijk in een klaagtoon over. Met slecht gezelschap en slechte gewoonten moet men op eens en geheel breken. Alle onderhandelen is hierbij schade voor de hand, en geldt het vrienden ter kwader uur aangeslagen, zeg het hun ronduit dat gij van hun omgang genoeg hebt en stopt uwe oren voor alle praatjes, die zij daar tegen inleggen. Er is geen andere weg, die beter is; maar menig jong mens, die in een kring van losbollen raakt, wil in overmoed de vrolijke gasten niet verlaten; 't is of zij 't mogelijk keuren, om met vuur te spelen en zich niet te branden. Wel zegt Gods woord van dezulken: "de dwazen verachten wijsheid, want alle wijsheid is voor een dwaze te hoog." Er is gewis niemand, die een weinig mazelen of een luttel koorts begeert. Ieder wil gaarne geheel van alle koorts of ziekte vrij blijven. Niet anders zij ons hart gezind omtrent kwade gewoonten, en werden zij ons misschien reeds meester, dan kunnen wij er niet te spoedig mee breken. Niet één verkeerdheid kan zonder schade worden aangehouden. Lokken wij toch de duivel niet uit, om de proef te nemen, of hij ons niet verstrikken kan. Wanneer wij hem ook maar een

enkele duim laten, heeft hij ons bij de halster en zal ons voeren waar heen hij wil. Weg dan met alles, dat hem vat zou geven om ons voor altijd te verderven. Door Gods genade kunnen wij in de vrijheid van Christus staan en staande blijven. Ook zegt daarom de Schrift: "gaat uit van hen, mijn volk, opdat gij aan hun zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van hun plagen niet ontvangt."

EEN OUDE VOS SCHUWT DE KLEM.

Een oude vos kent de klem en zijn gevaar. Een oude vos laat zich niet zo licht beet nemen als men 't een onervaren jong doet. Als hij bij een klem komt, ziet hij dé scherpe tanden eens goed aan, alsof hij zeggen wilde:

Hallo, mijn oude maat,

Gij vraagt mij, hoe 't mij gaat?

Wel zó, dat ik van daag of morgen

U nog geen kluitje zal bezorgen.

De kat nodigde de muizen te gast, maar alleen de jongere kwanten kwamen, en niemand heeft ooit gehoord, dat een van hen weer is thuis gekomen. "Kom eens in mijn kamertje, liefje!" zei de spin tot de vlieg, en het onnozel kind kwam binnen, maar was spoedig zo dood als een pier. Wat al strikken en vallen zijn er niet uitgezet om menigeen onzer te vangen. Voor mannen en vrouwen beiden worden ze gezet, en deze verlokking is voor het oog, die voor het oor, en gene voor neus of mond of hoofd of hart; de boze heeft door onze— verdorven zinnelijkheid overal vat. Ook zijn lokaas is van allerlei soort en gehalte, dood en levend, gewoon en ongewoon, en voor man of vrouw naar ieders zwakheid berekend. Indien onze voorzichtigheid niet meer is dan die van de vossen, zullen wij spoedig tand of koord maar al te zeker en pijnlijk voelen. Wacht u voor de eerste stap. Wie meent dat een eerste stap op de verkeerde weg zo erg en gevaarlijk niet is, zal spoedig de tweede gezet hebben. Wacht u voor het enkel slokje, want de gasten, die altijd maar een slokje drinken, hebben al zeer ras een slokje te veel. Vrees ieder, die altijd het woord in de mond heeft: "Kom, kom, wat is dat nu?" Kleine zonden zijn de eieren, waaruit grote smarten en

ellenden geboren worden. Wacht u voor de lippen, die met honig besmeerd zijn, want wie niet blind is, ziet wat menigte vliegen met zoetheid gevangen worden. Luister niet naar de vergiftige vragen des twijfels, die een kinderlijk geloof ondermijnen en het de mens zwaar maken om op zijn Vader in de hemel te vertrouwen. Schuw de slechten rijke, die zich mild jegens u betoont, want heden zoekt hij u te kopen om morgen u ten zijne bate te verkopen. Laat uw oog niet met welgevallen zien naar een zinnelijk schoon en fraai gekleed meisje, maar die in haar daden toont of geen verstand, óf geen hart te hebben. Wie niet biddende waakt, is reeds in het net, eer hij wakker genoeg is om de mazen te zien. Wacht u voor de steen, waaraan gij u eenmaal stiet. Vrees de omgang met roekeloos onnadenkende, en hen die naar Gods raad hun bedorven denken en willen reeds in hun gelaatstrekken te koop dragen. Geef nooit uw naam als borgstelling zwart op wit, al verzekert u uw vriend zelfs honderdmaal, "dat het waarlijk enkel en alleen voor de vorm is," dan kunt gij niet wijzer doen dan "vormelijk weigeren," placht onze schoolmeester te zeggen. Wenst gij beetgenomen te worden, schrijf dan uw naam achter op een schuldbrief; maar wilt gij

zonder zorg zijn, wees dan nooit borg voor wie of wat ook; al was het voor broeder of zuster, of welk een familielid het is, die zijn kwade post op uw dak wil schuiven. Zie toe, dat gij behalve aan uwe vrouw aan niemand vertrouwt, wat gij geheimgehouden wenst. Hebt gij een man op een leugen of een vrouw op babbelarij betrapt, of zendt een winkelier voor de tweede maal zijn rekening, of belooft iemand u ongehoorde winst, mits gij hem voor 't ogenblik maar aan enige guldens helpt, denk in alle gevallen aan de vos en de klem, want als gij zulke vertrouwt, draagt het einde de last. De achterpoot van een muildier, de tand van een hond en de tong van een babbelzieke vrouw zijn geen enkel ogenblik te vertrouwen. Eindelijk, bent voor niemand meer op uwe hoede dan voor u zelf, in alles maar bovenal in uw spreken! Voor vijf woorden slechts zat Zacharias achter slot en grendel. Menigeen betreurde het, dat hij zijn tong de teugel vierde, maar zelden nog hoorde ik iemand klagen, dat hij haar te streng had aan de band gehouden.

Wie toeziet, gaat en blijft van slagen vrij;

Waar hij vertrouwt, foft hem geen schurkerij,

*En zijn beleid doet hem roet kloekheid spreken,
Als hem bedrog of boze listen bleken.*

*Maar hij die spreekt, eer hij bezadigd dacht,
Is eer hij 't weet in des bedriegers macht,
En zal te laat, als hij de last moet dragen,
Bij schade en schande zijn dwaasheid zich beklagen.*

AL IS DE HEN ZWART, ZIJ LEGT WITTE EIEREN.

Het ei is er niet minder wit om, al is de hen koolzwart. Ziedaar een hoogst eenvoudige waarheid, maar juist haar eenvoud maakt haar voor een eenvoudig bouwknicht zo klaar, en menigmaal reeds was zij mij tot lering en troost als de zaken niet voor de wind gingen. Door Gods nooit volprezen goedheid zien wij telkens uit ogenschijnlijk kwade het goede geboren worden, uit dreigende wolken ontvangen wij verkwikkende regenbuien; in donkere mijnen schuilen de kostbaarste edelgesteenten; en uit onze zwaarste beproevingen oogsten wij de dierbaarste zegeningen. De bitter scherpe koude bereidt de grond tot vrucht dragen, en de ruwe najaarswinden doen de eiken

te vaster wortelen. De brieven, die de meeste liefde ademen, geworden ons niet zeiden in rouwrand.

Menigmaal plukte ik zoete vrucht van stekelige braamstruiken en vond ik de geurige rozen tussen de scherpste doornen. De beproevingen van deze levens zijn voor gelovige mannen en vrouwen, wat de meidoorn in onze heggen is; waar die doorn groeit is de lucht van haar geur doorbalsemd, vooral als de dauw van de hemel rijkelijk op bloem en bladeren rust. Moed dan, broeders, eenmaal komt alles te recht. Wanneer de nacht het donkerst en koudst is, is het morgenrood niet verre meer. Al wat wij te doen hebben is op God te vertrouwen en door de macht die het geloof geeft, het hoofd boven de wateren van de vrees te houden. Wanneer maar onze harten in de rechte betrekking tot God staan, staat het goed met ons, welke ook de omstandigheden van onze levens zijn. Merken wij op de zilveren rand, die iedere donkere wolk omlijst, en kan al ons oog die niet opmerken, laat ons door het geloof ons verzekerd houden, dat de zon van de gerechtigheid toch de wolk bestraalt. Allen zijn wij hier in een oefenschool, en onze grote Opvoeder schrijft menige troostrijke les op het zwarte bord van de beproeving. Een schrale inkomst leert ons te meer op brood van de hemel te teren, ziekte doet

ons tot de hemelse Medicijnmeester toevlucht nemen, het verliezen van aardse vrienden maakt ons Jezus, de besten Vriend, die ons nooit begeeft, te dierbaarder, en het wegzinken onzer levenskracht doet ons te gereeder van ons zelf afzien en met te vaster vertrouwen op onzen Gods steunen. Alle dingen werken hun, die God liefhebben, ten goede mede en zelfs de dood is hun, wie het leven Christus was, enkel gewin. Zo is het dus, als wij maar ogen hebben om te zien, zonneklaar, dat ook de koolzwarte hen witte eieren legt.

*Daar al wat, mij ontmoet
Mijn ziel ten goede strekt,
Is mij het bitterst zoet
Een spijs die kracht verwekt.
Al is mij 't heden bang,
't Is slechts voor korte tijd;
Haast klinkt mijn zegezing
Vol vreugde God gewijd.*

**HIJ ZIET WEL NAAR ACHTER MAAR ROEIT
VOORUIT.**

Die roeier, daar in het schuitje, ziet wel naar de wal maar hij roeit zijn boot naar 't schip. Zo gaan allen te werk, die booten roeien, maar evenzo doen velen, die zich nooit op het water waagden. De roeier, die dus vooruit stuwt, handelt naar behoren, maar de schijnheilige, die het zo aanlegt, is een ongerechte, hoe goedgegelovig hij in woord en bedrijf schijnt. Ik kan ze niet velen, die naar de Klundert zien of de Willemstad in brand staat, en toch vloeit de wereld van zulke dwarskijkers over. Het is kortaf afschuwelijk, als iemand van buiten een heilige en van binnen een duivel is; afschuwelijk om zich aan de wereld als christen voor te doen, doch enkel om zijn zelfzucht beter bot te vieren en te beter in het werk van de duivel te slagen door liefde voor het goede te veinzen, terwijl men al wat goed is uit grond van zijn hart haat. Onder alle standen zijn goeden en bozen, en huichelaars schuilen evenzeer onder burgers en boeren als onder degenen, die een geestelijk gewaad dragen. Van overoude tijden is het niet anders geweest, dit leert een zeer oud versje, dat zulk een karakter tekent:

Ik heb een godsdienst, maar geheel op eigen hand,
Niet Rooms of Grieks in vorm, doch ook met Protestant,
En is mijn soort geloof mij lastig in mijn zaken,

Ik werp het overboord, helpt dat me om geld te maken.

In de dagen van onze Heiland volgden Hem velen, maaide meeste, omdat zij van de broden en vissen gegeten hadden; en in onze dagen doen niet weinigen hetzelfde met nog meer overleg, want zij gaan bij de Christelijk Gereformeerden om het brood van de preek en houden zich tevens bij het hervormde of enig ander kerkgenootschap om de vis van de bedeling. Ik wens niemand te oordelen, maar er zijn er toch onder deze dubbelhartige, die mij de indruk geven, dat hun geloofsijver onechte waar, en hun jagen op het veld van de weldadigheid hun ware geaardheid is. Beter is het van gebrek om te komen, dan zijn ziel aan de hoogste bieder onder de proselietenmakers te verkopen. Beter is het in een armhuis gebrek te lijden dan als vrucht van schijnheiligheid het vette van de aarde te genieten. Alle handel kan goed zijn, maar met zijn godsdienst winst te bejagen is schandelijk, want op zedelijk gebied kan een mens wel niet lager dalen dan het standpunt, waarover de vriend van de waarheid een zevenvoudig wee heeft gesproken. Hoe laag is het, zich van de Heer paard te roemen en van de duivel zadel te dragen. Geen erger wolf dan die

zich in een schaapsvel vertoont. Isébel was nooit afschuwelijker dan nadat zij haar aangezicht geblanket en haar hoofd versierd had. Daarom voor alles, broeders werklieden, laat ons recht als een hoogkoord en echt als een muntstempel zijn en nooit ons laten inlijven bij de ogendienaars, die hun rok naar de wind hangen en dien omkeren, zodra hun belang hen waarschuwt, dat het tij verloopt. Laat nooit iemand van ons kunnen zeggen, dat wij onder één hoed twee aangezichten vertonen, en dat van ons uit een mond één warme en koude adem uitgaat.

HOUDT VOL EN GIJ ZULT SLAGEN.

Ga met een kloek hart een stenen heuvel op en als gij maar zelf niet versaagt en uw paarden vriendelijk blijft aanmoedigen, zullen zij dankbaar voor goede verzorging uw wagenvracht wel boven brengen. Niets is zo hard, of wat nog harder is boort er doorheen, zo doet een kloek besluit een moeilijke taak zegevierend voleinden. Houd vol en gij zult hebben, laat niet af en gij zult slagen, is de les ener eeuwenoude ervaring. Tot dat iets werkelijk gedaan is verbazen zich de mensen, dat gij het mogelijk

durft achten, en zodra de zaak u gelukt is, verbaast zich ieder, dat niet reeds honderden vóór u 't zelfde deden. Op ons plaatje zijn het twee paarden, die de wagen trekken, maar wat ik eigenlijk wens, is, dat ieder, die in 't maatschappelijk leven slagen wil, de zaken zo aanpakt, alsof de uitslag alleen van hemzelf afhing. Er is al zeer weinig, dat goed gelukt, wanneer men 't geheel aan anderen overlaat. Hoe meer banden aan het touw, des te minder het werk dat afkomt. Waar 't hemzelf geldt, zal één man twee emmers water dragen; huur er twee en zij zullen, als zij de vrije hand hebben, met hun beiden telkens één emmer tussen hen innemen; wie er drie bespreekt, heeft alle kans, dat ze met een leeggelopen emmer thuis komen. Een kind, waarover enige vrouwen moeder spelen, boet er het leven bij in, eer het nog lopen kan. Heb verstand van uw zaak, zet er uw hart op en gij zult geboterd brood vinden, waar de lui aard zijn laatste droge bete verliest. In een tijd als deze baat het niet een hoeve te hebben, als men niet zelf het nodige werk doen en drijven wil. De dagen zijn voorbij, waarin men bij in de herberg lopen, marktdag houden en jagen nog geld verdienen kon. Hoe meer buitenlands graan op de markt om de voorkeur dingt, hoe meer het nodig is een willig oor te lenen aan deze les:

*Wilt gij de volle baat van 't ploegen,
Laat dan uw knechts nooit vrij begaan;
Beoogt gij voordeel en genoegten,
Vat, vriend, dan zelf de ploegstaart aan,*

Het gaan naar Australië of Nieuw-Zeeland zal niemand baten, die met een luie natuur sloop gaat. Ook in 't moederland is nog wel in ieder vak minstens brood te vinden, maar dan moet men zijn vak verstaan en door ijver tonen, dat men 't lief heeft. Een man, die bij hard werk zich gezond en sterk gevoelt, is veel gelukkiger en meer te benijden dan Jonker Rijkland, die niets doet en geen dokter vindt, die hem eetlust bezorgen kan. Kent gij het oude liedje van "de vrolijke landman?" Dat moest gij onze Willem eens horen zingen. Zo enkele coupletten zijn mij ook lijfdeuntjes, één luidt er dus:

*Getrouw en volhardend ging iedere morgen
Hij uit, om voor dieren en akkers te zorgen;
Zo opgeruimd vrolijk als vogels in 't hout,
Die het danklied van de vreugde doen schallen door 't woud.*

Voorts verhaalt de tevreden man zijn eigen doen en tekent zijn leven zo, dat ik wel wenste, dat het een gelijkend beeld van al onze landbouwers was.

*Ik oogst en ik maai van mijn ploegen en zaaien,
't Is lust mij door meidoorn mijn hof te verfraaien,
En planten en poten, wat arbeid ik doe,
Het grote en het kleinst' stemt mijn hart blij te moe.*

*Mijn vrouw is steeds willig haar hulp mij te bieden,
Wij steunen in 't minst niet op andere lieden,
Maar voelen, als lammeren, vreedzaam van aard,
Tot arbeid zowel als tot vreugde ons gepaard.*

*Van daar, als ik thuis kom na 't dagelijks werken,
Een welkom en pret, die het hart mij versterken,
Als moeder en kinderen, mijn kroon en mijn schat,
Met kussen en jubelend de hals mij omvat.*

*En waar vaak de jongste, bij 't haardvuur gezeten,
Mij pratend en vragend de tijd doen vergeten,
Gevoel ik mij rijker, klopt teerder mijn borst
Dan zo ik in weelde kon heersen als vorst.*

Voor wie ogen heeft om te zien, is het zonneklaar, dat zelfs een arme arbeider tegelijk hard werk en geluk en vreugde voor zijn deel kan hebben, en die laatste schat is even verkrijgbaar voor allen, die in hogere stand leven. Het is een ellendig soort hond, die wild begeert, maar het opjagen ontziet. Laat luie wanhoop nooit ons het hart week en de handen slap maken, maar als leus het vermaan kiezen: houd vol totdat gij eindelijk slaagt. Rome is niet op één dag gebouwd, en er is niet veel, 't zij dan een hondenhok, dat men in één dag voltooien kan. Zaken, die geen moeite kosten, geven in de regel geen noemenswaard voordeel. Het zilte zweet leidt tot een zoet welslagen. Jona's wonderboom wies in één nacht, maar verdorde even snel. Wat licht gegrepen wordt, ontsnapt even licht, en wat van zelf het een venster invliegt, vliegt eer men 't weet, ook het andere uit. 't Blijkt een magere haas, dien de honden zonder hard lopen konden grijpen, en een schaap, dat men zonder moeite scheert, geeft weinig wol. Om dezelfde reden is 't zeker, dat een man, die niet tegen weer en wind in weet vooruit te komen, het nooit ver in de wereld zal brengen. Op volhouden komt het hier voor ieder aan. Volhouden

en dat ten einde toe, is in alles de hoofdzaak. Wanneer men 't bij een wedloop met hard van stal te gaan winnen kon, dan droegen duizenden een medaille op de borst, maar van die driftige beginners blijven de meeste al zeer spoedig achter hun adem en geven 't dan op. Hun begin belooft een vliegende vaart, maar al spoedig gaat deze in een stille gang of gehele stilstand over. Zodra het op trekken aankomt, nemen vele paarden 't zo langzaam mogelijk op. Als maar de appels niet bij 't eerste schudden vallen, is menig vooruitloper te lui om een ladder te halen en tevens te ongeduldig om te wachten tot de rijpe vrucht van zelf afvalt. Wie door haastige drift geprikkeld worden, zijn wel bij de aanvang heet als vuur, maar reeds vóór het eind dikwijls koud als ijs. Zij zijn, als de braadpan van de Ier, die in menig opzicht nog goed was, maar de bodem miste. Wie de moeite en de hitte van de dag niet verduren kan, is zijn zout niet waard en dus veel minder nog zijn aardappels. Wees zeker voor gij iets begint, dat die zaak eerlijk en goed is, en raadpleeg daarbij allereerst uw vriendin Conscientia. Tracht niet naar zaken, welke uw raadsman Gezond Verstand u zonneklaar doet inzien dat onmogelijk zijn. Het is dwaasheid om te menen, dat onze longen het met

blazen van een orkaan kunnen winnen en dat het mogelijk zou zijn om in een kikkersloot walvissen te vangen. Het is veel wijzer een dwaas plan spoedig op te geven dan daarmede te wachten, tot men deerlijk de vingers heeft gebrand. Beter in tijd de nek gebogen, dan nadat men zich een deerlijke buil aan het voorhoofd stootte. Hebt gij echter met wijs overleg uw pad gekozen, ga dan voor geen molshopen uit uw spoor. Geen eik viel bij de eerste slag. Als gij maar de bijl niet rusten laat, zal eindelijk de zwaarste boom neerkomen. Geen ijzer smelt zodra 't maar in 't vuur komt. Trek wakker aan uw blaasbalg, smid, ontzie geen steenkool, maak het witgloeiend en als gij er dan flink op los hamert zult gij er een ploegschaar uit smeden. Volhouden, daarop komt het aan. Laat niet af en gij komt er. Een pocher is een bol in 't schreeuwen, maar volharding wint de prijs. Bezwaren en moeilijkheden mogen onze moed niet uitblussen, zij worden ons opgelegd, opdat het openbaar zal worden uit wat stof wij gemaakt zijn. en wees er zeker van, dat zij ons tot onberekenbaar nut zijn. De reden is niet ver te zoeken, waarom ons beenderen in ons vlees en stenen in onzen akker worden toebedeeld. Een wereld, waarin alles even gemakkelijk ging, zou een goede

kinderkamer, maar geen werkplaats voor mannen zijn. Selderij krijgt haar zoeten smaak niet vóór er een nachtvorst is over heen gegaan, en niemand onder de kinderen van de mensen rijpt tot volkomenheid, zolang hem niet een vijftig ponden teleurstelling op de tenen gevallen zijn. Hoe zou men goede paarden leren kennen, als er geen zware vrachten te trekken waren. Als de klei niet taai was, zouden mijn oude, trouwe Violet en Dapper al weinig meer dan de ezel van Kees de ketellapper geacht worden. Bovendien is niets zo zeer als hard werk geschikt om ons bij voorspoed klein en nederig te houden, en het spek smaakt te beter, als de wetenschap van het verdiend te hebben er de saus bij is. Wanneer voorspoed een man zonder enige eigen inspanning als een adelaar in de hoogte drijft, doet het keren van de kans hem vaak nog sneller en dieper dalen. Wanneer wij al gaande een wagen ontmoeten, is 't een goed fortuin als ons een plaatsje wordt aangeboden en wij mee mogen rijden, maar als het voertuig hollend ons achterop komt en tegen de grond werpt, zodat een gebroken been of arm er 't gevolg van is, is een verder meerijden alles behalve een pretje. Te werken is altijd beter dan ledig zijn, en veel beter is het schoenen dan beddenlakens te

verslijten, 't Komt mij zo soms voor, dat voorspoed in 't leven vergeleken kan worden bij het plan om een huwelijk aan te gaan, in zover als de vrije tijd een werkelijk genot oplevert en 't nog zo kwaad niet is, wanneer die niet al te kort duurt. Daarom, jongeling, leer wachten en werken. Werp niet te ras uw hengel uit de hand, een geduldig visser kwam al zeer zelden met ledigen korf te huis. Een kat heeft soms lang bij het muizengat te loeren, maar eindelijk heeft zij haar prooi. De spin heelt zonder moede worden haar net, en de vliegen, die er in verwarren, zijn het loon van haar vlijt. Blijf in uw beroep, vrees een zweetdrop niet, maar zwoeg met een vrolijk hart voort, want wie de tijd van verdrukking weten door te komen, zullen overwinnen en het land van belofte zien.

*Hoe donker 't vooruitzien u dreig' en benauw',
Dat nooit in uw hart het vol moed zijn verflauw',
Wie kloek is zal zelden een spoorslag behoeven,
Van 't zwaarste nog zegt hij: "Kom, 'k zal het
beproeven."*

Van wonderen zal men altijd horen! Mijn buurman, Simon Grijpvogel, had nu drie maanden geleden op

eens een gulle bui. Het gebeurde is waard, dat ik het u vertel. Zijn hart, o wonder, hoe hard en koud anders, was bewogen en aangedaan, door het zien van een blinde, die door zijn dochttertje geleid werd, dat allerlei volkswijsjes op haar viool speelde en zo voor de arme man bedelde. "Wel Ploeger," zei hij, "wees zo goed en leen mij een stuiver, want ik heb met die man te doen." Ik tastte in mijn zak en vond twee, twee— en een halve—centsstukken en gaf hem die, zonder er veel bij te denken. Dwaas, die ik was, want zeker is, dat ik ze nooit zal weerom zien. En wat deed de kerel? Hij gaf de blinde één geldstuk en stak het andere in zijn vestzak, maar sedert heb ik noch Grijpvogel noch mijn stuiver teruggezien, en ik verwacht eer aan mijn oude tuinhek goudpippelingen, dan dat mijn stuiver uit Grijpvogels zak in de mijne zal terugkeren. Dat noem ik edelmoedigheid! Het spreekwoord aan het hoofd van dit praatje deed mij aan mijn buurman denken, want op zijn wijs is hij ongetwijfeld een *vasthouder* en *volharder*. Zijn tafel is schraal als die van een kerkmuis, hij werkt, alsof hij bij 't stuk betaald werd en een gezin van twintig kinderen had, en toch zou ik zo min op hem als voorbeeld willen wijzen, als ik ooit aan iemand zou willen opdringen, dat een pad tot de

schoonste vogelsoorten behoort. En nu nog éne zaak, een woord tot u, jonge vrienden: meent niet, dat als ik van vooruitkomen en welslagen spreek, ik het geld winnen daarvan een eerst en voornaam bewijs reken. Ik heb niet de minste wens, dat gij een duim hoger dan de plaats van een eerlijk bouw knecht zou rijzen, wanneer dit ook maar de allerminste inbreuk op uwe eerlijkheid of goede trouw zou maken. Het armhuis, de gevangenis zelf, is nog een goed deel beter te achten, dan een vorstelijk verblijf door schurkenstreken, als het uitkleden van weduwen en wezen en andere bedrijven, die de wereld, "bij het hek zijn" noemt, verkregen. Gaat het vooruitkomen in de eerlijken weg niet, blijf waar gij bent en laat eerlijkheid en goede trouw u het hoogste zijn. De zegen van God is rijkdom genoeg voor wie verstandig doordenkt, en de wereld met al haar heerlijkheid is niet genoeg voor wie de begeerlijkheid verdwaast. Ik kan niet anders zeggen, of de weg tot voorspoed, die mijn buurman Grijpvogel aanprijst, geeft veel kans van slagen, maar dit juist is het, wat ik ongelukkig noem. Ik voor mij zeg, de Heer beware u en mij voor op die wijs verkregen goed. Ik heb die oude zondaar meer dan eens, als ware hij een Salomo, wat zijn

spreekwijsheid is, horen opsnijden, en omdat zij mij door oor en hart sneed, heb ik zijn berijmde wijsheidsles onwillekeurig in 't geheugen bewaard. Al zijn de woorden in een wereld, als waarin wij leven, waar, schoon is zeker de inhoud van het rijm niet, luistert slechts:

*Wie in de wereldloop de eersten prijs wil winnen,
Moet met een aangezicht, dat nooit verwrikt beginnen;
Hij paar' daaraan een arm door ijzeren wil gestaald,
Een hart, dat alles durft, door winzucht slechts bepaald;
Voorts ogen als een kat, die 's nachts nog roof
bespeuren, En tanden als een haai, die kleeft en
beenderen scheuren. Hem voegt, gelijk een mol, een
altijd luistrend oor
Bij 't heimelijk graven van zijn onderaardse spoor;
Een mond, die als hij spreekt, elk dwaalspoor hem doet
mijden, Terwijl zijn tong, naar 't past, als 't scherpste
staal kan snijden.*

*Wat innerlijk hem drijft of zijn besluiten plooit,
Zij enig zijn belang, maar zijn geweten nooit,
Dat krimpe en rekke zich naar de eisen van zijn
voordeel, En 't warmer hartebloed verduister nooit zijn
oordeel, Maar zij, waar zelfzucht wenkt, desnoods als
ijs zo koud.*

*Tot grijpen acht hij zijn vingers gebouwd, Zijn
schouders voorts en rug om elke last te dragen, En 't
buigzaam kniegewricht tot ieder slaafs verlagen. Waar
niets in 's duivels dienst hem zwaar is of te veel Valt 's
werelds winst en macht hem, en volop, ten deel.*

Ja, hier komt de les van alle Grijpvogels en Hebbegaags
op neer:

draag de lieverei van Belial en hij zal u het goed dezer
wereld in handen spelen. Maar zo waar dit is, gedenk
er bij aan de vraag van het oude Boek: "Wat baat het
een mens, of hij de gehele wereld gewint, en hij lijdt
schade aan zijn ziel?" Er is een andere weg, dan dit
krom en slijkerig pad om in de ware zin van het woord
vooruit te komen. Die weg is van de Koning heirbaan,
van welke de Schrift zegt:, Zoek eerst het Koninkrijk
Gods en zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u
toegeworpen worden." Jan Ploeger bidt met zijn ganse
hart, dat al zijne lezers dit pad zullen kiezen en ten
einde toe volgen; en ook deze weg eist een kloek
besluit, want de Heer zegt er van: "Strijdt om in te gaan!"
doch Hij laat ons bij die keuze niet onzeker, dat ons
arbeiden niet ijdel zal zijn, en

dat wie daarin getrouw zijn de kroon van het leven
beërven zullen.

ZET DE WAGEN NIET VOOR HET PAARD.

Niemand zal de nieuweling, gelijk hij hier voor het eerst zijn kunst toont, voor een Salomo houden. Een kalkoen, die uit de dop komt, is niet lomper dan hij, want hij schijnt zijn ogen nooit te hebben gebruikt. Zeker is, dat zijn vernuft hem de dood niet doen zal, maar hij zou van gebrek aan verstand kunnen sterven. Men zou haast denken, dat hij niet weet of zijn rug voor of achter is, want hij zet de wagen vóór het paard, alsof het die duwen moest, zoals een kruier zijn kar. Toch zijn er niet weinigen, die misschien hem uitlachen en zelf niet wijzer zijn, want men kan tegenwoordig kwalijk zijn rok uit het venster uitslaan, zonder iemand die gekke streken doet te bestuiven. Wie weet, wat er in de wereld zo al omgaat, heeft telkens reden om te vragen, wat zal nu de nieuwste dwaasheid wezen? Er worden bokken geschoten, waarbij men het lachen kwalijk kan laten. Daar onze dorpswegen slecht verlicht zijn, hebben wij onze winter-woensdag-avondbeurten moeten regelen naar de maan, daar

menigeen anders moeite zou hebben om goed thuis te komen. En wat deed nu laatst de oude voorlezer, die bij ongesteldheid van de meester de kerkdienst waarnam? Wel, met zijn stentorstem, waarmee hij, wijsvast als hij is, het volkje bij 't zingen aan de wijs houdt, verkondigde hij dat er op de eerstvolgende Woensdag geen maneschijn wezen zou, daar er wegens nodige rij telling aan de kerk geen preek kon gehouden worden. Zo zette ook deze hoogwijze de wagen vóór het paard. Weinig beter de jonge oefenaar, die onlangs hier zijn stadswijsheid kwam luchten en ons, glasleeuweriken, de wijsheid van Gods voorzienigheid wilde doen opmerken in de beschikking, waardoor de Albestuurder alle grote rivieren langs grote steden geleid heeft en de kleinere beken aan de dorpen toegewezen. Toen wij door onze graanvelden huiswaarts gingen, keken wij elkander lachend aan en dachten in onze eenvoudigheid, hoe 't mogelijk kon zijn, dat iemand, die anderen leren wilde, nog nooit op de gedachte gekomen was, dat die grote rivieren reeds lang hun bed ontvangen hadden vóór dat de steden nog in de wieg lagen, en dat onze molenbeek reeds eeuwen zich door ons dal had gekronkeld, eer een dorping er zijn emmer uit vulde. Dirk Witkop heeft een getrouwde dochter, die haar echtgenoot een kind geschonken heeft,

zo gezond en lief als er een is. Daags daaraan vroeg een buurman de oude Dirk, of het een jongen of een meisje was. "Wel de duiker," zei deze, "daar zegt gij zo iets, ik ben grootvader of grootmoeder geworden, maar wat van de twee, dat weet ik waarlijk niet." Zelf heb ik Dirk meer dan eens horen zeggen, dat zijn moeder een Geldersman is, maar al deed hij er een eed op, ik zou 't toch niet geloven. Wanneer de dwaasheid niet verder gaat, helpt ze nog om de lever te doen schudden, maar er is dwaasheid van erger soort, die allerlei kwaad en ellende brouwt. Lummels, van wie luiheid nog groter is dan hun domheid, richten de beste zaken te gronde, en dan zeggen zij, dat de slechte tijden en de slappe handel hun ongeluk waren. Anderen zijn helden in het doorslaan en verkondigen onzin, als leefden zij in de verkeerde wereld, terwijl zij zelf het zijn, die alles achterst naar voren helpen. Een huisknecht werd onlangs in onze buurt wegens dronkenschap weggejaagd, en omdat zijn heer hem geen getuigschrift van goed gedrag wilde geven, had hij er de mond vol van, dat zijn heer iemand was, die zijn dienstboden aan de bedelstaf hielp. Zelf had hij de kuil gegraven, waarin hij viel, en nu zet hij een wijde mond en durft zijn meerderen van misdaad beschuldigen, alleen omdat zij van hem getuigen, wat anderen belang hebben

als de waarheid te zijne aanzien te weten. "Hij ziet het gevolg voor de oorzaak aan," zoals onze oude schoolmeester placht te zeggen, "en geeft er de emmer de schuld van, dat het water brak en niet drinkbaar is." Nog gister vroeg mij iemand: "Houdt gij onze buur Jakob niet voor een echte geluksvogel?" "Neen," hernam ik, "hij is een oppassend werkman, wie nooit iets teveel is en die omdat hij altijd bij zijn werk is, voorspoed heeft."

"Praatjes," was het antwoord, "de zaak is, dat hij een flink beklante winkel heeft en ruim geld om de zaak te drijven, zo iemand moet wel vooruitkomen." Welke zotteklap! Mijn eerlijke, ijverige buurman begon zonder enig eigen kapitaal in een klein, afgelegen winkeltje en heeft het door zuinigheid en hard werken opgehaald. Niet de winkel heeft hem, maar hij heeft de winkel vooruitgeholpen. Zijn omzet zou luttel gebleven of op nul gekomen zijn, als hij niet een zó goed koopman geweest was. Maar er zijn mensen met wie geen praten is, en omdat zij daarmee hun eigen persoon en doen vonnissen zouden, willen zij het maar niet weten, dat matigheid, zuinigheid, goede trouw en ijver een zaak doen bloeien. Om hun geweten in slaap te wiegen, doen zij als domkoppen en zetten de wagen vóór het paard. Een van de treurigste gevallen van dit dwaas bedrijf is, als een

oude drinker stok en stijf staande houdt, dat zijn jenever hem staande hield en voor een vroegtijdig graf bewaarde, daar niets zo zeker is, dan dat de jenever er meer ontijdig in het graf helpt dan pest en cholera samen. Niet ieder vergif heeft op alle gestellen gelijke vat, en daar hij nu blijkbaar alleen door een ijskoude onaandoenlijkheid het drankvergif beter dan de meeste verdragen kan, beweren hij zelf en andere liefhebbers, als zijn papagaaien, dat hij aan zijn drinken zijn lichaamssterkte en hoge leeftijd dankt. Wanneer een oud soldaat, die tal van veldslagen bijwoonde, er ongedeerd afkomt, zal toch wel niemand beweren, dat hij aan kruid en kogels zijn levensbehoud te danken heeft! Even dwaas is het, om van iemand, die zo sterk en voor de werking van de drank zo ongevoelig is, dat hij, zonder dat het zijn lichaam merkbaar aantast, een drinker van stavast kan zijn, daarom te beweren, dat de drank hem maakte, die hij is. Zulke onzin is niet anders dan de wagen vóór het paard zetten. Zodra iemand meent, dat hij eerst zich zelf tot een ander mens moet maken voor hij tot Jezus komt, om door Hem behouden te worden, toont hij geen onderscheid te kennen tussen de vrucht en de wortel van de boom, en bouwt hij de schoorsteen, waar het fundament leggen moest. Niemand herschiep zichzelf en volgde dan Jezus, maar eerst waar

Gods Zoon ons van het eeuwige levens heeft deelachtig gemaakt zijn wij bij machte om onze zelfs zaligheid met vrezen en beven te werken. Zie toe, waarde lezer, dat gij het geloof in Christus laat voorgaan, want wie eerst de werken en daarna het geloof wil, is niet wijzer dan de onnozele bloed, die in zijn onverstand de wagen vóór het paard zette en toen met ijver aan het optuigen ging.

EEN LEKKENDE KRAAN DOET EEN SCHAT TELOOR GAAN.

Een lekkende kraan is een vreselijk kwistgoed. Het ga drop bij drop, maar als het vocht zo dag en nacht door weg druipt, vraagt de huismoeder weldra met verbazing, hoe er zoveel kon teloor gaan. Zulk een druipend vat maakt zichtbaar de oorzaak aanschouwelijk waarom zo vele werklieden arm blijven. Omdat ZIJ de dubbeltjes niet tellen, hebben ZIJ geen guldens voor een spaarboekje. Om de regenwaterton gevuld te krijgen, moet men de regendruppels opvangen. De man, die hier een dubbeltje en daar een kwartje weggooit, heeft een lege beurs eer hij op de inhoud acht geeft. Waar op die

wijs de keuken, de huishouding en de kroeg een verwoesting onder het kleingeld aanrichten, is de verdienste van de dwazen spoedig gevlogen. Waar niet alleen de man verkwist, maar de vrouw een handje meehelpt, heeft het vat een dubbel lek. En er zijn vrouwen, die dat best verstaan door voorliefde voor kwikken en strikken en het maken van winkelschuld voor onnodige dingen, maar het ergst van allen is het, als ook de vrouw haar slokje lust. Waar man en vrouw om het hardst drinken zijn klerenkist en pottenkast spoedig leeg, en muren en kamer naakt en kaal. Wanneer het zover is, is het goed spreken van zuinig zijn: het helpt evenveel, als wanneer iemand de put dempt, nadat het, kalf verdronken is, of de stal goed sluit, nadat zijn paard gestolen werd. Zij wilden niet zuinig zijn, toen er voorraad was, maar maken zich zelf en de huiskat wijs, dat zij wonderen doen zullen zodra zij de bodem van de kist zien. Wie al zijn voorraad als ontbijt naar binnen slaat, moge om een middagmaal fluiten, maar zal het met lege schotels moeten doen. Wie niet spaarzaam is, als hij heeft, zal zeker 't sparen niet leren, als alles door 't keelgat is. Niemand heeft het voorrecht van te mogen verkwisten; zuinigheid is ieders plicht en overdaad voor allen zonde. De Schrift zegt: "die haastig is om rijk te

worden, zal niet onschuldig wezen," maar wees er zeker van, dat hij, die haastig is om arm te worden, op 't zelfde bankje een plaats verdient. Strek uw voeten uit, naar dat uw beddenlaken strekt, en verteer nooit al wat gij in kas hebt.

*Geld, voor de kwaden dag bewaard,
Heeft menigeen veel leeds bespaart.*

Een spaarduit is een uitnemend schild om bezorgdheid uit huis en hart te weren, en bezorgdheid is zonde, terwijl zorgen roeping en plicht is. Vang jong aan met een stuivertje weg te leggen, en reeds die gewoonte zal u, mocht gij oud worden, een staf en zegen zijn; alleenlijk wacht u voor de gierigheid, die een wortel is van alle kwaad, en die niemand baat, als het de Heer behaagt een vloek op iemands sparen te leggen. Geld op zich zelf baart geen levensgenot, het oude spreekwoord zegt:

*Heeft iemand geld, 't is kwelling het te hebben,
En wie 't niet heeft, heeft kwelling van 't niet hebben.*

Goud is wel niet almachtig, zoals dwazen schijnen te menen, maar het heeft toch die waarde, dat het waardig is om in de dienst en tot eer van de Almachtige besteed te worden en er niet goddeloos, als ware 't slijk en onreinheid, mede te leven. Reeds een hond is zo wijs, dat hij het been begraaft, dat hij heden niet behoeft, en zelfs van de wolven verhaalt men, dat zij de beenderen van hun prooi tot de dag van morgen laten; maar het gros van onze werklieden leeft zonder nadenken en voorzorg daarheen, en doen als de kinderen, die al hun koek tegelijk opeten, als men hun de vrije hand laat. Wanneer de vorst hen overvalt, zijn zij tuinders zonder voorraad en moeten tot de openbare liefdadigheid toevlucht nemen, terwijl zij voor een kwade dag hadden kunnen opleggen. Ik begrijp niet, hoe zulke zorglozen, als zij in nood zijn, nog de ogen durven opslaan. Hier zijn drie korte en voortreffelijke lessen, onthoudt die:

*"Oogst zoveel gij kunt,
Spaar zoveel gij kunt,
Geef zoveel gij kunt."*

Mijn buurman Schrok echter houdt er een geheel andere regel van drieën op na, zijn leus is:

*"Eet, zoveel gij kunt,
Drink zoveel pij kunt,
Breng er door zoveel gij kunt."*

In al deze is hij een uitmunter, maar als hij zijn munt wat meer en zijn jenever wat minder op prijs stelde, zou hij er zeker wél bij varen. Niemand kan minder dan ik verlangen, dat iemand een schraper of geldzuchtige wordt, maar wat ik wel wenste, is dat onze werklieden een wijzer en beter gebruik maakten van het geld, dat zij verdienen. Ik weet, dat zij niet te veel in banden kragen, maar dat is immers geen reden, om wat voor de huishouding en een spaarpenning nodig is door verkwisten nog schraler te maken. Salomo zegt van de voorbeeldige huismoeder: "zij denkt om een akker en krijgt hem; van de vrucht van haar handen plant zij een wijngaard;" en tot die luien verkwister zegt hij: "Ga tot de mier, zie haar wegen en word wijs; haar brood bereidt zij in de zomer en haar spijs vergadert zij in de oogst." Men wil, dat dit soort van mieren in Engeland niet gevonden wordt, iets wat ik met kan

tegenspreken, maar onze schoolmeester beweert, dat hij ze in Frankrijk gezien heeft, en als dit waar is, zou het een goede zaak zijn, dat soort naar andere landen, waar zij ontbreken, over te brengen. Mijn oude vriend Tusser zegt:

*Een slechte landman drinkt en spilt,
Tot huis en akker weg zijn,
Maar welvaart kroont de goede trouw,
Als op de hoeve man en vrouw
Vol spaarzaam overleg zijn.*

Hoe vroeder en vromer de boerenstand is, des te beter gaat het een land. Wie zijn takkenbossen in 't najaar verstookt, kan ze niet voor de wintertijd op een staak zetten, en wanneer gij van uw kalf een koe wilt zien, moet gij geen haast hebben om van zijn poten soep te koken. Eens uitgegeven geld is als een gelost geweeschot, het kan u niet voor de tweede maal dienen. Zijn uw goudvinken eens uit de kooi ontsnapt, jammer dan maar, al schreit gij uw ogen uit, zij zijn weg en komen niet terug. Wie zodoende in schuld raakt, is er nog erger aan toe, want dat is een sloot, waarin men wel modder maar zelfs geen katvis vindt.

Is iemands suiker op, dan heeft hij van zijn vrienden niet veel zoetheit te wachten. Mensen, die niets hebben worden in de regel als niets geteld, en al zal ik dat niet prijzen, toch bestaat het zo. Nauwte geeft grauwe en gerimpelde beurzen maken gerimpelde aangezichten. Men zegt wel, dat zij, die niets hebben, het hartelijkst lachen; 't kan zijn, maar ik vrees, dat er toch onder die lachers zijn, die lachen als een boer die kiespijn heeft. Spilgraag koopt voor een stuiver plezier en betaalt het met guldens verdriet. Loshoofd verkoopt zijn koe en koopt voor het geld een kanarie, of hij kookt een os, omdat hij een halve kan soep nodig heeft en smijt nog zijn kooksel weg, zodra hij 't geproefd heeft. Ik zou niet gaarne alles wat ik heb geven, om een beschimmeld en wormstekig berouw te kopen, en die toch is de handel, die de verkwisters drijven en vooreerst nog wel zullen blijven drijven. Mijn vriend, houd uw geld in uw beurs. "Dat is een van Salomo's spreuken," zei Kees, maar hem werd een pen op zijn neus gezet voor zijn haastig oordeel. "Nu dan," hernam Kees, niet uit het veld geslagen, "dan was het waard een spreuk van Salomo te wezen, want had hij zoals ik ondervonden, wat het is, een gulden kwijt te zijn, dan had hij die goede raad wel

zevenmaal in zij spreukboek herhaald." Ik voor mij geloof, dat al heeft de wijze vorst het niet zo woordelijk gezegd, de inhoud van dien raad wel zevenmaal onder zijn lessen voor het leven te vinden zal zijn. Maar al had ik dit mis, zoveel is zeker, dat een goud tientje in de beurs, zo goed, indien al niet beter is, dan een vriend aan 't hof; en wie het overkomt, dat hij in bange dagen hoog nodig krijgt, wat hij eens verkwistte, dien knaagt dikwijls een worm aan het hart tot aan zijn dood toe. De dwaas, die een pond boter tegelijk in de koekenpan gooide, was niet alleen zijn boter kwijt, maar de vlam, die in de pan sloeg, maakte zulk een vuurwerk, dat hij de gloed niet licht vergeten zal. Dwaze spilzucht leidt tot boze schurkerij, en daar dit de ervaring van elke dag is, raadt Jan Ploeger zijn maats om het begin van zulk een eind te mijden en zich liever met de spaarbank in betrekking stellen, die een vriend in nood en een trooster in de dagen van benauwdheid is.

*Spaar, vóór u de oude dag en nood te wachten staan,
De zon, die 's morgens schijnt, brengt doorgaans regen
aan.*

Geld is in dit leven geen hoofdzaak, het is zo verre beneden Gods genade en 's mensen geloof in Christus als de geploegde grond lager is dan de sterren; maar toch heeft de godzaligheid zowel de beloften van dit als van het toekomstige leven. Ook kan het wel niet anders, of wie de wijsheid bezit om eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid te zoeken, dien zal geen wijsheid ontbreken om de gaven, door God daaraan toegevoegd, als een wijze en een kind Gods te gebruiken. Ik heb ergens, waar weet ik niet meer, een reeks van motto's over goud gevonden en al is 't geen diepzinnige wijsheid, ik vond ze passend en het uitschrijven wel waard. Ook weet ik niet, wie ze het eerst als regel bijeenvoegde, en wat mij zelf aangaat, ik kan er alleen dit van zeggen, dat ik ze gevonden heb en dat zij met mijn eigen werk zijn. Mocht iemand recht hebben om te beweren, dat zij hem in eigendom toebehoren, hij vervoegt zich bij de uitgever van dit boek en voor niet meer dan zestig cents kan hij al de wijsheid, die zij bevatten, mede huiswaarts nemen.

MOTTO'S OVER GELD. *Wie ijdel is heeft tot*

motto.... "win goud en draag het." Wie mild is heeft tot

motto.... "win goud en waag het." Wie kwistziek is heeft

tot motto.... "win goud en jaag het." Wie gierig is heeft tot motto.... "win goud en speen het," Wie woeker mint heeft tot motto.... "win goud en leen het." Wie speler is heeft tot motto.... "win goud en speel weer." Wie weldoend is heeft tot motto.... "win goud en deel meer."

EEN DWAAS ZET EEN STOEL ZOO, DAT EEN VERSTANDIGE ER OVER VALT.

Dit is een bedrijf, dat een lomperd voor een grap houdt en geestig acht. Een dwaas meent heel wat bijzonders gedaan te hebben, als hij zijn driepoot zo zet dat een verstandig man er, over struikelt. Vragen te doen, kost niet meer moeite dan om zijne hand te kussen, maar vragen te beantwoorden kost vaak niet minder moeite dan het vetmesten van een hazewind. Het is niets voor een dwaas om een steen in een diepen welput te gooien, maar licht mogelijk is het, dat de knapste man van 't dorp geen middel weet, om hem weer boven te brengen. Dwaasheid is een kruid, dat in alle landen wast, en dwazen zijn overal, zoals de man zei, die de ganzen plukte. Laffe mensen denken heel wat van hun onzin en

menen, dat zij wonder wat grappigs gedaan hebben, als zij een kool gestoofd hebben aan mensen, in vier schaduw zij niet kunnen staan.

*De dwaas is wijs in eigen ogen,
Zodat hij zich een licht gelooft,
Wanneer zijn luttel geestvermogen
Een kool aan wijzen heeft gestoofd.*

Iedere zaak heeft een eigenaardige moeilijkheid, behalve het eten van pannenkoeken, en van niemand wordt verwacht, dat hij al de knopen in een visnet losmaken of wel recht zal maken, wat Gods hand heeft gekromd. Geen groter dwaas dan een man, die zich wijs genoeg acht, om alle raadsels te kunnen oplossen en die zegt, dat hij nooit geloven zal, wat hij niet ook begrijpt. In alle vlees zijn benen, maar wat noodzaak is er, dat ik honger zou moeten lijden, totdat ik zo harde spijs kan eten? Zou ik geen kers mogen proeven, eer ik er een gevonden had zonder pit? Wie het meent, Jan Ploeger denkt er anders over. Hij heeft geen roeping om zich met twijfeling te vermoeien, want hij heeft geen dokterstitel; wanneer iemand hem met geleerde vraagstukken aan boord komt, is het zijn antwoord:

"laat hen, die het slot maakten, ook de sleutel
fabrieken, en zij, die de koe in de sloot hielpen, er
haar ook weer uithalen." In de regel zetten zulke dan
een zuur gezicht en worden boos, maar dan zegt Jan:
"al ziet gij nog zo donker, het maakt u geen zier meer
doorbakken." Wat zou de mensheid wel weten, als al
haar wetenschap tot een klomp werd samengevoegd?
In vergelijking van wat er te weten is, zou het niet
meer zijn dan een notendop vol. Alles samengenomen
zou't een klein boek vullen en in elke regel minstens
één fout te vinden zijn. Waarom zouden wij met een
versuft hoofd omhoedelen als varkens in een zak,
geheel in verwarring, hoe uit onze zelf geknoopte
netten te geraken. Jan weet genoeg om te weten, dat
hij niet genoeg weet, om zelf het weinige, dat hij weet
te begrijpen en te verklaren, en daarom laat hij het
stoelen zetten voor veelweters, die voor elke onze
geleerdheid, die zij opdeden, een pond gezond
verstand hebben verloren.

WIE AAN ZIJN DRIFT DE TEUGEL VIERT, BERIJDT EEN PAARD, DAT MET HEM DOOR GAAT.

Wanneer hartstochtelijke drift een man meesleept, is het kwalijk zeggen, waar hij belanden zal. Is een ruiter eens het beheer over zijn paard kwijt, dan gaat het hollend dier licht met hem over heg en sloot, en kan het niemand verbazen, als een val hem arm of been doet breken, of zelfs er het leven bij inschieten. Niemand is bij machte in een kalm ogenblik te zeggen, waartoe hij niet in het gloeien van zijn toorn zou kunnen komen; daarom is het volstandig om te waken, dat het zo ver niet komt. Voelt iemand, dat hem het bloed begint te koken, dan kan hij niet beter doen dan terstond op te staan en bij de pomp genezing te zoeken. Hij neem de mond vol koud water en houdt dat daar minstens tien minuten, na deze eerste bekoeling keert hij huiswaarts en blijft daar tot hij zo koud is als een komkommer. Hebt gij buskruit zo los in de vestzak, waag u dan niet waar vonken spatten, en evenzo, wanneer gij wat opvliegend bent uitgevallen, verwijder u dan in tijd, wanneer gij bemerkt, dat het er op gezet is, om u het hoofd warm te maken. Het is veel beter een twist te mijden dan in een kloppartij

overwinnaar te zijn. Niets wordt door boosheid verbeterd, tenzij de vorm van een kattenrug, maar de gedaanteverandering van een man in toorn verhoogt de schoonheid van zijn uiterlijk niet. Ik ontmoette nog nooit iemand, die er beter uitzag, omdat zijn gelaat vuurrood van kwaadheid was. Gramschap mis vormt een anders edel gelaat en is voor de gezondheid weinig minder schadelijk dan een toeval of stuip, wat ieder moet beseffen, die bedenkt, dat meer dan een zich door boosaardige opwindung een beroerte berokkend en het met de dood bekocht heeft. Wat ongeluk ons wordt aangedaan, het kan ons niet half zo veel schaden als toorn, waartoe het zo licht vervoert, want hartstochtelijke drift verkort het leven en vergiftigt de vrede van onze gemoed. Hebben wij eenmaal aan onzen natuurlijken hartstocht toegegeven, dan zal hij telkens weer die vrijheid eisen en telkens ons gemakkelijker tot inwilliging dwingen. Wie er zich aan gewend heeft om voor elke kleinigheid op te stuiven heeft alle kans om eer hij het weet tot over de ellebogen in 't gewar te zitten. Een onweersbui doet de melk hotten, en eveneens verzuurt drift het hart en bederft iemands gehele aard en doen. Wie aan een boze nuk de teugel viert, sluit zijn ogen en zet zijn mond zo open, dat er spoedig woorden aan

ontsnappen, die hij zich te laat berouwt. Het is beter in tijd de lippen met zelfbedwang stuk te bijten, dan iets te zeggen dat ons gehele verder leven kan verbitteren. Het gaat gemakkelijker om een woedenden stier buiten een porseleinwinkel te houden, dan hem er uit te krijgen, als door het verwoesten zijn woede verdubbeld is, terwijl dan nog bovendien de rekening voor berokkende schade achteraan komt. Een man, die van gramschap blaakt, draagt een moordenaar onder zijn klederen met zich; hoe eerder hij tot bedaren komt, hoe gelukkiger voor hem zelf en allen, die nabij hem zijn. Hij zal eens rekenschap hebben te geven zowel van zijn innerlijke gevoelens als van zijn woorden en daden, en de innerlijke gevoelens van een waarlijk gramstorige zijn zo lelijk, dat zij niet anders kunnen dan hem later bittere tranen doen storten. Het is bepaald iets wreedaardigs, als men een driftige sart en uittart, maar al vindt gij er vermaak in, hem doet gij de dood aan; het is althans hun vrede, die gij doodt, en misschien erger dan dat. Wij weten wie gezegd heeft: "wee die mens, door wie de ergernis komt." Mijd iemand, die van woede schuimbekt, als was hij een dolle hond, maar doe het met minzaam beleid, opdat gij hem niet nog meer buiten zich zelf brengt. Lok een man niet verder op de verkeerde weg, als hij reeds zichzelf niet

meer meester is. Als de aap bij hem los is, zie dan toe, want het kwade dier heeft niets goeds in de zin. Een netelig humeur is twistziek, en wie er aan lijdt, zal allicht beweren, dat de last van de huiskat zijn hart breken en het gerammel in de kolenbak hem de dood zal doen.

*Een ijzeren kevie past de man,
Die nooit zijn drift bedwingen kan;
Want ras volgt op een bits verwijten,
Verwensen, vloeken, slaan en smijten;
Maak daarom, wat hij doe of zeg,
U wijselijk spoedig uit de weg.*

En waar wij, zonder de toornige nog meer op te zetten, stilletjes heengaan, zij in ons hart een bede voor zijn terecht brengen, want het aanzien van iemand, die van drift buiten zichzelf is, is al even treurig als brand te zien bij onze burens en te weten, dat alle blusmiddelen ontbreken. Het beste dat wij de ongelukkige, die op een hollend paard doorgaat, wensen kunnen, is wel, dat hij niet harder dan in het gras of in een moddersloot terecht komt, en zo wijs zij, nooit dit ros meer te bestijgen.

WIE AAN ZIJN DRIFT DE TEUGEL VIERT, BERIJDT EEN PAARD, DAT MET HEM DOOR GAAT.

Wanneer hartstochtelijke drift een man meesleept, is het kwalijk zeggen, waar hij belanden zal. Is een ruiter eens het beheer over zijn paard kwijt, dan gaat het hollend dier licht met hem over heg en sloot, en kan het niemand verbazen, als een val hem arm of been doet breken, of zelfs er het leven bij inschieten. Niemand is bij machte in een kalm ogenblik te zeggen, waartoe hij niet in het gloeien van zijn toorn zou kunnen komen; daarom is het volstandig om te waken, dat het zo ver niet komt. Voelt iemand, dat hem het bloed begint te koken, dan kan hij niet beter doen dan terstond op te staan en bij de pomp genezing te zoeken. Hij neem de mond vol koud water en houdt dat daar minstens tien minuten, na deze eerste bekoeling keert hij huiswaarts en blijft daar tot hij zo koud is als een komkommer. Hebt gij buskruit zo los in de vestzak, waag u dan niet waar vonken spatten, en evenzo, wanneer gij wat opvliegend bent uitgevallen, verwijder u dan in tijd, wanneer gij bemerkt, dat het er op gezet is, om u het hoofd warm te maken. Het is veel

beter een twist te mijden dan in een kloppartij overwinnaar te zijn. Niets wordt door boosheid verbeterd, tenzij de vorm van een kattenrug, maar de gedaanteverandering van een man in toorn verhoogt de schoonheid van zijn uiterlijk niet. Ik ontmoette nog nooit iemand, die er beter uitzag, omdat zijn gelaat vuurrood van kwaadheid was. Gramschap mis vormt een anders edel gelaat en is voor de gezondheid weinig minder schadelijk dan een toeval of stuip, wat ieder moet beseffen, die bedenkt, dat meer dan een zich door boosaardige opwindung een beroerte berokkend en het met de dood bekocht heeft. Wat ongeluk ons wordt aangedaan, het kan ons niet half zo veel schaden als toorn, waartoe het zo licht vervoert, want hartstochtelijke drift verkort het leven en vergiftigt de vrede van onze gemoed. Hebben wij eenmaal aan onzen natuurlijken hartstocht toegegeven, dan zal hij telkens weer die vrijheid eisen en telkens ons gemakkelijker tot inwilliging dwingen. Wie er zich aan gewend heeft om voor elke kleinigheid op te stuiven heeft alle kans om eer hij het weet tot over de ellebogen in 't gewar te zitten. Een onweersbui doet de melk hotten, en eveneens verzuurt drift het hart en bederft iemands gehele aard en doen. Wie aan een boze nuk de teugel viert, sluit zijn ogen en

zet zijn mond zo open, dat er spoedig woorden aan ontsnappen, die hij zich te laat berouwt. Het is beter in tijd de lippen met zelfbedwang stuk te bijten, dan iets te zeggen dat ons gehele verder leven kan verbitteren. Het gaat gemakkelijker om een woedenden stier buiten een porseleinwinkel te houden, dan hem er uit te krijgen, als door het verwoesten zijn woede verdubbeld is, terwijl dan nog bovendien de rekening voor berokkende schade achteraan komt. Een man, die van gramschap blaakt, draagt een moordenaar onder zijn klederen met zich; hoe eerder hij tot bedaren komt, hoe gelukkiger voor hem zelf en allen, die nabij hem zijn. Hij zal eens rekenschap hebben te geven zowel van zijn innerlijke gevoelens als van zijn woorden en daden, en de innerlijke gevoelens van een waarlijk gramstorige zijn zo lelijk, dat zij niet anders kunnen dan hem later bittere tranen doen storten. Het is bepaald iets wreedaardigs, als men een driftige sart en uittart, maar al vindt gij er vermaak in, hem doet gij de dood aan; het is althans hun vrede, die gij doodt, en misschien erger dan dat. Wij weten wie gezegd heeft: "wee die mens, door wie de ergernis komt." Mijd iemand, die van woede schuimbekt, als was hij een dolle hond, maar doe het met minzaam beleid, opdat gij hem niet nog meer buiten zich zelf brengt. Lok een man niet

verder op de verkeerde weg, als hij reeds zichzelf niet meer meester is. Als de aap bij hem los is, zie dan toe, want het kwade dier heeft niets goeds in de zin. Een netelig humeur is twistziek, en wie er aan lijdt, zal allicht beweren, dat de last van de huiskat zijn hart breken en het gerammel in de kolenbak hem de dood zal doen.

*Een ijzeren kevie past de man,
Die nooit zijn drift bedwingen kan;
Want ras volgt op een bits verwijten,
Verwensen, vloeken, slaan en smijten;
Maak daarom, wat hij doe of zeg,
U wijselijk spoedig uit de weg.*

En waar wij, zonder de toornige nog meer op te zetten, stilletjes heengaan, zij in ons hart een bede voor zijn terecht brengen, want het aanzien van iemand, die van drift buiten zichzelf is, is al even treurig als brand te zien bij onze burens en te weten, dat alle blusmiddelen ontbreken. Het beste dat wij de ongelukkige, die op een hollend paard doorgaat, wensen kunnen, is wel, dat hij niet harder dan in het gras of in een moddersloot terecht komt, en zo wijs zij, nooit dit ros meer te bestijgen.

WAAR DE PLOEG NIET KOMT, HEEFT HET ONKRUID VRIJ SPEL.

Toen ik jong was, was het bij het boeren gewoonte om grote wallen rondom de akkers te hebben, en daar hierbij nog een menigte nutteloze heggen en greppels kwamen, kweekten zij als met eigen hand een weelderige oogst van onkruid, dat door de wind geholpen de akkers mild bezaaide en een hoop onnodig werk verschafte. Hoe dikwijls heb ik mijn buurman Botterik niet horen klagen: "dat hij maar niet vatten kon, van waar al het ontuig kwam!" In die goede oude dagen, zoals kortzichtige altijd het verleden gelieven te noemen, zei onze oude Tusser:

*Ontzie voor wieden nooit uw geld,
En doe 't ter rechter tijd;
Alleen het trouw verzorgde veld
Beloont de landsman zijn vlijt.*

*De regen is een helpend knecht,
Die los de wortel maakt,
Zodat gij 't kwaad- met vrucht bevecht*

Waar gij 't bij 't wieden raakt.

Wieden is ook nu steeds behoefte, want onkruid vergaat niet en groeit het weligst, zodat het wiedzijzer altijd werk vindt, maar toch zijn de akkers veel meer vrij van onkruid dan in vroeger dagen. Niet alleen behartigt ons landvolk het wieden beter, maar door de aardwallen weg te graven en nodeloze heggen te slechten, hebben zij het kwaad in het hart aangetast en ruimte voor goede vrucht gewonnen. Dit is vooruitgang in 't rechte spoor. Hoe minder van de oogst door karigheid, slordigheid en een bekrompen oordeel verloren gaat, hoe beter er allen in de lande bij staan.

*Opdat ons veld met rijkdom,
En schuur én tafel kroon,
Zij flink de ploeg gedreven
In hoop op 't rijkelijk loon;
Dan houdt een zorgvol wieden,
Bij eerlijk vlijtbetoon, de volgeladen akker
Van 't roofziekst onkruid schoon.*

De ware levenswijsheid raadt ons, om ook in allerlei andere zaken gelijke beginselen toe te passen. Wees er zeker van, dat waar uw hand in iets traag is, daar ook onkruid opschiet. Wie zijn kinderen uit school houdt, zal hen spoedig op kattenkwaad betrappen, en leren hun ouders hen het Evangelie niet kennen en liefhebben, dan zal de boze spoedig zijn slag slaan en hun liegen, stelen en vloeken en alle kwaad, dat hij leert, tot gewoonte maken. Zelfs met gesloten ogen is het zeer goed te bespeuren, of op enige plaats een school is of niet; gij hebt uw oren maar open te zetten en reeds wat het jonge volkje zo onder elkander snapt, zal u geheel op de hoogte brengen, hoe 't met hun onderwijs gesteld is. Merk op, hoever de ploeg gaat, waar haar ijzer niet komt, begint het rijk van doornen en distels, even zeker als er vuil ontstaat, waar wastobbe en boender ontbreken, en de muizen regeren, waar geen kat op hen loert. Zij, die in onze grote steden bekend zijn, getuigen, dat in buurten, waar christelijk volksonderwijs en Zondagsscholen ontbreken, zonde en misdaad te overvloediger zijn, en die uitkomst verwondert mij niet in 't minste. Nooit moge de dag aanbreken, waarin zij, die de Heer Jezus Christus liefhebben, nalaten zullen om zelf zich aan

het onderwijs van jongens en meisjes te wijden en anderen daarin te steunen. Houd, bid ik u, de ploeg gaande, totdat de diepliggende wortel geraakt is. Laat de duivel geen voet vrij om er zijn onkruid te strooien. Toen ik een jongen was, waren er in ons dorp slechts weinigen, die lezen en schrijven konden, zodat zij hun vrije tijd wel niet anders wisten klein te krijgen dan met in de kroeg wijsheid te verkopen, of met dobbelen en kaartspel niet alleen hun tijd maar ook hun geld te verdoen. Nu, bij betere zorg voor het onderwijs zal niet kunnen lezen en schrijven allengs een zeldzaamheid worden, en is het te wensen, dat de Bijbelgenootschappen niet tevergeefs de Bijbel goedkoop maken, maar dat wie lezen kunnen ook de Schriften zullen onderzoeken en met Gods zegen door zijn woord een nieuw en heilig leven leiden. Waar een onderwijzer zijn roeping begrijpt en daarom een medearbeider Gods is, wordt ook op de akker van het menselijk gemoed de overwinning op het onkruid behaald. De beste ploeg, die de wereld gehad heeft, is de prediking van het evangelie. Zodra in enige plaats Christus de Gekruisigde niet meer verkondigd wordt, is zij spoedig verkeerd in een oord, waar het diepst wortelend onkruid, bramen, bewinde en doornig

gewas tot een warhoop dooreen groeien; maar zodra komt op zulk een plek niet de gezonde, krachtige verkondiging van het woord, of dit scheurt de grond als een stoomploeg en het gewrochte herscheppingswerk doet er zingen: "de wildernis zal zich verheugen en zal bloeien als een roos." Het is de mens nodig, dat zijn hart tot in zijn diepste schuilhoeken onder de ploeg van Gods genade komt, want zó groot is het verderf van de zonde, dat ook waar die ploeg niet raakt, het zaad van de zonde verstikkend wast. En ook het wieden door mensenhand mag niet verzuimd. Dag aan dag behoeven wij een wakend oog, want onze lusten en hartstochten evenaren Jonas' wonderboom in groeikracht, en dreigen ons in één punt des tijd boven het hoofd te groeien. Moge wat de Heer zelf en wat Hij door zijn dienaren aan ons doet, aan onze zielen gezegend zijn en rijkelijk vrucht dragen.

**EEN GEBARSTEN SCHOTEL HOUDT GEEN
VOCHT.**

Onze oude keukenmeid had wel een bril mogen opzetten, want zij ziet niet, dat haar kooksel bijna even hard wegloopt, als zij het in de schotel giet. Hoe spoediger zij met dat spelletje ophoudt, hoe beter ons middagmaal er bij varen zal. Dat keukenbedrijf schijnt mij juist het beeld van een goed deel van de prediking in onze kerken. De spreker giet vergeefs de woordenstroom uit, hij komt evenmin als het kooksel terecht; omdat hij het een oor in en het andere uitgaat. Er komen weinigen op de markt, die niet met hart en ziel bij hun handelsbedrijf zijn, maar hoe velen zouden wel aan de plaats van de Godsverering komen, die nauwelijks half wakker zijn en wie het niets schijnt te deren, of hetgeen zij horen hun nut doet of niet. Eens in een middagbeurt hoorde ik de prediker zeggen: "De helft van u lieden slaapt en de andere helft luistert niet, en de rest...." Gelukkig had hij zijn volzin niet te voltooien, want die de knoop mochten vatten begonnen te glimlachen en enkelen konden zelf niet nalaten het luide en van harte te doen. Zeker is het, dat velen ter kerk gaan, die er niets beters doen dan rondkijken.

Ga trouw ter kerk is 's leraars woord,

*Getrouw ook elk ter kerke gaat,
Wie oud is, slaapt er 't minst gestoord;
En door zijn praalzucht aangespoord,
Pronkt daar de jeugd naar rang en staat
Met klederdos of goudsieraad.*

Het is evengoed preken tegen stenen beelden, zoals men vroeger in de kerken vond, als tot mensen, die het bedehuis voor hun dutje bestemmen. Zo zijn er ook wel oudjes, die op onze bedestond komen, daar hun hoekje kiezen en dan er rustig op los dutten, juist alsof zij plaats genomen hadden in een slaapwagon. Tot veler verschoning moet ik zeggen, dat de schuld van het slaperig zijn niet altijd bij het gehoor ligt, want er zijn predikers van wie preken met het beste slaapmiddel uit de apotheek kunnen wedijveren, Willem de Schaapherder noemt zulke sprekers magnetiseurs, omdat zij, als deze, een mens, al wil hij nog zo wakker blijven, wel noodzaken om in te dommelen. Ik las onlangs een versje op zulk een Chrysostomus, dat ik zo aardig vond, dat ik het als van zelf heb onthouden. Het luidt dus:

De dames prijzen opgetogen,

*Als werd daardoor een mens gesticht,
De leraar om zijn glansrijke ogen,
Maar ik zag nooit hun schitterend licht;
Want, bidt hij, dan sluit hij de zijnen,
En spreekt hij, dan sluit ik de mijnen.*

Het kan niet anders, als de predikers er een logge, lome stijl op nahouden, moet de gemeente wel dromerig worden en de zoete rust ingaan. Onder de hoorders, die niet inslapen, is er menigeen, die horende niet hoort, althans even ras vergeet als hij hoort. Men kan even goed een kan bier in de vergiettest ledigen, als een goed woord bij hen doen beklijven. Als gij water op de rug van een eend giet, blijven er nog druppels hangen, maar preken bij het honderd worden met niet meer vrucht voor tal van mensen uitgesproken dan of men zich tot koeien of honden gericht had. Men kan even goed het water geselen of de lucht zwepen, als sommige mensen bij hun hoogste belangen bepalen. Een koolraap of een dode ezel zijn even leerzaam als kerkgangers, die niet horen willen. Een jaar preken zal bij hen geen ogenblik van berouw wekken, tenzij Gods genade zich over hen ontfermt en tot luisteren dringt. Voorts is er een leger pilaarbijters, die menen,

dat al wat God van hen begeert is, dat zij voortdurend preken horen, en dat het de beste vrucht van dit horen is, dat zij overal over het gehoorde hun wijsheid uitkramen. Zij zijn het, die weten hoe 't behoort, als zij leerstukken in het fijne uitpluizen. Hun ganse godsdienst is ten bate van oor en mond, maar hun hart wordt er niet zachter en hun hand niet milder door; zo mogelijk worden zij nog meer verhard en karig. Onder zulke is het een armzalige arbeid, het is ploegen op een rots. Een preek, die niet verder komt dan het oor, verschilt niet van een maal, dat men in zijn dromen geniet. Het is iets jammerlijks, wanneer de zondaarsziel in de vollen stroom van de zaligmakende waarheid ligt, maar als een stuk steenkool in een melkvat, zonder in het minst witter te worden. Wat goeds kan het aanbrengen, dat mensen niets meer dan hoorders van het woord zijn? Voor de arme prediker is het teleurstellend en de hoorder brengt het geen schijn van zegen aan. Het zien naar pruimen geeft nog geen frisse mond, ook verwarmt het kijken op een jas niemand rug, evenmin als een lui liggen dromen aan de waterkant, een visser met goede vangst doet huiswaarts keren. De gebarsten schotel is met het ingieten van vocht niet gebaat. Waar de zaak zo staat,

doet de huisvrouw wijs het oude stuk weg te doen en zich een nieuw aan te schaffen; en ook met ons hart is het zo. Eerst wanneer wij ons oude hart kwijt raken en van Hem, die alleen het geven kan, een nieuw ontvangen, zullen wij van hoorders ook daders van het woord worden.

WIE ALLES WILLEN, HET AL VERSPILLEN.

In ons land, waar wij nog een arme buur niet ver te zoeken hebben, is het zonde alleen aan inzamelen en ophopen te denken. Wie zo handelt, maakt zelf dat hij aan de verliezende kant is, want de ratten eten graan, roest verteert het edel metaal, en rijkdom, waarop Gods vloek rust, vergaat als sneeuw voor de zon. Een enghartig gesloten hand komt licht door reumatiek onder een dubbel slot, maar de tot geven geopende hand zal eens de palm dragen. Een weggegeven deel maakt het overblijvende te zoeter. Een grote hooischelf raakt licht aan 't broeien en vat vuur; steek er een goed stuk uit en geef aan de lucht een toegang en het overige zal veilig zijn en goed blijven. Wat dunkt u, vriend lezer, zie er uw erfdeel eens op aan en zeg mij, hoe gij er bij staan zou,

als gij aan weduwen en wezen eens een flinke gift deed ten goede komen.

ER IS ER EEN DIE UITSTROOIT EN WIE NOG MEER WORDT TOEGEDAAN.

De meeste mensen willen 't niet geloven, en toch kunnen wij er zo zeker op gaan, als op het woord van het evangelie, dat geven voorspoed aanbrengt. John Bunjan zegt:

*Er was een weldoend man, dwaas in van de dwaze ogen,
Hij gaf, en naar hij gaf, vermeerde zijn vermogen.*

*Hij had steeds een spreekwoord in de mond, als de
bergen zo oud, en beproeft als goud.*

*Help en doe leven,
En God zal u geven.*

Wanneer iemand niet in staat is om zijn schulden te betalen; moet hij niet aan geven denken, want daar hij van zich zelf niet te geven heeft, zou 't rechtstreeks

stelen worden, als hij eens anders eigendom weg gaf. Betoon u eerlijk, eerst daarna mag gij u weldadig tonen. Geef nooit aan Pieter, wat gij aan Paulus schuldig bent. Er zijn er die zeggen: "Geven is dood en teruggeven is begraven," maar dit spreekwoord tel ik niet meer dan dat andere: "Er zijn niet meer dan twee goede mensen, ongelukkig is de een dood en de ander nog niet geboren." Neen, neen, er klopt nog een warm hart in menige borst en Jan Ploeger kent meer dan één van die gulhartige, – mensen, die niet zeggen:, "Klop bij mijn buurman aan," maar van wie woord het is: "Zie hier mijn penning en niets zou mij liever zijn, dan dat ik het tiendubbele te geven had." In menig klein huis wordt een groot deel de Heer gewijd, en mensen, die klein van persoon zijn, hebben niet zeiden een groot hart. Let eens op, en gij zult opmerken, dat milddadigheid en blijmoedigheid altijd samengaan, en dat wie gaarne weldoen dubbel genieten in vergelijking van hen, wie de vasthoudendheid altijd met vrees en angst bezielt. Geldgierigen kennen geen rust voor de doodgravers spade hen ter rust legt. Niet zelden is hun innerlijke ellendigheid zo groot, dat zij zich verhangen zouden, als zij maar konden scheiden van het geld, dat het touw kost. Edelmoedige zielen

smaken geluk in het gelukkig zijn van anderen, en het geld, dat zij voor de armen over hebben, brengt hun meer genot thuis dan enig ander, dat zij uitgaven. Ik heb rijke mensen, als er te geven viel, er zich met kopergeld voor hun deel zien afmaken, en daarna opgemerkt, dat zij even koperachtig armzalig waren in alle andere dingen. Zij dreven hun zaken met kleingeestige benauwdheid, leefden als bedelaars en stierven als honden. Anderen zag ik bij schepels voor de armen en de zaak van de Heer geven en het hun van de Heer bij karrenvrachten teruggeschonken. Zij betoonden zich getrouwe rentmeesters en de Heer des huizes heeft hun telkens meer betrouwd, en in hun harten weerklonk als een vrolijk klokkenspel, zo dikwijls zij aan de weduwen dachten, van wie dankgebed hun tot zegen was, en aan de wezen, op van wie gelaat zij een blijden glimlach hadden verwekt. Och, dat er wezens zijn in mensengedaante, van wie ziel hun tot niets nut is, dan om als zout hun lichaam voor verrotting te vrijwaren! Het best is maar te vergeten, dat er zulke zijn, want walging bevangt mij, zo dikwerf ik denk aan de vuilheid van hun doen. Laat ons leren alles doen, wat in onze macht is, om vreugde rondom ons te verspreiden; evenals de zon,

die hare stralen over bergen en dalen uitgiet. Wie aan God zijn hart geeft, zal Hem ook zijn geld niet onthouden. Geven en weldoen zal zijn lust zijn, en dit zonder de wens om gezien te worden, noch ook met het vooruitzicht om elke gulden met tien guldens dank en ere vergolden te zien. Zijn ernstig zoeken zal het zijn, om waarlijk hulpbehoevenden te helpen, want het geven aan luie, dronken doorbrengers is niet alleen een dwaze maar tevens een kwaadvoedende verkwisting; zij zijn er evenmin mee gebaat als het suikeren van een straatsteen die in een gebak verandert. Een wijs man is ook in zijn geven bedachtzaam, zodat hij zich in zijn helpen van arme een rentmeester van de Heer betoont. Wie zodoende de Heer leent, heeft wel zijn geld op de besten intrest uitgezet. Onder alle spaarbanken is deze de beste. Haar bestuurders houden op allerlei plaatsen zitting en in Nederland is uw inbreng aan de wezenstichting te Neerbosch, bij Nijmegen, altijd welkom. Zend uw postwissel of adresseer uwe goederen en eetwaren aan Johannes van 't Lindenhout aldaar. Er zijn nu ongeveer elfhonderd monden te vullen en voor evenveel persoontjes te zorgen, dat zij dek en kleding hebben, terwijl het groot gezin dag aan dag als uit de hand van

de Heer leeft. Gij vindt daar dus een schone gelegenheid om u in een goed rentmeester zijn te oefenen en uw geld wijselijk te beleggen. Jan Ploeger wenst niets zo zeer dan dat hij zelf een beurs had, die hem toeliet er meer voor te doen.

IEDER VOGEL HEEFT ZIJN EIGEN NEST LIEF.

Met genot zie ik telkens welk een hart de vogels voor hun nesten hebben. Ieder van hen houdt kennelijk zijn eigen nest voor het best mogelijke; en dat is het hun ook, evenzeer als mijn thuis het beste paleis is voor mij. Ja, voor mij, koning Jan, Heer van de Huizinge "Wel tevreden." Ik heb niets meer te begeren, zolang mij Gods gunst bewaard blijft,

*Mijn stukje land, dat goed bebouwd is,
Mijn aardig huis, dat mij betrouwd is,
Mijn wijfje, dat mij meer dan goud is.*

Wie zijn vaderland lief heeft, heeft ook hart voor zijn huis en erf; huis en haard zijn zijn lust en leven. Woont hij als Jan Ploeger buiten, dan verlustigt hij zich in het groene huislook op zijn dak, in de klimrozen en

kamperfoelie tegen zijn huismuur, in het bloemperk voor zijn deur, maar boven alles in zijn trouwe huisvrouw, die alles doet blinken als een spiegel. Wie in andere landen een koffiehuis of bierknijp tot hun tehuis maken, huiselijkheid is in Nederland nog niet gebannen, en in alle standen geven zijn beste burgers nog het voorbeeld van het ouderwets huiselijk leven.

*Mijn eigen huis, hoe klein van stuk,
Is al mijn vreugd, mijn hoogst geluk.*

Als jongens geen koek meer lusten, meisjes niet meer gaarne behagen, advocaten hun adviezen niet meer in rekening brengen, en het voorjaar niet met groen en bloemen komt, dan, maar ook niet eerder, zal Jan Ploeger ophouden zijn eigen goede tehuis lief te hebben. Zijn hart gaat open, zo dikwijls hij door een liefelijke stem zijn lievelingslied zingen hoort:

*Wat vreugde de wereld uithuizig geniet,
Te huis slechts is 't plekje, dat vrede mij biedt;
Mij trekt zijn omgeving en grond met een macht
Als nergens natuurschoon of kunstvolle pracht.
Zoet, zoet, 't meest mij waard,*

Bent gij, huis en haard.

Mensen, die thuis geen rust of genoeg weten te vinden, zijn niet van 't beste slag en krijgen eigenlijk loon naar verdienste. Iedere hond voelt zich een leeuw bij zijn eigen hok, en zo behoort een man het meest op te hebben met hen, die hem de naasten zijn.

Huismoeder is de schoonste vrouwennaam, en een vrouw moet dan ook een moederhart hebben voor alles, wat tot haar tehuis behoort. Ongelukkig de man, die juffrouw Babelkous tot vrouw kreeg. Mevrouw Kakelaar en haar vriendin Kakelbont zijn van een familie, van wie leden een man zelfs de gevangenis boven zijn huis kunnen doen stellen. Waar een twistzieke of pronkzieke vrouw de toon geeft, zijn huiselijke vrede en huiselijk genoeg voor goed in de ban. Onze oude Tusser zegt:

*Het slechte huisbestuur van de vrouw
Munt nog door heerszucht uit,
Maar liefdezorg en moedertrouw
Siert huis en haard als bruid.*

Een vrouw, die huis en haard niet mint,

*Wordt kakelgraag en slet,
Maar 't vrouwtje, dat haar heil daar vindt
Is vriendelijk, vroom en net.*

De vrouw, van wie de man zijn avonden met slecht gezelschap in de kroeg slijt, is niet beter af dan een slavin, en als de dag komt, waarop de wet die huizen van het verderf sluit, zal het voor haar een uitkomst zijn, niets minder dan de vrijlatings-wet, die eindelijk van de neger-slaven mensen maakte. Een goed huisvader wordt het tehuis nooit te veel en maakt moeder de vrouw het hem daar aangenaam, dan wordt hij trots op haar bezit. Wanneer een braaf huisvader met zijn kinderen pret maakt, dan is het jonge volkje vrolijk en dartel als muizen op een graanzolder. Onze Jozef Krab zegt telkens, dat hij van zijn huis genoeg heeft, en zeker heeft zijn huis met hem niet op, want het heeft geen hele glasruit, en aan Jozef ligt het wel niet, dat niet ook heel de deur door zijn keelgat ging. Het goeddoen zal hij niet moede worden, want hij nam er nooit de proef van., Welk een ander man zou hij zijn, als hij te overtuigen was, dat de wereld niets beter te geven heeft dan eigen haard. Ik voor mij weet

dat bij ervaring en niet weinigen delen met mij dat voorrecht.

*Zoek Oost en West,
Maar als voor dezen
Zal 't altijd wezen:
Te huis is 't best.*

Waarin schuilt toch de begoochelende macht, die zo vele mensen, die 't beter moesten weten, steeds misleidt? Zij hebben goede vrouwen, een liefhebbend gezin, aangename woonhuizen, tal van voorrechten, waaraan een arm boerenwerkman niet denken kan, en toch kunnen zij geen avond rustig te huis blijven! Wat drijft hen toch! In 't gezelschap kan 't niet schuilen! Of is niet het gezelschap van de vrouw, die gij lief hebt, die de moeder is uwer kinderen, te schatten boven alle gezelschappen, die elders te vinden zijn? Ik heb vrees, dat de fles zulke te machtig geworden is en dat zij op weg zijn om hart en geweten te vergiftigen. Vergis ik mij daarin niet, dan is hun doen recht af schandelijk en zou een goede geseling niet meer zijn dan zij verdienen. O dat drinken, dat drinken! Ik sla mijn handen ineem, zo dikwijls als ik er aan denk, welk

bocht die liefhebbers zwelgen. Al moest ik door vergif sterven, zou ik toch nog willen weten wat zij mij slikken lieten. Een kop thee te huis geeft meer hartsterking dan al wat zij onder hoogklinkende namen in het drankhuis te koop hebben. Geen beter bier dan wat moeder de vrouw, in de gezellige theepot brouwt. Onze kinderen zingen zo gaarne het lied, waarmee een arm kind haar vader naar huis zocht te tronen: "Vader, kom mee!" en Jan Ploeger heeft geen beter raad voor zulke vaders dan een hartig en dringend: "Ga mee," want niets moet een huisvader zo liefelijk in de oren klinken als de bede van kinderlippen, die hem bij hen en moeder te huis nodigt. Het is een liefelijke aanblik een man en vrouw te ontmoeten, die van harte naar elkanders bijzijn verlangen.

*Waar kind en moeder luistrend beidt
Een forse stap, die huiswaarts leidt,
Waar vader haast, met stil verlangen,
Om vrouw en kind aan 't hart te prangen,
Daar is 't, hoe 't elders storm en bruis',
Door liefde een vredig, zoet te huis.*

Broeders, werklieden, doet al wat in u is, dat deze regels het welgelijkend beeld van uw thuis zijn. Gaat elke plaats van verzoeking voorbij, altijd rechtstreeks naar huis, laat huis en haard van uw verdiend loon welvaren en maakt, door al wat uw hand wint voor de uwen te besteden, allen om u heen gelukkig. Tot hier had Jan Ploeger geschreven, toen op eens zijn uitgever hem verraste met een waarschuwing, dat hij geen stof meer verpassen kon, als hij het boekje voor dezelfde prijs, als het oorspronkelijke, zal aan de markt brengen. Toch is de maat niet zo vol, of er bleef een plaatsje voor een woord van dankzegging aan God, die allen goed is. Onze hemelse Vader, die in Edens hof aan het eerste mensenpaar een tehuis bereidde, Hij zal ons zegenen, broeders, uit de vollen rijkdom zijner genade, wanneer wij met dankbaar erkennen zijner liefde, Vaderland en Gemeente en Huisgezin van harte liefhebben. En nu nog een huiselijk liedje ten slotte. Ieder woord er van is een woord uit mijn hart, en wie zijn vrouwtje en zijn huis lief heeft, zing het met mij:

*Wij reizen ons reispad en wonder te klagen,
Mijn wijfjelief en ik,
Tevreden bij zonnige en stormige dagen,*

*Mijn wijfjelief en ik;
De reden is er, kort en klaar,
Gemakkelijk van te zeggen:
Omdat wij in de weg elkaar
Geen strootje zelfs ooit leggen.*

*Wij gingen langs paden vol doornen en stenen,
Mijn wijfjelief en ik,
Maar doodden geen tijd met te zuchten en wenen,
Mijn wijfjelief en ik;
De reden, zij ligt voor de hand:
Sinds we onzen tocht begonnen,
Zag nooit ons oog in stad of land
Door flauwheid iets begonnen.*

*Zij klein al ons huis, toch was immer tevreden
Mijn wijfjelief en ik
In 't huis, waar wij biddend en arbeidend streden,
Mijn wijfjelief en ik;
De reden zegt u 't enkele woord:
Terwijl wij 't nietsdoen haatten,
Heeft nimmer zich ons hart gestoord
Aan ander doen of laten.*

*Nooit sliepen beangstigd door dromen of zorgen,
Mijn wijfjelief en ik,
Gerust in Gods zorgen, verbeidden de morgen
Mijn wijfjelief en ik;
De reden is u ras gezegd:
Wie zonder vrees of blozen,
Aan 's Vaders hand in eenvoud hecht,
Slaapt als Zijn kind op rozen.*